

FOR EIN NEVE DOLLAR: Effekten av korrupsjon på respekten for menneske sin fysiske integritet

Masteroppgåve
Bjarte Undertun



Institutt for samanliknande politikk

Universitetet i Bergen

Mai 2009

Abstract

This thesis focuses on the link between corruption and governmental respect for the particular type of human rights termed as physical integrity rights. The research question is two-fold: First, what effect does corruption have on governments' respect for physical integrity rights? Second, does this effect depend on the character of the political regime?

The thesis takes a Principal-Agent perspective (PAT) to analyze violations of people's physical integrity. Existing theoretical models explaining physical oppression are too concerned with the regime as a single, rational actor, whilst PAT takes account for the fact that corruption takes place between different layers within the state system. In this perspective, any state agent with the capacity of violence is a potential violator.

The argument is that corruption increases the probability of physical oppression in two ways. First, by affecting the agents' incentives, so that abuse of power (and hence violence) is considered profitable. Second, by reducing the mechanisms of accountability that restrains the agents. Also, these mechanisms can be regime dependent. Since democratic regimes are essentially protectors of rights, the effect of corruption will always be negative. Authoritarian regimes, on the other hand, are repressive in nature. The effect of corruption in these regimes can therefore be expected to be less significant and even positive, as it reduces the regimes capacity of repression.

The arguments are tested in a cross-country multiple regression analysis, also applying interaction models to check for regime dependency. The sample consists of 161 countries for the year 2006. To measure the dependent variable, I use The Cingranelli-Richards (CIRI) Human Rights Dataset physical integrity index. Corruption is measured by the Transparency International's Corruption Perception Index. Democracy is measured using data from Freedom House and Polity IV.

The results show that corruption has a statistically significant negative effect on the respect for physical integrity rights, and that this effect is not dependent on the type of regime. Thus, support is found for the argument that corruption increase the chance of physical oppression, though this do not vary between democratic and authoritarian regimes.

Forord

Når dette prosjektet er vorte til ei masteroppgåve, er det fleire eg skuldar ei takk. Først vil eg nemne min rettleiar ved Institutt for samanliknande politikk, professor Lars G Svåsand, som gjennom konkrete innspel har gjeve arbeidet retning, når det elles kunne synast ute av kurs. Ved instituttet vil eg også takke deltakarane i forskingsgruppa ”Comparative Democratization” for råd, vink og kritikk. Ei særskild takk til professorane Lise Rakner og Gunnar Grendstad for hjelp med høvesvis problemstilling og metodikk.

Studentmiljøet på Sofie Lindstrøms hus har gjort arbeidet både lettare og kjekkare, akademisk som sosialt. Eg vil særleg takke Marte, Jorun, Ingrid, Christer, Ole Jakob og ikkje minst Martin for konkrete innspel og kritikk. Dette ville vore tyngre aleine.

Ei takk går også til min gode nabo Synnøve Sørdal, for gjennomlesing og ein oppstramar i høve til det nynorske skriftspråket. Ei takk til familien er vel også på sin plass, for ein stad å komme heim og ete godt og sove godt, i periodar der bylivet vart for stridt.

Til slutt vil eg takke stiftinga Fritt Ord for stipendet eg fekk til dette arbeidet. Dette har gjort det mogleg å rette all merksemd mot oppgåva det siste semesteret.

Innhald

Abstract	3
Forord	4
Innhald	5
Liste over tabellar og figurar	7
Tabellar:	7
Figurar:	7
1 Innleiing	8
1.1 Problemstilling	9
1.2 Kva er fysisk integritet?	10
1.3 Treng vi undersøke korrupsjon som forklaring?	11
1.4 Verknaden av korrupsjon	13
1.5 Regimeavhengig likevel?	15
1.6 Metode og data	15
1.7 Korleis oppgåva er lagt opp	17
2 Menneskerettar – Historie, juss og realisering	18
2.1. Menneskerettar i historisk-filosofisk kontekst	18
2.1.1 <i>Ideen om universelle menneskerettar</i>	19
2.2 Menneskerettar som juridisk omgrep	21
2.3 Realisering av menneskerettar.....	23
2.2.1 <i>Modellar for fysisk undertrykking</i>	24
2.2.2 <i>Forklaringsvariablar</i>	26
2.2.3 <i>Er perspektivet dekkande?</i>	31
3 Korrupsjon	33
3.1 Kva tyder omgrepet?	33
3.1.1 <i>Overgangen til det moderne</i>	33
3.1.2 <i>Definisjonar</i>	35
3.1.3 <i>Ei Prinsipal – Agenttilnærming</i>	37
3.2 Årsaker til korrupsjon.....	39
3.2.1 <i>"Power corrupts..."</i>	40
3.3 Konsekvensar av korrupsjon	43
3.3.1 <i>Økonomiske konsekvensar</i>	43
3.3.2 <i>Politiske konsekvensar</i>	44
4 Korleis påverkar korrupsjon respekten for fysisk integritet?	47
4.1 Korrupsjon som hinder for einkvar rett.....	47
4.2 Korrupsjon og retten til fysisk integritet	49
4.2.1 <i>Teorien om rovdyrpoliti</i>	49
4.2.2 <i>Rovdyrstatar</i>	51
4.2.3 <i>Korrupsjon i institusjonar utan valdskapasitet</i>	53
4.3 Er effekten regimeavhengig?	55
4.4 Oppsummering av teorien	58
5 Metode og data	59
5.1 Kvantitativ metode	59
5.1.1 <i>Grunngjeving av metode</i>	59
5.1.2 <i>Kva skal gjerast?</i>	61
5.1.3 <i>Statistiske mål</i>	63
5.2 Datakjelder	64
5.2.1 <i>Å måle fysisk integritet</i>	65
5.2.2 <i>Avhengig variabel: CIRI fysisk integritet</i>	66
5.2.3 <i>Forklaringsvariabelen korrupsjon</i>	67

5.2.4 Demokrati – Freedom House og Polity.....	70
5.2.5 Andre forklaringsvariablar	71
5.3 Utval – 161 land	73
6 Analyser og resultat	75
6.1 Univariate analyser.....	75
6.1.1 Deskriptiv gransking av variablar	75
6.1.2 Fysisk integritet: kontroll av indeks	77
6.1.3 Korrupsjon og fysisk integritet per verdsdel	78
6.2 Bivariate analyser	79
6.2.1 Korrelasjon mellom forklaringsvariablar	79
6.2.2 Bivariat regresjonsanalyse	79
6.3 Multivariate analyser	80
6.3.1 Regresjonsmodellar	80
6.3.2 Interaksjonsmodellar	86
6.3.3 Føresetnader for regresjonsanalyse	90
6.4 Drøfting av resultat.....	90
6.4.1 Test av hypotesar	91
7 Avsluttande diskusjon og frampeik	94
7.1 Konklusjon	94
7.2 Samfunnsmessige implikasjonar	94
7.3 Forskingsmessige implikasjonar	95
Referansar	98
Appendiks	108

Liste over tabellar og figurar

Tabellar:

Tabell 1.1	Dei tre minst og tre mest korrupte statane	12
Tabell 1.2	Korrupsjon og menneskerettar	13
Tabell 2.1	Modellar for fysisk undertrykking	26
Tabell 3.1	Årsaker og konsekvensar av korrupsjon	46
Tabell 4.1	Politimodellar	50
Tabell 5.1	Ulike målingar av menneskerettar (MR)	65
Tabell 6.1	Deskriptiv statistikk	75
Tabell 6.2	Mokken skalaanalyse av fysisk integritet	77
Tabell 6.3	Fysisk integritet og korrupsjon per verdsdel	78
Tabell 6.4	Bivariate analyser	80
Tabell 6.5	Modell I	81
Tabell 6.6	Modell II	82
Tabell 6.7	Modell III	82
Tabell 6.8	Modell IV. Korrupsjon er inkludert	83
Tabell 6.9	Modell V. Endeleg regresjonsmodell	84
Tabell 6.10	Interaksjonsmodell I – demokrati eller ikkje	86
Tabell 6.11	Interaksjonsmodell II – Konsolidert autokrati eller ikkje	89
Tabell 6.12	Oppsummering av resultat	90
Tabell 7.1	Interaksjonsmodellar i denne undersøkinga	97
Tabell 7.2	Moglege interaksjonseffektar	97

Figurar:

Figur 1.1	Oppgåva sitt design	16
Figur 2.1	Den juridiske menneskerettsrelasjonen	22
Figur 3.1	Korrupsjon som agentkostnad	38
Figur 4.1	Menneskerettsrelasjonen i eit korrupt system	48
Figur 6.1	Interaksjonsmodell I – Demokrati og ikkje-demokrati	88
Figur 6.2	Interaksjonsmodell II – Konsolidert autokrati eller ikkje	89

1 Innleiing

The New York Times melde dette, den 20. november, 1987:

“What the judicial authorities describe as a kidnapping-for-ransom network within the Argentine federal police force has come to light with the discovery in recent days of the bodies of three missing businessmen“ (Christian, 1987).

Saka gjeld ein fraksjon av det argentinske politiet som tilsynelatande dreiv organisert kriminalitet. Dei nytta si makt til å tene pengar, noko som i dette tilfelle enda med drap på tre sivile. Vi ventar noko anna av politiet i ein demokratisk stat. Det skal beskytte oss, og trygge folk sine rettar, ikkje vere dei som bryt dei. Samtidig hadde Argentina i 1987 vore ein demokratisk stat i berre fire år. Før eit demokratisk regime får konsolidert seg, er kanskje ikkje alt enno som det skal vere. Perioden før 1983 var prega av vald, og forfølgning av motstandarar av militærregimet (Waisman, 1989). Politiet hadde spelt ei sentral rolle i det som vert beskrive som ”...a climate of unrestrained violence...” (Christian, 1987). Om vi ser på hendingar som den over som etterdønningar frå ei autoritær fortid, bør vi også vente at dette klimaet vil betre seg etter som tida går, og demokratiske prosedyrar får sett seg. Difor er det overraskande når New York Times i 2004, tjuuein år etter at militærregimet fall, melder dette:

“He was a 23-year-old engineering student from a middle-class family, kidnapped one night early this year on his way to see his fiancée. Days later, while held for ransom, he managed to escape, but when neighbors alerted the police to a man running down the street calling for help, they say they were ordered back into their houses and told to mind their own business” (Rother, 2004).

Ein ny sivil er vorten bortført, og seinare drepen. Politiet er involvert, og motivet synast like klårt; privat økonomisk vinning. I same artikkelen kjem det fram at den argentinske ministeren for offentleg tryggleik, León Arslanian, referer til fenomenet som ”police corruption”, og seier det er vanleg i Argentina (Rother, 2004). At politiet missbrukar makta si for økonomisk vinning ser ikkje ut til å vere eit utelukkande argentinsk eller latinamerikansk

fenomen. Gerber og Mendelson finn at demokratiseringsprosessen i Russland har vorte underminert av det dei kallar ”predatory policing”. Omgrepet skildrar eit politi som ”...mainly use their authority to advance their own material interests rather than to fight crime or protect the interests of elites” (Gerber & Mendelson, 2008: 1).

Kva er det vi ser her? På den eine sida ser vi vitnesbyrd om korrupsjon og vald innan politiet. Samtidig har desse historiene ein annan part. Slik aktivitet bryt folk sine menneskerettar. I dei to døma over enda det med drap, men om ikkje retten til liv hadde vorte krenka, ville bortføringane framleis ha vore krenkingar av eit menneske sin rett til fridom. Autoritære regime og ei valdeleg fortid er kjende forklaringar på kvifor fysiske overgrep mot innbyggjarane, frå myndigheitene skjer (Davenport & Armstrong, 2004; Poe, 2004). Dette kan forklare den første episoden, men neppe den andre. Når den inntreff i 2004, er det såpass lenge sidan den autoritære fortida at vi bør leite etter andre forklaringar. I dette arbeidet vil eg undersøke kva verknad korrupsjon har på respekten for menneske sine fysiske menneskerettar¹.

1.1 Problemstilling

Korrupsjon har hatt liten plass i litteraturen om menneskerettar. Truleg endå mindre i den delen som rettar seg mot fysiske krenkingar, slik som tortur, urettmessig fengsling, forsvinningar og drap. Dei som forklarar menneskerettsbrot, undertrykking og negative sanksjonar er gjerne opptekne av forhold som demokrati og regime, krig og indre konflikter og økonomisk velstand (Davenport & Armstrong, 2004; Poe, 2004). Samtidig veit vi om konsekvensane av korrupsjon at det gjerne leier til mindre økonomisk vekst, større skeivfordeling, dårlegare demokratisk ansvarleggjering og mindre legitimitet, samt politikkkutforming som speglar dårlegare det felles gode (Amundsen, 1999; Andvig, Fjeldstad, Amundsen, Sissener, & Søreide, 2001; Azfar, Lee, & Anand, 2001; Hjellum, 2007). Desse fenomenen ligg slik nær kvarandre, med demokrati som ein fellesnamnar. Vi ser på menneskerettar som demokratisk trekk, eller som ein konsekvens av demokratiet (Arat, 1999; Beetham, 1999), medan korrupsjon er udemokratisk, urettvist og ei kjelde til konflikt (Andvig

¹ Fysiske menneskerettar er ei omsetjing av det litteraturen omtalar som ”physical integrity rights”, ”personal integrity rights”, ”life integrity rights” eller ”security rights”. Omgrepet rettar seg mot fire typar krenkingar av individets personlege integritet, nemleg ulovleg fengsling, tortur, drap og forsvinningar (Carey & Poe, 2004; Cingraneli & Richards, 2008c; Milner, Poe, & Leblang, 1999; Poe & Tate, 1994; Poe, Tate, & Keith, 1999; D. L. Richards, Gelleny, & Sacko, 2001; Zanger, 2000). Omgrepet som ”statens respekt for retten til fysisk integritet” eller berre ”respekt for fysisk integritet” vil verte nytta i same tyding.

et al., 2001; Della Porta & Vannucci, 1999; Hjellum, 2007; Warren, 2004). Korrupsjon kan enkelt definerast som misbruk av offentleg makt, til privat vinning² (Lambsdorff, 2006b). Kva skjer då når det, som i døma over, er statens valdsmakt som vert misbrukt? Hovudproblemstillinga for denne oppgåva er:

Kva verknad har korrupsjon på respekten for fysiske menneskerettar?

Utifrå førestillinga om at politiet og resten av valdsapparatet vil ha grunnleggande ulike formelle funksjonar i demokratiske og autoritære statar, ønskjer eg også å undersøke spørsmålet:

Er denne effekten avhengig av arten til det politiske regime?

1.2 Kva er fysisk integritet?

Historisk har menneskerettar gjerne vorte delt inn i sivile og politiske rettार på den eine sida, og økonomiske, sosiale og kulturelle rettार på den andre. Ein del empirisk forskning har derimot hatt ein tendens til å dele fenomenet inn i dei tre kategoriane (1) sivile og politiske rettार, (2) rettार som omhandlar menneskelege behov og (3) rettार som omhandlar menneskes fysiske integritet (Milner et al., 1999). I tråd med tidlegare studiar syner omgrepet fysiske menneskerettar her "the right not to be imprisoned, tortured killed or made to disappear, either arbitrary or because of your political affiliations or convictions" (Keith, 2004: 165; Stohl, Carleton, & Johnson, 1984). Å dele opp menneskerettane slik er vorte kritisert av dei som peikar på at menneskerettane er udelelege og gjensidig avhengige, som Verdserklæringa om menneskerettar sjølv slår fast (Donnelly, 2003; UN, 1978). Andre held det synet at fysiske krenkingar er dei grovaste mot menneska, eller at realisering av slike rettार er ein føresetnad for realisering av andre menneskerettar (Keith, 2004; Poe & Tate, 1994; Shue, 1980). Keith hevdar til dømes om retten til personleg integritet at "these core rights are those that would have to be fulfilled in order for the provision of the other rights to be meaningful" (Keith, 2004: 165). Paradoksalt nok konkluderer same undersøking med at "The constitutional provisions for fair and public trials are clearly the most universally applicable provisions in

² Korrupsjon er i denne oppgåva avgrensa til det offentlege. Dette vert utgreidd i tredje kapittel.

protecting personal integrity rights”³ (Keith, 2004: 175). Dei peikar igjen mot det synet at ulike menneskerettar er gjensidig avhengige⁴.

Eg vil ikkje ta stilling til debatten her, noko som heller ikkje er naudsynt. Om fysiske rettार er av eit meir grunnleggjande slag eller ikkje, kan det likevel med god grunn hevdast at krenkingar av ulike menneskerettar er ulike empiriske fenomen, som kan ha sine egne forklaringar. Å verte banka opp av politiet er noko anna enn å verte nekta skulegang, eller ikkje ha tilgang til drikkevatt, og årsakene kan vere ulike⁵. Døma over fortel om den første av desse tre situasjonane. I denne oppgåva vil eg undersøke kvifor menneskes fysiske integritet vert krenka. Om dette er den mest grunnleggjande forma for menneskerettar, eller ei av fleire like viktige former (jamfør diskusjonen over) er ikkje det viktige. Uansett er dette eit fenomen som vender seg mot sjølve kjernen i menneskeleg verte og velferd. Det er eit fenomen som det er viktig å vite mest mogleg om. For å vende tilbake til døma over; her er det einskildmenneske sin fysiske integritet som vert krenka. I dei neste avsnitta vil eg argumentere for kvifor korrupsjon bør takast med i forklaringar på at denne typen krenkingar skjer.

1.3 Treng vi undersøke korrupsjon som forklaring?

Korrupsjon har til no hatt ein liten plass i studiet av menneskerettsbrot og undertrykking, men ikkje heilt fråverande. Med ein normativ idé om at antikorrupsjons- og menneskerettsarbeid vil kunne tene på å gjere felles sak, har ein del juristar teke til å kartlegge samanhengen mellom dei to fenomena (Bacio-Terracino, 2008; Pilapitiya, 2004; Rajagopal, 1999). Desse reiser eit analytisk skilje i samanhengen mellom menneskerettar og korrupsjon, mellom dei tilfella der korrupsjon i seg sjølv utgjer menneskerettsbrot, og tilfelle der korrupsjon er ei årsak til at menneskerettsbrot skjer. Eg er interessert i den siste samanhengen.

³ Samanlikna med andre juridiske og konstitusjonelle tiltak (Keith, 2004).

⁴ Ein parallell debatt er oppteken av skilnaden på negative og positive rettार. Fysisk integritet vert ofte knytt til negative rettार, sidan det handlar om fridom frå fysiske inngrep. Dette er ein distinksjon eg ikkje vil gi særleg merksemd. Som den seinare diskusjonen fleire stader vil synleggjere, inneber også denne typen rettार at staten må "... ikke bare [...] respektere individenes rettigheter, men også positivt sikre at disse vernes og oppfylles" (Høstmælingen, 2003).

⁵ Ein kan sjølv sagt innvende det motsette, at denne inndelinga i ulike typar rettार ikkje er spesifikk nok, sidan kvar krenking strengt tatt representerer eit empirisk fenomen. Antakinga her er at dei fire empiriske fenomena drap, forsvinning, ulovmessig fengsling og tortur representerer eit underliggande fenomen i ein slik grad at det gjev grunnlag for å putte dei i same kategori, og kalle kategorien fysisk integritet. Eg kjem attende til denne diskusjonen i kapittel 5, under datakjelder. Eg vil også teste antakinga statistisk, gjennom ein Mokken skalaanalyse, i kapittel 6.

Denne empiriske samanhengen har fått lite merksemd, noko det kan vere fleire grunnar til. Éin kan vere at samanhengen vert sett på som opplagt. Vi vil lett forbinde både korrupsjon og fysisk undertrykking med det primitive eller usiviliserte. I våre vestlege heimar kan vi lett sjå på begge fenomen som noko vi har kvitta oss med i takt med at vi har omfamna prinsipp om rettferd, likeverd, humanisme og folkestyre. Eit raskt blick på verda av i dag vil kunne støtte ei slik oppfatning. Tabell 1.1 syner dei toppen og botnen av Transparency International sin ranking verdas statar, basert på det oppfatta omfanget av korrupsjon i landa.

Tabell 1.1 Dei tre minst og tre mest korrupte statane

Rangering	Land
1.	Danmark
1.	New Zealand
1.	Sverige
...	
178.	Irak
178.	Burma
180.	Somalia

(Kjelde: Transparency International, 2008b).

I tråd med den gjengse oppfatninga finn vi i toppen tre land som er kjende for å vise djup respekt for menneskerettane, medan vi i botnen finn tre land som med rette er forbundne med dårlege kår for menneskerettar (Cingranelli & Richards, 2009). Ein del land passar derimot dårlegare til denne trenden. Land som Italia, Polen eller Slovakia presterer alle godt med omsyn til menneskerettar, men er å finne på midten av skalaen, når det kjem til korrupsjon (Cingranelli & Richards, 2009; Transparency International, 2008b). Det motsette, land med lite korrupsjon og låg respekt for menneskerettane, er vanskelegare å finne døme på. Singapore er likevel ein kandidat. Landet er oppfatta å ha svært lite korrupsjon, men ein del kritikkverdige forhold når det kjem til menneskerettar (Cingranelli & Richards, 2009; Transparency International, 2008b). Tabell 1.2 oppsummerar:

Tabell 1.2 Korrupsjon og menneskerettar

Respekt for Menneskerettar			
		Høg	Låg
Korrupsjon	Lite	Danmark Sverige	Singapore
	Mykje	Italia Polen	Burma Irak

(Kjelder: Cingranelli & Richards, 2009; Transparency International, 2008b)

Tabellen er overflatisk, og fortel oss først og fremst at forholdet mellom desse to fenomen treng betre kartlegging. Det er dette eg ønskjer å bidra til gjennom denne undersøkinga.

1.4 Verknaden av korrupsjon

Ein annan grunn til at korrupsjon i liten grad har vorte analysert som ein mogleg årsak til fysisk undertrykking og menneskerettsbrot kan ha med eksisterande modellar å gjere. Særleg i kvantitativ empirisk forskning på kva som fører til fysisk undertrykking, har forklaringane ein tendens til å vere kopla opp mot modellar for regimeåtfærd. I ei revidering av litteraturen, knyter Poe (2004) ei rekke kjende årsaker til negative sanksjonar, fysisk undertrykking og menneskerettsbrot til eit regimes oppfatning av trugsmål. Ifølgje denne modellen er det eit regimes oppfatning av eigen styrke, trugsmål og alternative tiltak som forklarar kvifor fysisk undertrykking finn stad (Poe, 2004). I ein liknande modell forklarar Davenport og Armstrong det same, med variablar som påverkar regime sine insentiv, avgrensingar i handlefridom og kapasitet (Davenport & Armstrong, 2004). Felles for desse modellane er for det første at dei studerer staten som ein einskapleg aktør. For det andre er fokuset i slike forklaringar retta mot toppen av regimet, dei utøvande toppleiarane.

Å fokusere på staten er naturleg i denne samanhengen. FNs verdserklæring om menneskerettar slår fast at det er statane som ber plikta i høve til å realisere menneskerettane (UN, 1978). Problemet er at forma på desse modellane gjer det vanskeleg å inkorporere korrupsjon som ein forklaringsvariabel. Som eg vil greie ut seinare, er korrupsjon for det første noko som skjer i forholdet mellom nivå. Det er for det andre eit fenomen som skjer delvis på innsida av statsmakta. For å analysere korrupsjon bør ein difor ta som utgangspunkt at staten (1) består av fleire nivå, og (2) ikkje nødvendigvis er ein einskapleg aktør.

Eg vil difor utfordre eksisterande modellar ved å nytte prinsipal-agentteori (PAT) til å studere staten. I dette perspektivet er kvart statlege kontor å rekne som ein agent for ein overordna instans – ein prinsipal. Ein statleg agent vil også vere ein prinsipal for eventuelle underordna instansar. Staten vert då å betrakte som eit nett, eller rekkjer av prinsipal-agentrelasjonar. Ideelt skal ein agent arbeide i prinsipalens interesse. Dersom dette er tilfelle i kvart ledd av rekkja, vil den øvste leiinga sin vilje kunne speglast i den underste agenten sine handlingar. Det er likevel alltid ein risiko for at så ikkje skjer. Vi står då overfor agentkostnader ("agency loss"). I denne oppgåva vil korrupsjon verte handsama som ein agentkostnad. Ein korrumpert agent er ein som av eigeninteresse, og i løyndom, ikkje lenger handlar i prinsipalens interesse. Rekkja av prinsipal-agentrelasjonar vert då broten, og staten er ikkje lenger ein einskapleg aktør.

Eg vil gjennom oppgåva argumentere for at korrupsjon fører til at folks rett til fysisk integritet vert krenka. Avsnittet over framstiller det første premisset i denne argumentasjonen. Premiss nummer to omhandlar det eg vil kalle menneskerettsrelasjonen. Denne byggjer på at det å ha ein rett berre gjev meining, dersom nokon andre har ei plikt (Donnelly, 2003; Dworkin, 1978). Sidan staten ber plikta i høve til menneskerettar, har vi å gjere med ein relasjonen. Skal ein krevje ein menneskerett, er det staten ein lyt vende seg til. Samtidig, som avsnittet over gir ein peikepinn på, går vi ikkje og tek staten i handa. Eit møte med staten er eit møte med ein statleg agent. Dersom denne agenten (eller ein agent lenger oppe i rekkja) er korrumpert, også menneskerettsrelasjonen verte korrumpert. Med ei broten prinsipal-agentrelasjon kan ikkje eit krav om ein rett nå den øvste autoriteten. Korrupsjon vil dermed vere eit hinder for å realisere einkvar individuell rett.

Eit tredje premiss omhandlar kva som gjer retten til fysisk integritet særleg utsett. Valdsmakt er eit sentralt (om ikkje *det sentrale*) trekk ved staten (Weber, 2000). Samtidig syner det seg at dei institusjonane som er knytt til valdsmakt, også er mellom dei institusjonane som er mest utsett for korrupsjon (Transparency International, 2007). Korrupsjon handlar om misbruk av makt. Misbruk av valdsmakt vil rakst gå ut over borgarane sin fysiske integritet. Eit klassisk syn er at valdsmakta har rolla som beskyttar av rettar, i eit demokrati, og som undertrykkjar av rettar i under eit autoritært styre⁶ (Gerber & Mendelson, 2008). Hovudargumentet i denne oppgåva er at ei korrumpert valdsmakt ikkje lenger representerer toppen av regime, og vil vere

⁶ Dette er basert på modellar for politiet. Eg vil nytte omgrepa for all statleg valdsmakt.

undertrykkande uansett. Eg vil overføre logikken frå Davenport og Armstrong sin modell frå toppnivået i eit regime, til einkvar statleg agent. Påstanden vert då at korrupsjon vil leie til fysisk undertrykking, der valdskapasitet eksisterer. Korrupsjon vil (1) påverke den statlege agentens insentiv, det vil verte lønnsamt å undertrykke, og (2) påverke handlefridomen hans, sidan eit korrupt system gjev færre moglegheiter til å kontrollere ein agents åtferd.

1.5 Regimeavhengig likevel?

Del to av problemstillinga er av ein meir utforskande art. Argumentet er her at korrupsjon i demokratiske statar alltid vil verke negativt. Eg baserer dette på ei antaking om at eit demokrati alltid vil søke å verne om menneskerettar (Beetham, 1999). Korrupsjon i systemet vil vere eit hinder for å realisere denne viljen, slik logikken over tilseier. Dersom regime derimot er undertrykkande i utgangspunktet, kan ein argumentere for at det motsette skal skje. Korrupsjon vil stå i vegen for eit regime si undertrykking, gjere den mindre effektiv på sett og vis, og dermed redusere krenkingane menneskerettane. Dette byggjer på at noko som svekkar eit undertrykkande regime, vil vere av det gode for folket. Argumentet er slik eit alternativ til hovudpåstanden i oppgåva om at korrupsjon fører til meir krenkingar uansett.

1.6 Metode og data

Spørsmåla vil verte granska empirisk i eit kvantitativt design. Sidan denne samanhengen har fått lite fokus, ønskjer eg å studere fenomenet breitt. Eg ønskjer også å finne fram til generelle trendar, framfor spesielle samanhengar. Analysen er ein multippel regresjonsanalyse av eit tverrsnitt på 161 land, for året 2006. Utvalet er berre avgrensa av tilgangen på data. Avgrensinga til eitt år skuldast også trekk ved data. Ein grunn til dette har med tilgang å gjere. Det er berre dei siste åra at korrupsjonsdata dekkar bortimot heile verda. Eit tidsserie- eller paneldesign ville dermed medført færre land, og slik gått ut over den ønskje breidda.

Del to av problemstillinga vil eg undersøke ved å legge inn interaksjonsledd for regime. Vi kan då studere effekten korrupsjon har på retten til fysisk integritet, gitt ulike verdiar på ein dikotom regimevariabel (Brambor, Clark, & Golder, 2006). Vi kan med andre ord undersøke om effekten av korrupsjon er avhengig av politisk regime, eller om den er den same uansett.

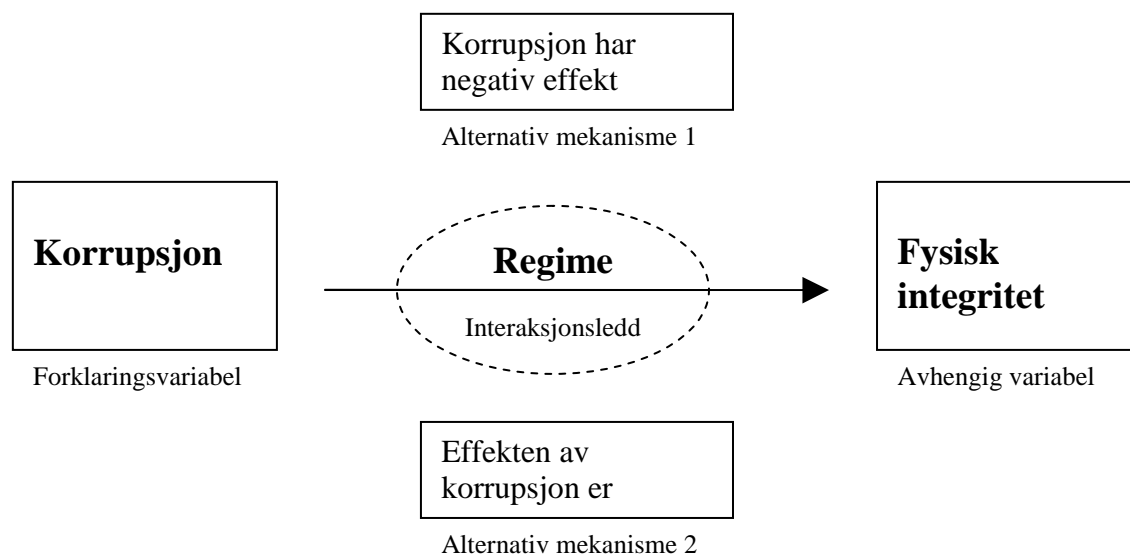
Data om respekt for fysisk integritet er henta frå The Cingranelli-Richards (CIRI) Human Rights Dataset (Cingranelli & Richards, 2009). Variabelen respekt for fysisk integritet er ein

indeks sett saman av variablane (1) drap, (2) forsvinning, (3) urettmessig fengsling og (4) tortur. Indeksen liknar dermed den mykje brukte Political Terror Scale (Gibney, Cornett, & Wood, 2008). CIRIs indeks skil seg ved å vere meir finkorna (åtte punkt mot fem). Den syner i tillegg "...the level, sequence and pattern of government respect for human rights" (Cingranelli & Richards, 1999).

Korrupsjon er målt med Transparency International (TI) sin Corruption Perception Index (CPI). Denne indeksen er sett saman av ulike ekspertundersøkingar, der eit lands oppfatta korrupsjonsnivå, samanlikna med andre land, vert undersøkt (Lambsdorff, 2006b). Demokrati er målt med data frå Polity og Freedom House. Andre datakjelder er FN's statistikkdivisjon, Verdsbanken og Det internasjonale pengefondet (økonomiske og demografiske variablar), Fearon sitt datasett om etnisk fragmentering og Universitetet i Heidelberg sitt konfliktbarometer (Beck, Clarke, Groff, Keefer, & Walsh, 2001; Fearon, Kasara, & Laitin, 2007; IMF, 2009; Pfetsch, 2006; UN, 2008).

Problemstillinga, teoretiske argument og metodisk tilnærming kan samanfatast i denne modellen:

Figur 1.1 Oppgåva sitt design⁷



⁷ Eg har brukt ein nesten identisk modell, i ei oppgåve i sampol 304 ved Universitet i Bergen, hausten 2007.

Korrupsjon er venta å ha ein negativ effekt på respekten for fysisk integritet. Denne effekten kan vere avhengig av om det politiske regime er eit demokrati eller ikkje.

1.7 Korleis oppgåva er lagt opp

Kapittel 2 handlar om menneskerettar. Eg vil først greie ut om bakgrunnen for fenomenet. Det juridiske ved menneskerettane vert diskutert, og eit hovudpoeng er korleis menneskerettar representerer ein relasjon mellom staten og borgarane. Kapitlet vil vidare gå i djupna på årsakene til at folks rett til fysisk integritet vert krenka. Kapittel 3 handlar om korrupsjon. Tre sentrale spørsmål er kva det er, kva det skuldast, og kva konsekvensar det har. Ein viktig lærdom i dette kapitlet er korleis korrupsjon kan forståast i eit prinsippal-agentperspektiv. I kapittel 4 vil eg setje dei to fenomen i samanheng og stille opp tre hypotesar. Kapittel 5 gjer greie for val av metode og korleis analysane skal gjennomførast, og drøftar ulemper og føremon med datamaterialet i oppgåva. I kapittel 6 vert resultat av analysane presentert, og hypotesane drøfta. Eit hovudfunn er at korrupsjon ser ut til å føre til lågare respekt for fysiske menneskerettar, og vidare at denne effekten ikkje ser ut til å vere avhengig av regimetype. I kapittel 7 vil eg samle trådane, konkludere og foreslå nokre implikasjonar av denne undersøkinga.

2 Menneskerettar – Historie, juss og realisering

Det er ulike syn på om ein bør dele menneskerettane inn i kategoriar eller om dei bør studerast som eit udeleg heile (Donnelly, 2003; Shue, 1980). Ved å rette fokus mot dei rettane som gjeld eit individ sin fysiske integritet, har eg alt delt opp menneskerettane. Dette byggjer på det enkle argumentet at til dømes å verte nekta tilgang til medisinar, og å verte torturert er to ulike handlingar, som kan ha ulike årsaker. Det ligg ikkje noko forsøk på å rangere ulike menneskerettar i dette. Inndelinga er reint praktisk. Det er likevel ein felles kjerne i alle typar menneskerettar, og det er denne kjernen dei neste avsnitta vil utforske. Diskusjonen vil først dreie seg om den historiske og filosofiske bakgrunnen for menneskerettane, før det juridiske aspektet vert diskutert. Under diskusjonen om realisering av menneskerettar, vil distinksjonen mellom ulike typar verte diskutert, før eg går over til spørsmålet om kvifor retten til fysisk integritet vert broten.

2.1. Menneskerettar i historisk-filosofisk kontekst

Ishay slår fast at "Human rights are rights held by individuals simply because they are part of the human species" (Ishay, 2008: 3). Om dette er ein realitet i dag, er det noko som har kravd ei lang historisk utvikling. Dei første spora av bruken av ordet menneskerettar finn vi frå 1700-talet (Hunt, 2007). Filosofar og andre byrja då å peike på at det er visse ting her i livet ein har rett til berre i kraft av å vere menneske. Desse tankane vart etter kvart medverkande i den amerikanske, den franske og seinare revolusjonar. Både den amerikanske sjølvstendefråsegna og den franske fråsegna om menneske- og borgarrettane (1789) hevdar at menneska er fødte like og har visse rettar (2007: 27).

Om menneskerettane var nye, kan dei seiast å byggje på idear som ikkje var det. To hovudelement er universalisme og individualisme.

Stoikarane snakka om naturrett allereie 300 år f.kr. (Bergem, Karlsen, Slydal, & Sveen, 2004). Læra om naturretten hevdar at der er nokre *naturlege*, objektive lover om den beste måten å ordne eit samfunn. Denne tenkemåten er universalistisk, sidan lovene er tenkt å gjelde alltid, i alle samfunn. I kjernen av dei naturlege lovene ligg fornufta, noko Bergem et

al. hevdar er med å fremje ein likskapstanke. Dei naturlege lovene gjeld for alle, sidan alle er utstyrt med fornuft. Likevel har ideen om naturrett historisk vore brukt til å forsvare ulike samfunnsordningar, som slaveri, stand- og kastesamfunn (Ibid). Andre peikar på at universelle lover kan ha eit religiøst opphav. Den amerikanske sjølvstendefråsegna syner til dei rettane vi har fått av vår skapar, kven no det måtte vere (Donnelly, 2003).

Også tydinga av det individuelle har hatt ei historisk utvikling. Individuelle rettar fanst i den romerske republikken. I 1215 anerkjente den engelske kongen at frie menn hadde visse rettar, gjennom Magna Carta. Humanismen sto for eit vidare filosofisk fokus på einskildmennesket. Dette vart teke vidare gjennom reformasjonen. Den protestantiske læra held fram den einskilde sitt ansvar ovanfor gud (Bergem et al., 2004; Hunt, 2007).

2.1.1 Ideen om universelle menneskerettar

På 1700-talet var det individuelle og det universelle, i det minste i tanken, i ferd med å vekse saman til rettar som både var individuelle og universelle (gjeldande for alle). Donnelly dreg fram kontraktfilosofar som Locke, Paine og Kant som særleg viktige for framveksten av menneskerettar. Kontraktfilosofiane byggjer på at den øvste kjelda til autoritet ligg hos borgarane, som har visse *naturrettar*. Staten vert rettferdiggjort gjennom ein samfunnskontrakt, der individida gir opp, eller delegerer sin autoritet, i byte mot tryggleik og andre kollektive gode (Donnelly, 2003). Tanken om naturrettar kan også seiast å ha prega politiske dokument. Forfattarane av den amerikanske sjølvstendefråsegna held retten til liv, fridom og jakta på lukka for å vere sjølvinnlysande (Hunt, 2007: 15; USA, 1990). Vi finn liknande erklæringar i den franske ”Erklæringa om menneskas og borgarane sine rettar” (1789) og dels i den engelske ’Bill of Rights’, frå 1688 (Davidson, 1993).

Dette var viktige framsteg, men dei var likevel avgrensa til nokre få land. Denne avgrensinga gjer påstanden om at menneskerettane er sjølvinnlysande til eit filosofisk problem. Naturretten, eller nokon annan filosofisk retning gjev oss ikkje noko empirisk prov på at der finst nokon sjølvinnlysande menneskerettar⁸ (Donnelly, 2003; Hunt, 2007). Enkelte tyr til kunsten for å syne det sjølvinnlysande, slik som dirigenten Barenboim, med den treffande utsegna ”*Before a Beethoven Symphony we are all equal*” (Barenboim, 2008). Kor søkt det kan verke, syner Barenboim til eit viktig poeng, nemleg likskap- eller likeverdstanden. Hunt

⁸ Eit forsøk bygde på menneskets naturlege behov (Sjå Donnelly 2007. 13-14).

brukar studiet av skjønnlitteratur for å argumentere for at ideen om universelle rettar *vart* sjølvinnlysande i løpet av opplysningstida. Dette forklarar ho med endringar i vårt sinn, og vår måte å tenke om andre på. Gjennom romanar vart folk merksame ein ny type *empati*. På same måte som Anderson (1991) forklarar framveksten av nasjonalismen i det same tidsrommet som *førestilte fellesskap*, brukar Hunt omgrepet *førestilt empati* om den medkjensla ein har overfor personar ein ikkje har møtt, eller som kanskje ikkje eingang finns. Tanken om likeverd fekk slik oppslutnad gjennom at folk oppdaga at andre menneske har kjensler og fornuft som ein sjølv, eller det Hunt kallar moralsk autonomi⁹ (Hunt, 2007). Rettane vart ikkje sjølvinnlysande som følgje av eit logisk argument, men fordi samtida var begynt å sjå på dei som nettopp det (Donnelly, 2003).

Medvitet om "The Rights of Man" var på 1700-talet avgrensa. For det første slo tankane gjennom i nokre få land i den vestlige verda. For det andre var lista av rettar kort, og for det tredje var det restriksjonar på mange av rettane, slik at det universelle ved dei var tvilsamt. Dei neste hundreåra førte med seg ei geografisk spreiding av rettane (til dømes den norske Grunnlova av 1814), og ei utviding av lista med rettar, samt ei utviding med omsyn til kven rettane gjaldt. I denne utviklinga vert ofte dei sivile rettane, slik som retten til fridom, likskap for lova og ytringsfridom kalla første generasjons rettar. Kampen for desse starta i opplysningstida. Tilsvarende kan vi identifisere ein andre generasjon av rettar i kjølvatnet av den industrielle revolusjon. Det dreidde seg no om politiske, økonomiske og sosiale rettar. Utviding av stemmeretten, og retten til å danna fagforeiningar høyrer til her. Den tredje generasjonen er knytt til kulturelle rettar og rettar forbunde med å tilhøyre særskilde grupper. Desse rettane fekk gjennomslag i tiåra før og etter 1900. Eit døme er kampen for like rettar for kvinner og menn (Davidson, 1993; Donnelly, 2003; Ishay, 2008)¹⁰.

Rettar som omhandlar fysisk integritet høyrer i hovudsak innunder sivile og politiske rettar¹¹. Dei har følgjeleg vore mellom dei første til å bli tekne opp. Fengsling utan lov og dom er til dømes nært knytt til retten til ein rettferdig rettargang. Denne kampen kan sporast tilbake til filosofen Locke. Eit hovudprinsipp var for han at samfunnet skulle vere styrt av lov, ikkje av

⁹ Hunt peikar på framveksten av epistelromanane, der lesaren fekk setje seg inn i lidingane eller gledene til ein framand, fiktiv person, som ein årsak til denne utviklinga.

¹⁰ Den første til å nytte ei slik klassifisering var truleg T. H. Marshall. Han skildrar medborgarskapet som tre sett rettar. Desse er dei sivile, dei politiske og dei sosiale. I engelsk historie knyter Marshall dei ulike rettane sine gjennombrøt til høvesvis det 18., det 19. og det 20. århundre (Kuhnle, 1988; T. H. Marshall, 1964).

¹¹ Locke snakka om eigedomsretten til sin eigen person (Ayers, 1993; Locke, 1969 [1689]). Ein kan sjølvsagt bruke dette til å argumentere for å kalle fysisk integritet ein økonomisk rett.

makthavarane sine innfall (Locke, 1969 [1689]). Av meir praktisk karakter er antislaverirørsla, som også vaks fram på 1700-talet. Frå byrjinga av 1800-talet byrja fleire land å forby slavehandel og slaveri, med USA som eit av dei siste, i 1865 (Bergem et al., 2004). Den viktigaste historiske hendinga for fysiske rettar, til liks med andre menneskerettar, var likevel andre verdskrigen. Høstmælingen skriv at:

”Overgrepene mot sivilbefolkningen var i denne som i andre kriger mange, som bruk av tortur, mishandling, summariske henrettelser, knebling av ytringsfriheten, fravær av rettergangsgarantier og diskriminering. Typen overgrep var velkjent, men omfanget, begrunnelsen og bevisene var ekstraordinære” (Høstmælingen, 2003: 30).

Det var i denne konteksten at FNs Verdserklæring om menneskerettar vart til.

2.2 Menneskerettar som juridisk omgrep

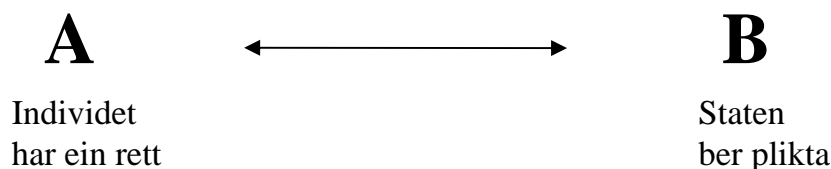
Etter å utvikla seg som særskilde rettar i ulike nasjonale lovverk gjennom eit og eit halvt hundreår, fekk menneskerettane sitt internasjonale gjennombrot når FNs Verdserklæring om menneskerettar vart vedteken i 1948. Dersom ideen om universelle menneskerettar slo gjennom på 1700-talet, er det først no at menneskerettane vart universelle i praksis (sjå Samnøy, 1988). Verdserklæringa er saman med dei to internasjonale konvensjonane frå 1966, om sivile og politiske rettar (ICCPR) og økonomiske, sosiale og kulturelle rettar (ICESCR) dei viktigaste internasjonale rettslege instrumenta for menneskerettar, og dannar FNs ”menneskerettskatalog” (International Bill of Human Rights) (Bergem et al., 2004: 20). Dei viktigaste institusjonane i FNs menneskerettsregime er FNs menneskerettskommisjon, Menneskerettskomiteen og FNs høgkommissær for menneskerettar (Donnelly, 2003: 127-138). I tillegg til dette har vi ei rekke regionale regime. Det europeiske systemet er organisert gjennom Europarådet. Dei viktigaste rettslege instrumenta er her den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), Europarådets torturkonvensjon og Europarådets rammekonvensjon for nasjonale minoritetar. Desse rettane svarer høveleg med rettane frå FNs verdserklæring og konvensjonane. Det europeiske regime skil seg likevel ved å ha ein europeisk menneskerettsdomstol. Dette gjer også det europeiske regime meir djuptgripande enn andre regionale regime (Donnelly, 2003; Utanriksdepartementet, 2008).

Desse dokumenta syner ei utvikling av menneskerettar frå moralske til juridiske rettar (sjå Dworkin, 1978). Kva er ein juridisk rett? Donnelly (2003) peikar på ein distinksjon som finns

i dei fleste språk mellom rett i høve til kva som er rett å gjere ("rectitude" eller "rettskaffenhet") og det å ha ein krav på noko ("entitlement" eller "berettigelse"). Når vi snakkar om menneskerettar snakkar vi om den siste tydinga. Dette kan illustrerast ved at "A has a right to x (with respect to B)" (Donnelly, 2003: 8). I denne påstanden er A innehavaren av ein rett, medan x syner til innhaldet i sjølve retten, godet som A har rett til. B er den som pliktar å forsyne A med dette godet, x (Ibid). Vi ser at rett og plikt opptre som eit omgrepsspar, der ein rett først får meining når ein har ein pliktberar ein kan krevje retten av.

FNs menneskerettserklæring og konvensjonane (ICCPR og ICSECR) gjer det klart kven som er kven. A, innehavaren av retten (til x) er alltid individet. B, den som ber plikta i høve til A, er staten (UN, 1978). Menneskerettsbrot er dermed "... violations of international human rights law perpetrated by governments or organized regimes" (Asher, 2008: 4). Det er staten som kan gjere seg skuldig i brot på menneskerettane, men det kan skje både aktivt og passivt. Donnally kallar staten for "Principal Violator and Essential Protector" (2003: 35). Det første syner til den aktive rolla. Eit typisk brot vil vere dersom ein person vert torturert av statsmakta, eller ein agent som handlar på vegne av staten. Men staten vil også bryte menneskerettane dersom bryte menneskerettane dersom den ikkje vernar borgarane mot å verte torturert av ein annan privat part. Frå statens synspunkt vil einkvar menneskerett dermed vere både positiv og negativ; negativ i den forstand at staten ikkje kan krenke individet sin fridom (jamfør Locke, 1969 [1689]), positiv i den forstand at staten pliktar å verne individa mot kvarandre (jamfør Hobbes, 1991 [1651]). Omgrepssparet rett og plikt gjer det mogleg å stille opp menneskerettane som ein relasjon mellom staten og samfunnet¹² slik:

Figur 2.1 Den juridiske menneskerettsrelasjonen



¹² Eller det einskilde individet i samfunnet.

Ein rett fortel ikkje om ein har tilgang til eit gode. Å ha rett til eit gode inneber heller at ein skulle hatt tilgang til det, og er difor eit normativt omgrep. Donnally peikar på det han kallar “The possession paradox”, nemleg at ”..having a right is of most value precisely when one does not “have” (the object of) the right – that is, when active respect or objective enjoyment is not forthcoming (2003: 9). Menneskerettane kan plasserast mellom abstrakte verdier, slik som fridom, likskap og tryggleik, og den empiriske røynda, som sosiale verkemiddel for å realisere desse verdiane. Realisering vil arte seg ulikt i dei tre følgjande situasjonane. Å *utøve* menneskerettar (Assertive exercise) betyr at nokon krev retten frå pliktberaren, som er staten. Denne svarar ved anten å respektere eller krenke menneskerettane. *Aktiv respekt* vil derimot bety at pliktberaren, Staten, set i verk aktive tiltak for å respektere og verne menneskerettane. I denne situasjonen er det ikkje naudsynt å gjere krav på ein rett, for at den skal bli respektert. I den tredje situasjonen (*Objective enjoyment*) er menneskerettane så innarbeidde at dei ikkje lenger er noko tema. Det er ikkje naudsynt å aktivere retten ved å krevje den, ei heller ved (for pliktberaren) å ta særskilde omsyn for å etterleve den (Donnelly, 2003: 9-11).

2.3 Realisering av menneskerettar

Bobbio hevdar at ”The fundamental problem concerning human rights today is not so much how to justify them, but how to protect them” (1996: 10). Å gi menneskerettane ein juridisk status er eit første, naudsynt steg i spørsmålet om å verne menneskerettar. Juridisk vern gir derimot ingen garanti for at rettane vert respekterte i praksis. Denne delen handlar om kvifor menneskerettar, og meir presist rettane til fysisk integritet, ikkje alltid vert respekterte. Dette inneber å flytte fokus frå det normative spørsmålet om å ha rett til eit gode, til det empiriske spørsmålet om å faktisk kunne nyte godt av det nemnde gode. Empirisk forskning kan slik seiast å ha eit normativt utgangspunkt, i at den allereie har akseptert eksistensen av universelle rettar til grunnleggande gode, uavhengig av kva lovene i dei landa ein studerer måtte hevde (Carey & Poe, 2004). Dette er ei norm dei fleste statar i verda likevel deler¹³.

Donnelly argumenterer overbevisande for at menneskerettar er eit udeleg heile (Donnelly, 2003). Mot dette kan ein innvende at sjølv om menneskerettane som heilskap er verna av dei same juridiske dokumenta, kan dei representere ulike empiriske fenomen. Forsking på realisering av menneskerettar er ofte retta mot særskilde typar av rettar. Realisering eller

¹³ I januar 2009 har 164 land ratifisert FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettar, medan talet for konvensjonen om sivile og politiske rettar var 166 (OHCHR, 2009).

krenkingar av menneskerettar har vorte spesifisert til å handle om sivile og politiske rettar, retten til grunnleggjande behov¹⁴, og rettar i høve til fysisk integritet. Milner, Poe og Leblang (1999) syner til ein diskusjon om ulike rettar styrkar kvarandre, eller om det er ein slags "trade-off" mellom dei, slik at ein kan forsvare å ofre ein type rettar, for å realisere nokon andre. Dei finn at realisering av ein type rettar i stor grad heng saman med dei andre typane.

Den avhengige variabelen i denne undersøkinga er avgrensa til retten til fysisk integritet. Dette skuldast ikkje at eg reknar den som meir grunnleggjande enn andre typar rettar. Det byggjer heller på ei oppfatning om at den typen brot som direkte krenkar menneskes kroppslige integritet, slik som tortur eller drap, er så ulike andre typar menneskerettsbrot at dei er naturleg å studere som eit separat fenomen¹⁵. Vidare tyder døma som innleidde denne oppgåva, frå det argentinske politiet, på at det kan vere ein direkte samanheng mellom korrupsjon og fysiske krenkingar. Før eg tek fatt på å utforske den samanhengen skal vi raskt revidere det vi veit om årsakene til at retten til fysisk integritet vert broten.

2.2.1 Modellar for fysisk undertrykking

Poe identifiserer tre røter for empirisk forskning på krenkingar av fysisk integritet. Desse er studiet av menneskerettar, studiet av statsterror og studiet av negative sanksjonar (Poe, 2004). Poe hevdar å sjå ein fellesnemnar i alle desse studiane. Brot på menneskerettar og undertrykking vert to sider av same sak, skilnaden ligg i synsvinkelen. Han peikar også på at "...most of the studies cited above refer to the dependent phenomenon at some point as 'repression'" (Poe, 2004: 20).

At menneskerettsbrot må skuldast statleg undertrykking kan nok diskuteras¹⁶. Logikken er likevel dominerande i den empiriske forskinga. For Davenport og Armstrong vert difor spørsmålet om kvifor menneskerettsbrot skjer eit spørsmål om kvifor statar tyr til undertrykking. I deira modell er tre forhold avgjerande. Det første er statens kapasitet til slike

¹⁴ Milner et al. sin bruk av nemninga "subsistence rights" samsvarer i stor grad med det vi kallar økonomiske og sosiale rettar.

¹⁵ Datatilfanget i Milner et al. sin artikkel kan tene som ei førebels støtte til dette synet. Dei brukar kjende demokratiindikatorar som mål på sivile og politiske rettar, medan målet på subsistansrettar liknar mykje på dei mål ein ofte nyttar på økonomisk utvikling (Milner et al., 1999). Når Milner et al. finn ein samanheng mellom desse to typane rettar, kan ein kritisere dei for berre å gjenta ein nokså kjend samanheng, nemleg den mellom økonomisk utvikling og demokrati (sjå til dømes Diamond, Linz, & Lipset, 1989; Lipset, 1959; Przeworski & Alvarez, 2000). Eg vil greie meir ut om empiriske mål for menneskerettar i kapittel 5.

¹⁶ Ein føresetnad i denne oppgåva er at det også vil kunne skuldast mangel på statleg vern. Dette vil vert greidd ut i kapittel 4.

handlingar, det andre er om politisk-økonomiske faktorar gjer slike tiltak tenelege, medan det tredje er kva for politisk-økonomiske hindringar som ligg på statens handlingsrom (Davenport & Armstrong, 2004; Goldstein, 1978). Kort oppsummert; ein stat vil undertrykkje dersom den har kapasitet og noko og tene på det, samtidig som ikkje noko hindrar den i å gjere det.

Poe nyttar ein liknande tenkemåte, men stiller opp ein noko meir spesifikk modell. Han hevdar at studiar av menneskerettsbrot, statsterror og negative sanksjonar har det til felles at ”..each taps decisionmakers’ choice of repressive actions from the menu of behaviours [...] that can often be employed by regimes with an eye toward dealing with percieved threats (Poe, 2004: 21). Poe freistar å ordne forklaringar på fysiske krenkingar med den såkalla Most-Starr- modellen (Most & Starr, 1989; Poe, 2004). Den hevdar at eit regime vil vere oppteken av å auke sin eigen styrke (S), samtidig som det vil ønskje å redusere oppfatta trugsmål (T) mot regime. Menneskerettsbrot vert slik ein reiskap leiarar kan nytte ”.. when they are alarmed by the S/T ratio” (Poe, 2004: 17). Poe utleier vidare fire kategoriar av variablar som vil kunne føre til undertrykking. Desse er (1) variablar som påverkar regime si oppfatning av trugsmål, (2) variablar som påverkar regimets styrke, (3) variablar som påverkar kva alternativ avgjerdstakarar har (undertrykking er mindre sannsynleg om det fins andre og betre alternativ) og (4) variablar som påverkar kva for handlingar (av dei som er tilgjengelege) avgjerdstakarar vil velje (Poe, 2004). Tabell 2.1 oppsummerar og samanliknar dei to modellane.

Tabell 2.1: Modellar for fysisk undertrykking

Poe sin modell		Davenport og Armstrong sin modell	
Variablar	Fokus	Variablar	Fokus
1) Som påverkar regimets styrke	Er oppteken av regime som einskapleg aktør,	1) Som påverkar regimets kapasitet	Er oppteken av regime, men kan i prinsippet
2) Som påverkar regimets oppfatning av trugsmål	og forholdet til ein opposisjon	2) Som påverkar regimets insentiv	nyttast på einkvar agent
3) Som påverkar regimets meny av handlingsalternativ		3) Som avgrensar regimets handlingsfridom	
4) Som påverkar regimets val på menyen av handlingsalternativ			

(Kjelder: Davenport & Armstrong, 2004; Poe, 2004)

Begge modellane er svært økonomiske i at det antar at regime er ein rasjonell aktør, og at fysisk undertrykking vil skje som ein konsekvens av rasjonelle vurderingar innanfor dei grensene konteksten set på regimets rom for handling. Skilnaden på modellane er først og fremst at Poe er meir spesifikk på kva for rasjonelle vurderingar som vil leie til undertrykking. Ein fordel med Davenport og Armstrong sin modell er at den også er relevant for dei tilfella der ikkje staten sjølv er den undertrykkjande, men passivt let det skje¹⁷. Til dømes kan det første punktet, kapasitet, like gjerne dreie seg om kapasitet til å beskytte som til å undertrykke. Ein svak stat, med få resursar vil slik lite truleg vere i stand til omfattande fysisk undertrykking av borgarane, men også vere i dårleg stand til å beskytte dei. Tilsvarande kan det andre punktet, om politisk-økonomiske insentiv, både vere insentiv til å ty til fysisk undertrykking, og til å aktivt beskytte. Dette har vorte trekt fram som ei mogleg forklaring på at det russiske politiet vert tillete å krenke menneskerettar (Gerber & Mendelson, 2008).

2.2.2 Forklaringsvariablar

Dei neste avsnitta vil gå gjennom ein del variablar som er rekna som viktige forklaringar på krenkingar og undertrykking, i lys av desse modellane.

¹⁷ Verken Davenport og Armstrong eller dei ulike forklaringane under legg vekt på dette momentet.

Etnisk samansetning og konflikt

Etnisk samansetning har vorte sett på som ei forklaring på fysisk undertrykking. Argumentet seier at eit etnisk heterogent samfunn vil lettare føre til konflikt (sjå Fearon et al., 2007; Fearon & Latin, 2000), og difor meir vald og undertrykking. Ein antek at slik vald er nasjonalistisk motivert, i tydinga å skape samsvar mellom statens og ein etnisk nasjons grenser. ”... a territorial political unit can only become ethnically homogeneous [...] if it either kills, or expels, or assimilates all non-nationals” (Gellner, 1983: 2). Ein eldre studie finn også at det er meir politisk vald i etnisk heterogene samfunn (Muller & Seligson, 1987). To nyare studiar som studerer samanhangen mellom etnisk fraksjonisering og respekt for fysiske menneskerettar, begge med data frå The Political Terror Scale, finn derimot liten eller ingen statistisk samanhang mellom dei to fenomen (Lee, Lindström, Moore, & Turan, 2004; Walker & Poe, 2002). Harff (2003) undersøker årsakene til folkemord. Ho finn at etnisk diskriminering aukar sjansen for at ein borgarkrig skal bryte ut. Der det allereie er borgarkrig har derimot ikkje etnisk diskriminering nokon effekt på om det vil ende i eit folkemord eller ikkje (Harff, 2003).

Ser vi då på væpna konfliktar meir spesifikt finn vi meir eintydige indikasjonar. I Davenport og Armstrong sin modell er konflikt ein politisk-økonomisk faktor som legg til rette for brot på menneskes fysiske integritet. Ekstreme situasjonar krev ekstreme tiltak, vert det sagt, og sjølv dei mest siviliserte statar har ein tendens til å beklage sivile tap i konfliktar som biverknader ein ikkje kan unngå. Poe sin modell gjev likevel ein meir presis prediksjon, ved at konfliktar vil opptre som (oppfatta) trugsmål mot eit regime (Poe, 2004). I to undersøkingar har Poe og Tate (1994) og Poe, Tate og Keith (1999) undersøkt årsaker til brot på retten til personleg integritet¹⁸. Dei finn at både borgarkrig og internasjonal krig verkar negativt på respekten for fysisk integritet (Poe & Tate, 1994; Poe et al., 1999). I ein studie av effekten av intern konflikt finn Davenport at faren for valdeleg undertrykking aukar med frekvensen av konflikt, om opposisjonen vel ein valdeleg strategi og graden av ideologisk avvik mellom partane i konflikten (Davenport, 1995). Carey følgjer Poe sin modell om oppfatta trugsmål i ein liknande studie av regimers svar på opposisjon. Ho finn også at ein valdeleg strategi frå opposisjonen vil auke sjansen for valdeleg undertrykking frå regime. Det spelar også ei rolle om aksjonar frå opposisjonen er av ein *ad hoc* karakter, eller meir velorganisert, og presiserer at ”The second category of protest activities seems to trigger harsher and more violent state

¹⁸ Definert som ”freedom from torture, imprisonment, execution or disappearance at the hands of government either arbitrary or for political reasons” (Poe et al., 1999: 292)

responses” (Carey, 2004: 217). Dei to siste variablane byggjer oppunder ideen om at ein auke i oppfatta trugsmål også aukar sjansane for fysisk undertrykking.

Henderson (1993) hevdar at ikkje berre samansetninga, men også storleiken på ei befolkning vil verke inn på graden av fysisk undertrykking. Hypotesen byggjer på at det i store befolkningar vil oppstå fleire situasjonar der slik undertrykking kan skje; fleire interne trugsmål og fleire påfølgjande valdelege svar, frå regime (Poe et al., 1999). Argumentet vert også brukt for å hevde at befolkningsvekst vil leie til meir undertrykking. Poe og Tate finn delvis støtte for at storleik har ein negativ effekt, medan ingen støtte for påstanden om befolkningsvekst (Poe & Tate, 1994; Poe et al., 1999).

Politisk regime - Demokrati

Det er ei utstrekt oppfatning at arten til det politiske regime påverkar graden av undertrykking. Henderson (1991) argumenterer for at eit demokratisk system har mekanismar som hindrar at konflikthar eskalerer til det punktet der dei trugar sjølve regime. Poe brukar denne logikken til å knyte demokratiske system både til *mindre trugsmål*- delen av sin modell, og til den delen som omhandlar kva verkemiddel eit truga regime vil velje å setje i verk (C. W. Henderson, 1991; Poe, 2004). I høve til Davenport og Armstrong sin modell kan ein også kalle eit demokratisk styresett for ein faktor som vil kunne hindre aktørar i å undertrykkje. Dette kjem av dei mekanismane institusjonar og aktørar i eit demokrati har for å avgrense og kontrollere kvarandre, ofte samla i omgrepet demokratisk ansvarlegging (sjå til dømes Manin, Przeworski, & Stokes, 1999; Schedler, 1999; Schmitter, 2004; Strøm, 2000). Ei rekkje kvantitative undersøkingar finn at demokratiske institusjonar er knytt til færre fysiske krenkingar (C. Henderson, 1988; C. W. Henderson, 1991; Poe & Tate, 1994; Poe et al., 1999; D. D. Richards, 1999; Zanger, 2000). Dette er truleg også ”..of the most consistent results within the area of domestic conflict” (Davenport & Armstrong, 2004: 539).

Om den positive innverknaden av demokratisering synast klår, er det meir diskusjon om dette forholdet er lineært. Vi kan identifisere to alternativ til akkurat det. Den eine, ”meir mord i midten”-hypotesen går ut på at det i regima på midten av demokratiseringsskalaen er meir uro, og dermed mindre respekt for menneskerettar. Det andre alternativet hevdar at der er ein terskeeffekt, slik at demokratisering ikkje vil ha nokon effekt på graden av undertrykking, før den når eit visst nivå (Davenport & Armstrong, 2004; N. J. Mitchell & McCormick, 1988). Davenport og Armstrong sin analyse gir støtte til den siste av desse hypotesane (2004). Dette

høver også med Zanger (2000) sin analyse av effekten av politiske regimeendringar på menneskerettsbrot. Ho opererer med autoritære, anokratiske og demokratiske regime. Anokrati er ei nemning for mellomregime ("gråsoneland") med både demokratiske og autoritære trekk. Zanger sin analyse syner at ei regimeendring i demokratisk retning er forbunde med mindre menneskerettsbrot og *vice versa* (Zanger, 2000). I tillegg til at autoritære regime fører til meir undertrykking, finn Poe et al. at militærregime er ekstra undertrykkande, når det kjem til fysisk integritet (Poe et al., 1999). Dette er konsistent med teorien om at krenkingar vil vere avhengig av statens kapasitet til undertrykking, jamfør Davenport og Armstrong sin modell. Poe hevdar også at eit militærregime som har komme til makta gjennom eit kupp vil stå svakare (reduisert S eller minke S/T ratio) på grunn av manglande legitimitet, både internasjonalt og internt i regime (Poe, 2004).

Økonomi

Moderniseringsteori vil normalt legge vekt på dei positive konsekvensane økonomisk utvikling på demokratiet (E. Huber, Rueschemeyer, & Stephens, 1993; Lipset, 1959; Przeworski & Alvarez, 2000). Dette ser ut til også å ha ein effekt på respekt for retten til fysisk integritet. Poe et al. argumenterer for at underutvikla land vil vere plaga av resursknappheit, som vil føre til eit høgare konfliktnivå. Dette vil auke den reelle eller oppfatta, interne trusselen mot regime, og slik auke viljen til å bruke undertrykking. Dei finn også økonomisk utvikling har ein tydeleg negativ effekt på graden av undertrykking (Poe & Tate, 1994; Poe et al., 1999), noko som samsvarer med tidlegare funn av Henderson (1991). Ei av svært få undersøkingar som tyder på det motsette er Richards et al. (2001), som finn svak, men statistisk signifikant støtte for at økonomisk utvikling, i dei mest underutvikla landa fører til fleire krenkingar av fysisk integritet. Dette støtter påstanden om at dei aller fattigaste er "too poor for politics and too poor for protest" (Huntington, 1968; sitert i N. J. Mitchell & McCormick, 1988: 478). Jamfør logikken ovanfor vil folk som er for fattige til å protestere heller ikkje utgjere nokon trussel for staten, og dermed ikkje noko insentiv for undertrykking.

Økonomisk vekst er eit vanskelegare tema. Poe et al. argumenterer at vekst på den eine sida kan redusere knappheit, og slik minke statens behov for å undertrykke, jamfør argumentet over. Samtidig kan økonomisk vekst føre til auka skilnader, som i sin tur leier til auka misnøye, auka uro, og endeleg ein auka reell, eller oppfatta trussel mot staten. Poe et al. finn ingen signifikant effekt av økonomisk vekst i 1994-studien, medan den meir omfattande

1999-studien gir svak støtte til at økonomisk vekst har ein negativ effekt på menneskerettane (Poe & Tate, 1994; Poe et al., 1999).

Naturresursar

Eit anna perspektiv ved økonomiske forklaringar er rentenist-statshypotesen. Omgrepet rentenist-stat syner til statar som har ein stor del av sine inntekter frå naturresursar. Hypotesen seier at stor tilgang på naturresursrikdom, særleg olje, vil stabilisere eit autoritært regime og gjere ein overgang til demokrati mindre sannsynleg (Jensen & Wantchekon, 2004; Ross, 2001; Smith, 2004; Ulfelder, 2007). Dette er det minst to hovudforklaringar på. Den første fokuserer på staten si *kravside*. Naturresursane vert ”gratis pengar” for staten, noko som gjer at den slepp å skattlegge. Med ein slags bakvendt Payne-logikk kan styret legitimere seg med ”no participation without taxation”. Krav om demokratisering vil i teorien verte dempa når staten ikkje krev skatt eller andre ytingar av folket. Ein annan versjon av kravsideforklaringa går ut på at inntekter frå naturresursar gjer at staten kan oppnå økonomisk vekst utan modernisering og utvikling av samfunnet elles. Ein vil slik ikkje få den sosiale moderniseringa, til dømes utviklinga av klassestruktur, mange meiner er viktige faktorar for å oppnå demokratisering (R. B. Collier, 1999; E. Huber et al., 1993; Reno, 2001; Ulfelder, 2007). Okruhlik argumenterer mot at dette er tilfelle i dei typiske renteniststatane i Midt-Austen. Han hevdar at der tvert om er ei meningsfull økonomisk utvikling og ein framveksande opposisjon (Okruhlik, 1999).

Eit anna sett av forklaringar fokuserer på det vi kan kalla staten si *tilbodsside*. Det første, og kanskje viktigaste poenget i menneskerettssamanheng, er at inntektene frå naturresursar gjer staten økonomisk i stand til å ha eit omfattande undertrykkingsapparat. Naturresursrikdom stabiliserer altså autoritære regime fordi det gjer dei økonomisk i stand til å undertrykke. Ei anna forklaring peikar på at lett tilgang til slike resursar kan gjere staten i stand til å oppretthalde og forsyne omfattande klientnettverk, noko som vil gi staten den støtta den treng (Ulfelder, 2007).

Teorien let seg lettast knyte til Davenport og Armstrong sin modell ved at resursinntektene kan auke eit regime sin kapasitet til å undertrykke. Samsvaret med modellen til Poe er litt meir blanda. På den eine sida vil rentenistrikdom, slik det siste argumentet syner, gjere valdeleg undertrykking lettare tilgjengeleg på liste over eit regime sine handlingsalternativ, og dermed auke sjansen for at undertrykking vil skje. På den andre sida skulle slike inntekter til

eit regime mest truleg auke avstanden mellom eit regimes styrke og eit oppfatta trugsmål (auka S/T-ratio) og slik minke sjansen for valdeleg undertrykking. Eit anna perspektiv er at stor tilgang til resursrikdom gjer at meir står på spel for dei som ønskjer makt. Dette kan slik verke konfliktskapande. Intern maktkamp kan bli til borgarkrig om rikdom (sjå Addison, 2004; P. Collier & Hoeffler, 2004; Intriligator, 2004; Reno, 1998, 2001). I så fall kan naturressursar sjåast som noko som aukar trugsmålet mot regime (reduserer S/T ratio), jamfør Poe sin modell. Brunnschweiler og Bulte finn derimot at ressursavhenge ikkje leier til valdeleg konflikt, men at konflikt kan leie til ressursavhenge (2008). Om stor tilgang til ressursar leier til valdeleg konflikt, eller til å konsolidere eit autoritært regime er til ein viss grad motsetnader, sidan fråver av konflikt ville vore eit teikn på konsolidering. Derimot vil begge utfall kunne føre til redusert respekt for fysiske menneskerettar.

2.2.3 Er perspektivet dekkande?

Figur 1 synte korleis realisering eller brot på menneskerettane er basert på ein relasjon mellom staten og individet. Borgaren, A, kan på den eine sida hevde å ha ein rett, medan staten på si side kan sei ja, og respektere og beskytte denne retten, eller den kan opptre undertrykkande og bryte den. Donnally sitt argument er at det juridiske aspektet ved denne relasjonen vil gje fremjing av menneskerettane meir kraft, medan forklaringane over har forsøkt å forklare statens åtferd i menneskerettsrelasjonen. Desse forklaringane byggjer antakinga om at staten er ein einskapleg aktør, og kan analyserast som rasjonell, ut frå regime sine interesser.

Om vi snur perspektivet frå staten, som potensiell undertrykkjar, til individet, som potensielt offer, byrjar denne antakinga å slå sprekker. Sidan få av oss kan gå og ta staten i handa, er ikkje eit menneske sin relasjon til staten så enkel som figur 1 kan tyde på. I så godt som alle situasjonar der vi har med staten å gjere, er det ikkje staten *per se* vi snakkar med, men ein særskild representant for staten, ein agent. Kvar statlege agent er dermed ein potensiell undertrykkar av menneskerettar, i sitt møte med einskildmenneske.

Dette perspektivet utfordrar antakinga om den einskaplege staten. Dersom vi i tillegg antek at staten er korrupt, lyt vi også gå bort frå antakinga om at vi kan analysere staten som rasjonell når vi undersøker årsakene til krenkingar av menneskes fysiske integritet. Handlingane til korrupte agentar vil ikkje vere utslag av regimes kalkuleringar, men av privat eigennytte. I

prinsippet kan eit korrupt system slik føre til like mange ulike motiv for handlingar, som der finst agentar. Det teoretiske hovudargumentet i denne oppgåva tek utgangspunkt i spørsmålet: *Kva vil skje med menneskerettsrelasjonen dersom den statlege agenten individet møter, er korrupt?*

Før eg tek fatt på det spørsmålet, i kapittel fire, vil eg bruke neste kapittel (3) på å greie ut om fenomenet korrupsjon, kva det tyder, kva det skuldast og kva konsekvensar det har.

3 Korrupsjon

Korrupsjon er eit komplekst fenomen. For å få tak på kva dette dreier seg om har eg valt å dele fokuset i dette kapittelet i tre. Den første delen er knytt til spørsmålet om kva korrupsjon er. Med ein del historiske forståingar som kontrast, vil eg i første del diskutere moderne definisjonar av korrupsjon. Eit hovudpoeng er her korleis korrupsjon kan definerast ved hjelp av prinsipal-agentteori (PAT). I andre del fokuserer eg på årsakene til korrupsjon. Tanken er her at vi vil forstå meir av kva for fenomen dette er, ved å studere kva det skuldast. Tredje del handlar om konsekvensane av korrupsjon. I ei oppsummering vil eg syne at korrupsjon ofte står i eit uklårt forhold til andre fenomen. Det er ikkje alltid lett å skilje årsaker og konsekvensar frå einannan.

Omgrepet til korrupsjon vert gjerne knytt til offentlege tenestefolk som let seg bestikke. Moderne definisjonar byggjer på ei førestilling om at nokon, i løyndom byter bort eit felles gode mot ei personleg vinning. Slik aktivitet kan vi også finne innan, eller mellom private organisasjonar (Amundsen, 1999; Andvig et al., 2001). Denne oppgåva er derimot avgrensa til å studere korrupsjon som ein relasjon mellom staten og samfunnet. Korrupsjon tyder her offentleg korrupsjon.

3.1 Kva tyder omgrepet?

3.1.1 Overgangen til det moderne

Korrupsjonsomgrepet har ikkje alltid hatt ei så spesifikk tyding. For Aristoteles var korrupsjon den generelle, moralske degraderinga av staten. Vi kjenner til Aristoteles si klassifisering av regime (Aristoteles, Ross, & Smith, 1908). Der er dei ”gode” styresetta monarki, aristokrati og politeia. Desse er kjenneteikna ved at herskarane, om det er éin, eit mindretal eller eit fleirtal, styrer til det beste for ålmenta. Desse regima kan pervertere eller *korrumpere* til å bli høvesvis tyranni, oligarki eller demokrati, styresett der dei herskande styrer til det beste for seg sjølv, eller si gruppe (Aristoteles et al., 1908). For Machiavelli var korrupsjonen oppløysinga av borgarane sine dygder, medan Montesquieu til liks med Aristoteles fokuserte på systemet. Korrupsjon var endringa, reduksjonen, av eit *godt* regime,

til eit *vondt* (Della Porta & Vannucci, 1999; Friedrich, 1989; Machiavelli, 1996; Montesquieu, 1995 [1748]). Machiavellis korrupsjonsomgrep rettar seg mot individet, og liknar det Patrick Dobel kallar *moralisk korrupsjon*, definert som ”..the loss of a capacity for loyalty” (1978: 960). Tilsvarande liknar både Aristoteles og Montesquieu sine tilnærmingar ”Societal or state corruption”, som ”involves the moral incapacity of citizens to make disinterested moral commitments to actions, symbols and institutions which benefit the common welfare” (Ibid). Felles for desse definisjonane er at korrupsjon syner til “..the moral health of whole societies” (Johnston, 1986: 2). Korrupsjonen er her ei norm for ”rent-seeking” handling, men ikkje ei handling i seg sjølv.

Overgangen til moderne definisjonar har betydd ein overgang til å sjå korrupsjon som ei konkret handling av konkrete personar (Johnston, 1986). Offentleg korrupsjon er kjenneteikna ved at ein aktør utanfor staten tilbyr ein person innanfor staten, med mynde til å fordele ein spesiell offentlig resurs, ei form for personleg yting eller betaling. Den statlege representanten vil så misbruke si offentlege makt for å returnere tenesta. Korrupsjon kan dermed no betraktast som ein relasjon mellom staten og samfunnet (Amundsen, 1999: 2).

Slik aktivitet føreset at vi har eit skilje mellom den private og den offentlege sfære. Det må altså vere skilnad på ein representant for statsapparatet si rolle som nettopp det, og si rolle som privat borgar. Korrupsjon er ei krenking av dette skiljet. Det offentlig-private skiljet har ikkje alltid vore opplagt, men synast å vere eit hovudtrekk ved den moderne staten. I den dansk-norske staten skjedde den historiske utviklinga fram mot eit slikt skilje særst brått. I tida før 1660 vart forvaltninga av riket utført av lensherrane. Systemet var kjenneteikna av at det nettopp ikkje var noko skilje mellom det private og det offentlege. Eit len var eit privilegium desse herrane fekk utdelt. Dei utnytta ressursane til privat vinning, og betalte berre ei avgift vidare til stats- eller kongemakta. Det såkalla kuppet i 1660, der Kong Fredrik 3. tok full kontroll over staten, medførte ei omfattande byråkratisering av systemet. Lena vart omgjorde til amt, og amtmannen vart ein statleg tilsett, med fast lønn. Resursar knytt til amtet vart no sett på som statleg eigedom (Dyrvik, 1999). Denne markante overgangen synleggjer føresetnaden om eit offentlig-privat skilje. Å utnytte dei ressursane lenet gav til privat vinning, kunne før 1660 ikkje verte vurdert som korrupt eller klanderverdig. Tvert om var det slik systemet fungerte. For ein amtsmann å gjere det same etter 1660, ville vore eit brotsverk mot kongen, eller staten. Det ville vore underslag eller korrupsjon.

3.1.2 Definisjonar

Korrupsjon er altså vorten ei konkret handling, det syner til ein relasjon mellom staten og samfunnet, og det føreset eit skilje mellom den offentlege, eller offisielle, og den private sfære. J.S. Nye definerer det slik:

”Corruption [by public officials] is behavior which deviates from the normal duties of a public role because of private-regarding (personal, close family, private clique) pecuniary or status gains; or violates rules against certain types of private-regarding influence” (Nye, 1967: 997).

Definisjonen peikar på det vi vil kalle korrupsjon, men gjer det ikkje heilt klart kva det er. Den fortel at korrupsjon handlar om aktørar innanfor statsmakta som ikkje handlar som dei var meint, fordi dei tener på å handle annleis. Men korleis var dei meint å handle? Kva er *the normal duties of a public role*?

John Gardiner (2002) set opp tre ulike normer for åtfærd, og som korrupsjon følgjeleg vil vere eit brot med. Desse er høvesvis (1) rettslege normer, (2) normer basert på samfunnsinteresser eller (3) normer basert på folkeopinionen. I rettslege definisjonar vil spørsmålet om korrupsjon verte avgjort av om dei handlingar som har funne stad er ulovlege. Med ein slik definisjon vil det vere lett å avgjere kva som er korrupsjon, noko som er eit føremon. Gardiner trekker likevel fram James Scott sin kritikk mot denne framgangsmåten. Denne byggjer mellom anna på at ein med ein slik definisjon ikkje vil greie å fange djuptgåande politisk korrupsjon, der den er ein integrert del av politikken. Særleg i land med eit underutvikla lovverk mot korrupsjon, vil ein ikkje evne å femne heile fenomenet med ein slik definisjon (Gardiner, 2002: 30). Eit underliggjande paradoks er her at statsmakta, der ein vil kunne finne dei korruperte aktørane, også lagar lovene. Å definere korrupsjon ut frå rettslege kriterium vil også gjere samanlikningar på tvers av land svært vanskeleg. Nasjonale lovverk vil variere. Handlingar som er korruperte i eit land, vil slik kunne vere rekna som lovlege og legitime i eit anna (Gardiner, 2002).

Å bruke samfunnsinteressene (”public interest”) som norm vil sei at noko er korrupsjon når ein tenesteperson, på grunn av eigeninteresse, handlar mot samfunnet sine interesser. Dersom ei handling er til skade for samfunnet, vil det kunne vere eit utslag av korrupsjon, sjølv om den er lovleg (Gardiner, 2002: 32). Eit klårt døme vil vere ein byråkrat som gir ein offentleg kontrakt til broren sitt selskap, sjølv om andre hadde lågare anbød, eller var på andre måtar

betre alternativ. Her er motsetnaden mellom private og offentlege interesser openberr. Det er i byråkratens private interesse å favorisere sin bror, medan det ville vere i samfunnets interesse at den billegaste kontraktøren fekk oppdraget¹⁹. Som Gardiner gjer merksam på, er ikkje alltid denne motsetnaden så klar. "Samfunnsinteresser" er eit svært vidt omgrep å skulle analysere. Konflikta mellom ulike verdiar synast å ikkje å vere til å unngå (Gardiner, 2002). I ikkje-demokratiske statar vil herskarane kunne definere sine egne interesser som samfunnet sine. Eit autoritært regime vil samtidig kunne forhindre det øvrige samfunnet frå å uttrykke misnøye med dette. Dette kan slik fungere som eit skjold mot skuldingar om korrupsjon mot toppleiinga i slike statar. I demokrati vert problemet like klårt. Pluralismen byggjer på at samfunnet består av grunnleggjande ulike interesser (Dahl, 1967). Kva (samfunns-)interesser skal då vere normgjevande for kva som er korrupsjon, der det ikkje gir seg sjølv? Fleirtalet sine?

Vi er då inne på Gardiners tredje alternative norm, som er folkeopinionen. Denne måten å definere korrupsjon tek omsyn til kulturelle skilnader. Den er meir retta mot legitimitet enn legalitet. Ein offentlig tenestemann si handling, sjølv om den er motivert av eigeninteresse, er korrump berre *dersom den vert oppfatta som korrump*. Gardiner peikar på at det i mange land er skilnad på kva statens lover definerer som korrump, og kva folk flest oppfattar som det (2002: 32-35). Det demokratiske aspektet ved denne definisjonen gjer den taltalende. Samtidig er det heilt klare omgrepsmessige problem knytt til den.

For det første kan det vere eit praktisk problem at spørsmålet om korrupsjon har førekomme skal avhenge av folks oppfatningar. Sjølv ikkje dei mest demokratiske landa mekanismar for å la folkeopinionen evaluere kvar einaste avgjerd. Den viktigaste evalueringsforma er vanlegvis val, der folk kan halde dei politiske leiarane til ansvar for den siste perioden. Borgarar kan likevel vurdere, og uttrykke meiningar om prosessar undervegs. Dette løyser ikkje det empiriske problemet knytt til å påvise korrupsjon. Er det korrupsjon når *nokon* hevdar det? Eller når eit fleirtal av opinionen påstår det? Korleis måler vi i så fall eit fleirtal, når folk ikkje går til urnene for kvar mogelege korrupsjonssak? Problemet er endå større i autoritære land, der moglegheitene for å uttrykke preferansar er meir avgrensa. Slike praktiske problem hindrar sjølv sagt ikkje ein forskar i å gå rundt og spørje folk kva for handlingar dei ser som korrupte og ikkje, og slik danne seg eit generelt bilete av ein kultur sitt syn på korrupsjon.

¹⁹ For resonnementets skuld reknar vi med at det ikkje finns lover som forbyr denne typen handling.

For det andre har definisjonen eit komparativt problem. Dersom vi greier å danne eit bilete av korrupsjonen i eit land, kan dette ikkje brukast til å samanlikne med andre land. Kvar nasjonale opinion vil kunne danne si eiga forståing av kva korrupsjon er. Resultatet blir at omgrepet ikkje tyder det same i kvart land. Det vert som å måle kven som *synest* dei fekk den største fisken. Når vi skal måle kven som faktisk fekk den største fisken, lyt vi bruke den same meterstokken på alle.

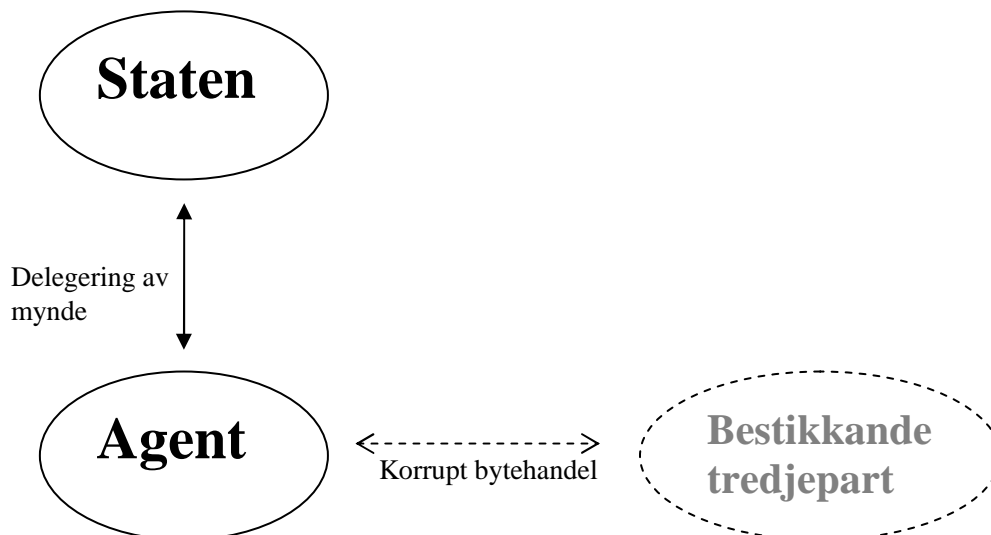
Desse definisjonane lir også under eit anna problem. David Beetham átvarar mot å ”.. confuse the question of the definition of democracy with the separate question of whether it is a good..” (1999: 2). Også korrupsjonsomgrepet står her i fare for å verte eit spørsmål om kva som er godt, eller snarare ilt. I den legale definisjonen er det lovbrottet som er korrupt. I samfunnsinteressedefinisjonen er det det antatt skadelege for samfunnet. Gardiner gir her eit tenkt døme, der ein nazi-offiser under krigen tillet ein jøde å emigrere, mot ei bestikking. Nazi-Tyskland sine lover forbaud jødar dette. Gardiner stiller spørsmålet ”.. should it be called corruption or does the evil of the Anti-Jewish laws justify the inspector`s action?” (Gardiner, 2002: 30-31). Gardiner sitt argument er at medan dette er eit døme på at det ulovlege var det etisk rette (og dermed ikkje korrupt), vil andre tilfelle vere vanskelegare å avgjere. Men er dette eit opplagt døme? Vi skjønner det opplagte i at diskrimineringa mot jødane var samfunnsfiendtleg. Det kan dermed ikkje vere korrupt å opponere mot den. Ei innvending mot Gardiner vert kvifor denne offiseren, i det felles beste sitt namn, tok ei bestikking for å etterleve den jødiske mannen sine menneskerettar? Frå det nazistiske regime sin ståstad var dette korrupsjon sidan offiseren let seg bestikke til å handle mot regime sine lover. Men også frå ”public interest”-perspektivet er dette korrupsjon, sidan offiseren tok seg betalt for noko som skulle vere ein grunnleggande rett. Offiseren misbrakte med andre ord makta si, sjølv om han hjelpte denne mannen å emigrere.

3.1.3 Ei Prinsipal – Agenttilnærming

DellaPorta og Vannucci brukar prinsipal-agent-teori (PAT) til å definere korrupsjon. PAT handlar om delegering av makt. Teorien føreset at ein prinsipal delegerer makt til ein agent, for at denne betre skal handle i prinsipalen si interesse. Prinsipalen sitt problem er å sikre at agenten faktisk handlar i prinsipalens, i staden for eigen interesse. Ein kan sjå dei politiske og byråkratiske styringskjedene som lenkjer av prinsipal – agentforhold. Ein instans på eit visst

nivå i kjeda vert då sett på som ein agent for nivået over. I eit demokrati vil følgeleg folket verte den øvste prinsipalen (Ferejohn, 1999; Miller, 2005; P. Mitchell, 2000; Strøm, 2000). Della Porta og Vannucci set opp tre kriterium for at noko kan kallast korrupsjon. For det første må det vere “...a secret violation of a contract that, implicitly or explicitly, specifies a delegation of responsibility and the exercise of some discretionary power”. Vidare “... an *agent* who, against the interests or preferences of the *principal*, acts in favor of a *third party*, from which he receives a reward”. For å skilje politisk og byråkratisk korrupsjon frå korrupsjon i det private seier dei dessutan at det er det første når “The principal is the state, or better, the citizenry” (Della Porta & Vannucci, 1999: 16-17). Dette kan illustrerast slik:

Figur 3.1 Korrupsjon som agentkostnad



Spørsmålet om brotsverk – kven eller kva er korrupsjon eit brotsverk mot – vert her gjeve eit svar. Kvar instans i statsapparatet vert sett på som ein agent for nivået over, prinsipalen. Brotsverket korrupsjon er altså å ikkje handle i prinsipalens interesse, men i ein tredje persons interesse, for eigen vinning. Dette har også fordelen av å ikkje vere ein normativ definisjon, sidan det ikkje vert sagt noko om prinsipalen er ”god” eller ”vond” i utgangspunktet.

Den tenkte offiseren frå dømet over handla altså korrupt, sjølv om regime han arbeidde for kan kallast vondt. Eit problem med definisjonen vil likevel knyte seg til å peike på korrupsjon i det øvste leddet i staten. Eit trekk ved autoritære regime er at den øvste leiaren ikkje vil ha ein naturleg prinsipal. For demokratiske regime vil den øvste prinsipalen vere folket. Det leier

oss berre tilbake til diskusjonen over. Er det folkeopinionen, samfunnsinteressene eller dei demokratiske lovene som seier kva folket sine interesser er? For å unngå å gå i ring kan vi prøve å bruke det vi har til å kome vidare. Sjølv dei øvste politiske leiarane vil gjerne innrømme ei plikt overfor staten. Korrupsjon føreset eit skilje mellom offentleg og privat sfære. Korrupsjon er når den offentlege rolla vert misbrukt til å oppnå privat vinning. Vidare impliserer korrupsjon ein tredje part. Det er denne parten som gir den korruperte agenten eit gode, i byte mot ei form for favorisering. Dette er den korruperte bytehandelen (Della Porta & Vannucci, 1999: 20-22).

Eit siste moment før vi går over til å sjå på årsakene, er det Andvig et al. kallar utbytande ('extractive') og omfordelende ('redistributive') korrupsjon (Andvig et al., 2001). Utbytande korrupsjon er ei nemning for korrupsjon der staten er den sterke part. Statsmakta vert her utnytta til å krevje ei ytingar frå individ i samfunnet. Den ekstreme varianten er såkalla rovdyrstatar, der dei styrande brukar statsmakta *først og fremst* til å drive utbyting av samfunnet (sjå til dømes Bayart, Ellis, & Hibou, 1999; Fatton, 1992). Omfordelende korrupsjon er derimot ei nemning der det er den private parten som har overtaket. Dette kan til dømes høve på forholdet mellom meksikanske narkotikakartell og lokale meksikanske mynde. Kriminelle grupper kan gjennom bestikkingar kunne få drive relativt i fred (sjå til dømes Lacey, 2008; Røssum, 2009).

3.2 Årsaker til korrupsjon

Tradisjonelt kan samfunnsvitskaplege syn på korrupsjon vore drege mellom moderniserings- og utviklingsteori og teoriar som vektlegg kulturelle variablar. Moderniseringsteoriens grunnleggande syn har vore at tradisjonelle og underutvikla statar kunne utvikle seg gjennom "state building and institutional engineering" (Andvig et al., 2001: 39). Økonomisk vekst vart sett på som eit sentralt mål, og som medverkande til å drive prosessen vidare. Korrupsjon vart derimot sett på som etterlevingar frå tradisjonismen, og noko som skuldast manglar i det institusjonelle byggverket. Korrupsjonen ville minke og forsvinne ettersom moderniseringa tiltok (Andvig et al., 2001). Eit nymarxistisk perspektiv, som fekk eit oppsving på 1870-talet, gjekk såg derimot korrupsjon som ein implisitt del av ein kapitalistisk økonomi. I slektskap med dette høyrer også teorien om avhenge til, som hevda at den fattige delen av verda står i eit avhengforhold til den rike, og at vestens rikdom er tufta på utnytting av den fattige verda

(Montinola & Jackman, 2002; Randall & Theobald, 1998). Korrupsjon vert her sett som ein del av utnyttinga, og noko som vil bestå så lenge avhengerelasjonen varer ved.

Som ein motsats har vi det perspektivet som dreg fram kulturelle særtrekk som årsak til korrupsjon. Allereie på 1960-talet var forskarar opptekne av kulturalar der personlege lojalitetsband er viktigare enn formelle reglar. Dette vert det forska på i rikeleg monn, også i dag²⁰. Ei vanleg oppfatning er at neo-patrimonielle samfunn ser ut til å vere meir utsett for korrupsjon enn andre. Forskinga om dette er for ein stor del basert på afrikanske land med ein kultur for å gi gåver, og eit utydeleg skilje mellom offentleg og privat sfære. Neo-patrimonialisme skil seg frå klassisk patrimonialisme ved at ein har eit formelt skilje mellom det offentlege og det private. Det skilje vert imidlertid beskrive som ein fasade. I røynda er staten styrt av klientelistiske nettverk (Andvig et al., 2001: 52-55). Annan forskning innan den kulturelle sfæren peikar på at katolske land er meir utsette for korrupsjon enn protestantiske. Generelt peikar desse på at ein kultur for å gi gåver og eit svakt skilje mellom det offentlege og det private opnar for meir korrupsjon (Andvig et al., 2001: 61).

3.2.1 "Power corrupts..."

Teorien ser ut til å ha fanga Lord Actons observasjon om at makt korrumperer og absolutt makt korrumperer absolutt (Rogow & Lasswell, 1963). Nyare forskning på korrupsjon er prega av inntoget av kvantitative analysar, som vart mogleg i takt med utviklinga av nye kvantitative indeksar og mål (Andvig et al., 2001; Azfar et al., 2001; Lambsdorff, 2005). Forklaringane er i større grad stilt opp rundt rasjonell aktør- modellar, også synt til som 'public choice'-teori (Montinola & Jackman, 2002). Ei hovudtese er at korrupsjon vil auke når aktørar har mykje å tene på det og sjansen for å verte oppdaga er liten, men minke når sjansen for å verte oppdaga er stor og konsekvensane av å verte avslørt er alvorlege (Andvig et al., 2001; Montinola & Jackman, 2002; Rose-Ackerman, 1999; Treisman, 2000). Konsekvensen for dei som undersøker årsakene til korrupsjon vert å studere (1) variablar som påverkar aktørane insentiv og, meir i tråd med Acton, (2) variablar som påverkar aktørar sin handlefridom. I praksis tyder dette "... political institutions, government regulations, legal systems, GDP-levels, salaries of public employees, gender, religion and other cultural dimensions, poverty, as well as the role of colonialism" (Andvig et al., 2001: 61).

²⁰ (sjå til dømes Bayart et al., 1999; Fatton, 1992, 2002; Reno, 1995a, 1995b, 1998, 2001; Sardan, 1999). Dette emnet vert også granske meir nøye i kapittel 4 av denne oppgåva.

Eit nytt perspektiv inneber nye variablar, men også å sette gamle kjende samanhengar inn i nye forklaringar. Ein av samanhengane det er størst semje om er at korrupsjonsnivået i eit land kan forklarast av landets økonomiske utviklingsnivå, målt som GDP per innbyggjar (Andvig et al., 2001; Tanzi, 1998; Treisman, 2000). Dette funnet høver godt med moderniseringsteori, og antakinga om at korrupsjon vil minke ettersom eit land betrar sitt økonomiske utviklingsnivå. Frå eit rasjonelt perspektiv vil ein legge vekt på slike samanhengar som at økonomisk utvikling fører til ein meir opplyst allmoge, høgare utdanningsnivå og eit meir differensiert system, med færre personlege relasjonar innan styret. Dette vil gjere det vanskelegare for offentlege aktørar å delta i illegale og illegitime aktivitetar, slik som korrupsjon (Andvig et al., 2001). You og Knagram (2005) finn at den positive effekten av økonomisk utvikling (mindre korrupsjon) kan verte redusert av økonomiske skilnadar. Større skilnadar skapar ein overklasse med motiv og moglegheit til å delta i korrupsjon, samtidig som ein fattig underklasse vil vere dårlegare i stand til å kontrollere og halde dei rike til ansvar. Dette støttar synet om at korrupsjon vil auke dersom sjansen for å verte oppdaga minkar. You og Knagram peikar også på at korrupsjon vil føre til, eller forsterke skilnadar. Land med mykje korrupsjon og sterke økonomiske skilnadar vil slik kunne hamne i ein vond sirkel, der det eine forsterkar det andre (You & Khagram, 2005).

Økonomisk utvikling kan også settast i samanheng med det kulturelle perspektivet. Ei mogleg mekanisme er at korrupsjon er forbunde med stor grad av sosial stigma i høgt uvikla land, medan det i underutvikla og tradisjonalistiske samfunn lettare kan oppfattast som greit (Andvig et al., 2001). Om mekanismane varierer, er det likevel semje om den overordna samanhengen; høgare økonomisk utvikling fører til mindre korrupsjon.

Det synast også rimeleg klårt at eit demokratisk regime er mindre korrupt enn eit autoritært. Demokratiske regime har mekanismar som kan avdekke korrupsjon, slik som krav til innsyn og rapportering og ikkje minst ei fri presse. Demokrati har vidare mekanismar for å halde dei ansvarlege til ansvar, slik som krav til at avgjerder skal vere tufta på lover, eit rettferdig rettsvesen og ikkje minst demokratiske val, der dårlege prestasjonar kan sanksjonast. Desse mekanismane er ofte samla under omgrepa ansvarleggjering ("accountability") og gjennomsiktighet ("transparency")(sjå Manin et al., 1999; Schedler, 1999; Schmitter, 2004; Schmitter & Karl, 1991). Samanhengen mellom demokrati og korrupsjon ser likevel ikkje ut til å vere lineær (Andvig et al., 2001; Lambsdorff, 2005; Rose-Ackerman, 2004; Treisman,

2000). Innanfor dei autoritære regima ser det ut til at det ikkje er dei mest autoritære som er dei mest korrupte. Ei forklaring kan vere at dei mest autoritære regima, totalitære og andre som kontrollerer store deler av samfunnet, også treng å ha kontroll med korrupsjonen (Andvig et al., 2001; Girling, 1997). Ei anna innvending går på at effekten av demokrati treng tid, slik at land som har vore demokratiske i ei årrekkje, vil ha mindre korrupsjon (Gerring & Thacker, 2004). Det finns vidare ein diskusjon om kva type institusjonelt design innanfor demokratiske land, som er fører til minst korrupsjon. Det kan synast som presidensielle system, føderalstatar, system med proporsjonalval med lukka lister er meir utsett for korrupsjon enn andre ordningar (Gerring & Thacker, 2004; Rose-Ackerman, 2004; Treisman, 2000).

Dersom ein vektlegg demokratisk ansvarleggjering som ein faktor i å avgrense korrupsjon, kan det framstå som noko overraskande at presidensielle system er meir utsett enn parlamentariske. Sjølv om dette ikkje er noko opplesen sanning, er der noko litteratur som hevdar at presidensielle system presterer best i høve til demokratisk ansvarleggjering. Parlamentariske system har sin styrke i typiske *ex ante*-mekanismer, som vurdering og utveljing av høvelege personar til å styre (Hellwig & Samuels, 2007; Strøm, 2000). At presidentsystema kjem dårlegast ut gjer det egna å stille spørsmål ved trua på ansvarleggjering som middel mot korrupsjon. Eit moment her kan vere at teorien kring demokratisk representasjon og ansvarsleggjering er retta mot toppen, eller den politiske delen av regime, medan korrupsjon kan førekomme på alle nivå. Gerring og Thacker hevdar at omgrep som ansvarleggjering og gjennomsiktighet i seg sjølv ikkje er presise nok til å forklare variasjon i korrupsjonsnivå. Dei peikar mellom anna på at ansvarleggjering av dei politiske institusjonane ikkje nødvendigvis inneber å halde byråkratiet til ansvar (Gerring & Thacker, 2004).

Konsekvensen blir å leite etter ansvarleggjeringsmekanismer på alle nivå. Byråkratisk ansvarleggjering vil til dømes innebere å ikkje gje einskildpersonar for stor autonomi i høve til offentlege innkjøp eller økonomisk forvaltning. Klåre og kjende reglar og krav til rapportering og å følgje prosedyrar er andre forhold vi kan anta vil redusere risikoen for korrupsjon (Rose-Ackerman, 2004; Tanzi, 1998).

Det finns i tillegg til dette ei heil rekke variablar som er vorte føreslått og utforska som moglege forklaringar på korrupsjon. Andre forklaringar inneheld variablar som offentlege lønningar (låge lønningar gjer korrupsjon meir freistande), avhenge av naturressursar (jamfør

renteniststathypotesen), delen av kvinner i forvaltinga (kvinner er truleg mindre korruperte enn menn), kolonial arv (britiske administrative system er truleg mindre korruperte), rettssystem ("common law"-system synast å vere meir oppteken av å verne eigedom, og dermed hindre korrupsjon), religion (kollektivistiske religionar gjer det meir legitimt å gje utilbørlege fordelar til medlemmer av si gruppe, familie eller liknande), å vere open for handel, sidan konkurranseutsette økonomiar må vere effektive, og bør difor bekjempe korrupsjon (Ades & Tella, 1999; Amundsen, 1999; Andvig et al., 2001; Gerring & Thacker, 2004; Lambsdorff, 2005; Montinola & Jackman, 2002; Paldam, 1999; Rose-Ackerman, 1999, 2004; Ross, 2001; Savedoff, 2008; Swamy, Knack, & Lee, 2001; Tanzi, 1998; Tirole, 1986; Treisman, 2000). Lista er på ingen måte uttømmende. Ein viss idé har vi likevel om kvifor korrupsjon eksisterer. I neste del vil eg utforske kva det fører til.

3.3 Konsekvensar av korrupsjon

Transparency International (TI) konkluderer med at "Corruption hurts everyone, and it harms the poor the most" (2008a). Vi kan leggje til grunn at korrupsjon har konsekvensar for ei heil rekkje samfunnsområde. I denne framstillinga vil eg konsentrere meg om økonomiske og politiske konsekvensar.

3.3.1 Økonomiske konsekvensar

Ei lenge halden oppfatning var at korrupsjon ville ha ein positiv effekt på økonomisk utvikling (Andvig et al., 2001). Denne bygde på at korrupsjon i land som var i ein utviklingsfase, ville få rigide byråkrati til å fungere meir smidig. Korrupsjon var sett på som ein naudsynt biverknad av modernisering, som ville opphøyre når landet tok steget inn blant dei fullt industrialiserte. Mellom anna hevda Huntington at det einaste som er verre for økonomisk vekst enn eit stivt, oversentralisert og uærleg byråkrati, er eit stivt, oversentralisert og ærleg eit (Andvig et al., 2001: 91). Denne oppfatninga har seinare vorte revidert. Andvig et al. sin gjennomgang av litteraturen syner at korrupsjon har ein negativ innverknad private aktørar sine kostnader med å handskast med byråkrati, på omfanget av investeringar, på økonomisk vekst, ein positiv effekt på offentleg forbruk og på den uoffisielle økonomien, og ein negativ innverknad på internasjonal handel (Andvig et al., 2001: 91-102; Mauro, 1995; Tanzi, 1998).

3.3.2 Politiske konsekvensar

Når vi snakkar om politiske konsekvensar kan vi trekkje ut fire moment av særleg betydning. Det undergrev institusjonar, påverkar politiske insentiv, undergrev statens legitimitet og bryt demokratiske spelereglar (Andvig et al., 2001; Hjellum, 2007).

Institusjonar

Når offentlege tenestepersonar vert korruperte er dei ikkje lenger tru mot den institusjonen dei representerer. Byråkrati som er prega av korrupsjon er dermed svært ineffektive. Dette gjeld ikkje berre på ut-sida, og evna til å implementere politikk eller bestyre ulike program, men også på inn-sida, ved at korrupsjon undergrev statens evne til å krevje inn skattar (Andvig et al., 2001; Tanzi, 1998). Når statens inntekter forsvinn gjennom korrupsjon er det ikkje lenger einskilde institusjonar, men heile staten som vert ramma. Korrupsjon rammar ikkje berre skattemonopolet, men også valdsmonopolet (jamfør Schumpeter og Weber). TI sitt *Global Corruption Barometer* for 2007 identifiserer politiet som den institusjonen som var klart mest utsett for korrupsjon, medan rettsvesenet kom på ein andre plass (TransparencyInternational, 2007). Korrupsjon lammar statars evne til å oppretthalde lov og orden. Dette syner også at det ikkje er nok å studere eit regime sine insentiv og handlingsrom, i høve til menneskerettsbrot og undertrykking. I eit korrupt system vil ulike statlege agentar kunne ha sine egne insentiv og grenser for kva dei kan gjere.

Politikkutforming

For det andre påverkar korrupsjon avgjerdstakarar sine insentiv. Der korrupsjon er utbreidd vil dette vri politikktutforming vekk frå prosjekt og program som er naudsynte, og over mot prosjekt som er potensielt lønnsame for beslutningstakarane (Andvig et al., 2001; Della Porta & Vannucci, 1999). At ein dårleg politikk blir ført, fordi nokon få tenar på det, er sjølv sagt negativt for borgarar flest. Tanzi peikar også på at korrupsjon ofte vil føre til unødige høge offentlege investeringar, sidan dette vil gi større rom for privat vinning for dei involverte (Tanzi, 1998).

Legitimitet

For det tredje svekkar korrupsjon legitimiteten til staten, til institusjonar og til lova. Andvig et al. forslår to utfall av dette. I nokre tilfeller fører korrupsjonsskandalar til politisk mobilisering mot dei styrande. I andre tilfelle vil det vere ei utbreidd oppfatning av at styre er korrupt men

ingenting vert gjort. Dette vil ifølgje Andvig et al. føre til at folk trekkjer seg unna det politiske systemet (2001: 61). I ein studie av korrupsjon og haldningar til regjeringa i demokrati, finn også Anderson og Tverdova at korrupsjon svekkar styret sin legitimitet (2003). Dei finn likevel at effekten varierer mellom dei som i utgangspunktet støtta styret, og dei som var i opposisjon. Den delegitimerande effekten var klart sterkast hos dei opposisjonelle, noko som vitnar om korleis korrupsjon favoriserer dei på innsida, i høve til dei ute (C. J. Anderson & Tverdova, 2003). Manzetti og Wilson finn at korruperte regjeringar vil kunne oppretthalde støtte i klientelistiske samfunn, der dei har mogelegheit til å fordele statens resursar innanfor sitt patron-klientnettverk (Manzetti & Wilson, 2007). Korrupsjon kan minske den allmenne respekten for lova, og slik føre til meir korrupsjon. Hinton skriv dette om Argentina:

”The fact that many high officials have been able to circumvent the law to profit from public office has contributed to creating a perception of invulnerability that widens the spiral of noncompliance with the law” (2006: 78).

Demokrati

For det fjerde konstituerer korrupsjon ofte eit direkte brot med demokratiske spelereglar (Hjellum, 2007). Dahl peika på at det ideelle demokratiske regime styrer i best mogleg samsvar (responsiveness) med politisk likeverdige borgarar (Dahl, 1971). Det eit korrupt styre gjer, er derimot å lure borgarane. Å late seg bestikke vil, for ein politiskar innebere å byte bort sin truskap mot folket (som den øvste prinsipal i eit demokrati), til den som betalar bestikkinga. Dette er sjølv sagt udemokratisk, sidan det gir bestikkaren uhøvesvis stor makt. Det strir mot det demokratiske prinsippet om at kvar borgar er politisk likeverdig (Beetham, 1999). Eit døme på dette er saka som vinteren 2009 er under etterforskning i Storbritannia, der medlemmer av Overhuset skal ha teke imot bestikkingar for å påverke lovgiving i desse sponsorane sin favør (Watt, 2009). Det ligg i korrupsjonens natur å vere eit tildekt bedrag. Dette gjer styrande sitt bedrag mot folket gjer det vanskelegare for det same folket å halde dei styrande til ansvar. Ansvarleggjering krev innsyn (Fearon, 1999; Manin et al., 1999; Schedler, 1999; Schmitter, 2004). Korrupsjon vil slik vere i vegen for det demokratiske prinsippet om folkeleg kontroll med makta (Beetham, 1999).

Diskusjonen om årsaker og konsekvensar av korrupsjon er oppsummert i tabellen under.

Tabell 3.1 Årsaker og konsekvensar av korrupsjon

Årsaker	Fenomen	Konsekvensar
Låg økonomisk utvikling	Korrupsjon	Negativ økonomisk utvikling
Autoritær stat		Ineffektive institusjonar
Låg grad av ansvarlegging i politiske og administrative organ		Insentiv styrt av private interesser
Andre		Svekka legitimitet
		Mindre demokratrisk styre
		Fysiske menneskerettsbrot?

Årsakene til korrupsjon er eit komplisert emne. Det slår ein at årsakene til korrupsjon ofte liknar konsekvensane av det same fenomenet. Eit land som er i ein dårleg økonomisk forfatning vil vere meir utsett for korrupsjon, samtidig som korrupsjon vil ha ein negativ effekt på den vidare økonomiske utviklinga i landet. Det same kan seiast å gjelde for demokrati og den administrative kvaliteten. Eit styre med dårleg kontroll er meir utsett for korrupsjon, samtidig som korrupsjon vil gjere styret enda svakare, og svekke kontrollmekanismene ytterlegare. Nedst i kolonnen for konsekvensar har eg ført opp fysiske menneskerettsbrot. Det er denne samanhengen, mellom korrupsjon og respekt for retten til fysisk integritet, som er tema for det neste kapitlet.

4 Korleis påverkar korrupsjon respekten for fysisk integritet?

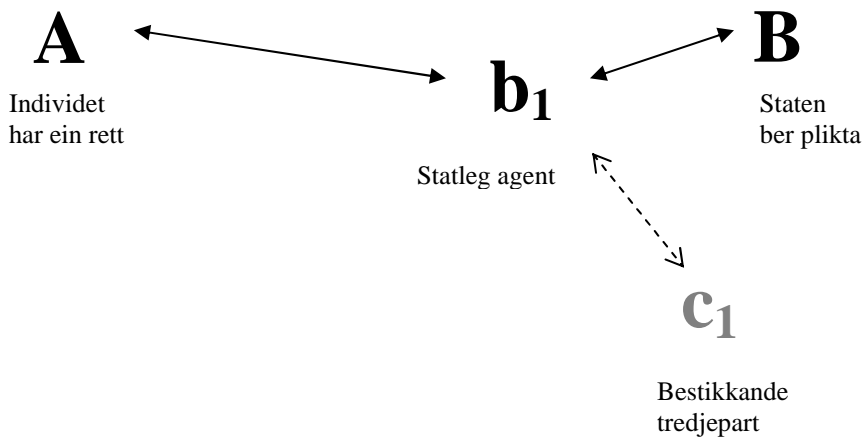
”[C]orruption is an institutional system in which rights are dissolved in exchange for gifts” (Robbins, 2000: 440, sitert i Rose-Ackerman 2004.).

Ifølgje Hobbes er det behovet for å beskytte seg mot andre sine aggressive handlingar, som får menneska til å underlegge seg ein stat (1991 [1651]). Eg vil i denne delen argumentere for at korrupsjon ikkje berre gjer staten ute av stand til å beskytte borgarane mot kvarandre, men også mot seg sjølv. Ein korrupt stat vil sjølv vere undertrykkande. I første del argumenterer eg for at korrupsjon er eit grunnleggjande hinder for einkvar rett eit individ har i høve til staten. Andre del handlar særskilt om forhold mellom korrupsjon og respekten for fysisk integritet, medan eg i tredje del av kapittelet diskuterer om verknaden av korrupsjon vil vere avhengig av kva type politisk regime vi har i eit land.

4.1 Korrupsjon som hinder for einkvar rett

Vi har sett at korrupsjon i moderne forstand, er kjenneteikna ved å overstige grensa mellom det offentlege og det private. Ein korrupt tenestemann vil bruke den autoriteten ei offentleg rolle tildeler han for å oppnå privat vinning. I røynda vil dette sei at han ikkje lenger opptre som offentleg person, men som privat. Della Porta og Vannucci si framstilling syner at den korrupte agenten ikkje lenger opptre på prinsipalen (staten) sine vegner, men for ein tredje part (bestikkaren) (Della Porta & Vannucci, 1999). Dette vil også truleg skje i løyndom. Dersom vi kombinerer modellen for menneskerettsrelasjonen (figur 2.1) med ein PAT-modell (figur 3.1) for korrupsjon, kan det illustrerast slik:

Figur 4.1 Menneskerettsrelasjonen i eit korrupt system



I denne modellen er det teke høgde for at relasjonen mellom individ (A) og stat (B) skjer via statlege agentar (b_n). Dei heile svarte pilene illustrerer dei formelle relasjonane, medan den grå, stipla pila syner til den løynde, korrupsjon transaksjonen mellom den korrupsjon agenten (b_1) og ein tredjepart (c_1). Modellen syner at korrupsjon vil stå i vegen for at menneskerettsrelasjonen kan fungere. Når ein borgar, A, vil hevde ein rett overfor staten, B, vil han møte ein tenestemann, ein agent (b_1). Dersom denne agenten er korrupsjon, vil det undergrave A sine moglegheiter til å realisere sin rett, sidan agenten i røynda ikkje representerer staten, B, men ein tredje part (her c_1). Dette vil i tillegg vere skjult for både staten og borgaren. Eit par døme kan illustrere dette.

Vi kan tenke oss at det er lyst ut ei offentleg stilling som rådgjevar i eit direktorat for helse, og at einkvar søker har lik rett til å bli vurdert til denne stillinga. Dette er ein rett som staten ber pliktene med å realisere. Det er også helseministeren klare og uttrykte interesse at alle vert vurdert nøye, og den best kvalifiserte vert vald. Autoriteten til å gjere denne tilsetjinga ligg hos ein byråkrat. Løynd for både ministeren og dei andre søkerane, har denne tenestemannen teke imot ei bestikking frå ein av søkerane, og vil tilsetje denne uansett kvalifikasjonar. Dei andre sine rettar til lik handsaming er vorte brotne.

Vi kan også tenke oss eit afrikansk land, der tilgangen til utdanning er avgrensa. Regjeringa i dette landet trur på utvikling og ønskjer å tilby så mange som mogleg skulegang. Gratis

grunnskuleutdanning er ein menneskerett (Artikkel 26 i Verdserklæringa. UN, 1978). Likevel vert barn hindra i å utøve denne retten, sidan foreldra ikkje har råd til å betale dei bestikkingane som ein del lærarar krev for å late borna gå på skulen. Andre, som har råd, vert også utsett for menneskerettsbrot, sidan slik utdanning skal vere gratis.

Eg har med vilje tildelt den øvste statsmakta ei velvillig rolle i desse døma. Poenget er at vi ikkje treng ei repressiv statsmakt som bevist nektar borgarane sine rettar, for at menneskerettsbrot skal skje. Ein korrumpert agent står i vegen for ein ærleg relasjon mellom innehavaren av ein rett, A, og den som ber plikta, i høve til retten, B; mellom borgaren og staten. Korrupsjon fører dermed til menneskerettsbrot.

4.2 Korrupsjon og retten til fysisk integritet

Fysisk integritet syner her til dei rettane som beskyttar individet mot fysiske overgrep. Slike menneskerettsbrot vil kunne vere fengsling utan lov og dom, forsvinningar, tortur og drap (Cingranelli & Richards, 2008b). Ifølgje Weber er staten ”..det eneste menneskesamband som innanfor et bestemt område [...] med hell hevder monopol på legitim bruk av voldsmakt” (Weber, 2000: 4). Det fins sjølvsagt andre definisjonar av staten, også Weber anerkjenner at staten har andre kjenneteikn. Valdsmonopolet er likevel eit nyttig utgangspunkt når vi skal forklare fysiske overgrep, det går direkte til samanhengen mellom statsmakt, og individets fysiske integritet. Ei rekke institusjonar er med å utgjere dette valdsmonopolet. Utanom i land der militæret har ei dominerande rolle, vil truleg politiet vere den mest direkte lenka mellom staten og borgarane, i denne samanhengen. Som Andvig og Fjeldstad skriv: ”It is the police’s possession of instruments of force that is its distinguishing characteristic” (Andvig & Fjeldstad, 2008: 5).

4.2.1 Teorien om rovdyrpoliti

Ein del teori identifiserer to idealtypiske roller for politiet i eit samfunn (Gerber & Mendelson, 2008; Weitzer, 1995). I frie eller demokratiske land har politiet rolla som beskyttar av samfunnets fellesinteresser (”the common good”), og den einskilde borgar sin tryggleik. I autoritære og undertrykkande statar vil derimot politiet verte del av regimet eller den dominerande gruppa sitt undertrykkingsapparat. Denne modellen forsøker også å dekke splitta samfunn, der éi gruppe har vunne kontroll med statsmakta, og brukar politiet som eit

middel for å undertrykkje andre kulturelle grupper. Politiet si rolle vert ein systematisk krenkar av menneskerettar (Gerber & Mendelson, 2008: 4-5).

Politiet kan altså vere statens verkty for å beskytte borgarane, og det kan vere eit verkty for det motsette. Men som med dei to døma med kan korrupsjon føre til at politiet ikkje opptretr som eit verkty for statsmakta i det heile. Gerber og Mendelson foreslår ein tredje modell, i ein studie av samanhengen mellom korrupsjon og illegitim vald i det russiske politiet (Gerber & Mendelson, 2008). "Predatory policing", eller rovdyrpoliti, er kjenneteikna av at politiet brukar sin posisjon til å "... extract rents in the form of money, goods, or services from individual members of the public" (Gerber & Mendelson, 2008: 5). Dette er å misbruke ei offentleg stilling, for privat vinnings skuld, på ein sær sars brutal måte. For det første er det eit døme på det ein kan kalle utbyttande ("extractive") korrupsjon, det vil sei korrupsjon der staten, eller den statlege aktøren er den sterke parten (Amundsen, 1999). For det andre består den offentlege autoriteten som vert misbrukt ikkje av retten til å gjere ei tilsetjing, eller gi nokon tilgang til ein skule. Den består i staden for av ein eineståande kapasitet til å utøve vald. Vi kan sette dei tre modellane opp slik:

Tabell 4.1 Politimodellar

Politimodell	<i>Modus operandi</i>	Kjenneteikn
Demokratisk politi	Samfunnets beste	Likskap, vern
Autoritært, delt samfunn	Elitens beste	Strukturell favorisering
Rovdyrpoliti	Sitt eige beste	Korrupsjon

(Kjelde: Gerber & Mendelson, 2008)

Ulike politistyrkar kan også kombinere fleire modellar. Gerber og Mendelson hevdar at det russiske politiet til ein viss grad liknar modellen for splitta samfunn, ved at det til tider utfører undertrykking av politiske grupper på vegner av den styrande eliten. Den viktigaste måten dei opererer på er likevel som "rovdyr". Dei brukar den makta dei har til å oppnå privat økonomisk vinning for seg sjølv (Gerber & Mendelson, 2008). Hinton (2006) beskriv noko liknande i Argentina og Brasil, etter demokratiseringane på 1980-talet. Samtidig som regima og politiet syner autoritære trekk ved å peike ut kriminelle som rettslause, synast

hovudhindringa for demokratisk politiverksemd å vere korrupsjon, både i politiet og det politiske systemet. Hinton peikar på "[the] limited *capacity* to render protection" (Hinton, 2006: 191, kursivert her). Problemet er altså i større grad statens evne enn vilje.

Det kan vere som Gerber og Mendelson antyder at den russiske staten er truande til å ville krenke menneskerettane uansett. Til liks med tilsetjings- og skuledømet over, vert dét spørsmålet mindre viktig når vi har med ein korrumpert agent å gjere. Denne oppgåva vart innleidd med to døme frå Latin-Amerika, der politiet sto bak, eller var delaktig i forsvinningar for løysepengar. I det siste av døma, der ein student vart bortført og seinare drepen, var det ikkje politiet sjølv som utførte ugjerningane. Etterforsking synte likevel i ettertid at politiet var bestukke til ikkje å gjere noko, trass fleire meldingar frå publikum (Hinton, 2006). I denne saka gjekk ein argentinsk minister hardt ut mot korrupsjon i politiet (Rother, 2004). Staten gav i det minste inntrykk av å ville respektere og beskytte borgarane sine rettar²¹. Igjen er poenget at staten si haldning vert mindre viktig, når agentane, slik som politiet her, er korrumperte. Episodane vert døme på at ein ærleg relasjon mellom eigaren av retten, borgaren (A) og bæraren av plikta, staten (B) vert forhindra av ein korrumpert agent. Korrupsjon hindrar realisering av menneskerettar.

4.2.2 Rovdyrstatar

Resonnementet over treng ikkje avgrensast til politiet. I land med konfliktfylte historier vil ofte det militære vere den viktigaste delen av eit valdsapparat. Korrupsjon i militæret vil då kunne ha den same verknaden, i form av overgrep. Andre studier syner korleis utbyting i mange land ikkje berre er hovudverkemåten til einskilde institusjonar, men for heile statsmakta. Robert Fatton skriv om "Predatory Rule" i Afrika (1992). Dette er statar der den statsberande eliten brukar dei maktmiddel dei rår over til å skaffe seg personleg rikdom (Fatton, 1992). Bayart, Stephen og Hibou omtalar det dei kallar kriminaliseringa av staten i Afrika (Bayart et al., 1999). Eit av seks kjenneteikn på denne prosessen er:

"...the use for private purposes of the legitimate organs of state violence by those in authority, and function of such violence as an instrument in the service of their strategies of accumulation of wealth"²² (Bayart et al., 1999: 25).

²¹ Noko om at det vert diskutert, kanskje legge til Argentina sin Policy-score etc.

²² Dei andre involverer eksistensen av skjulte maktnettverk og deltaking i, eller koblingar til internasjonal organisert kriminalitet (Bayart et al., 1999: 25-26).

Dei beskriv altså ein elite som brukar det statlege valdsapparatet for personleg vinning. Dette kan kallast korrupsjon, og av eit valdeleg slag. Eit moment gjev likevel grunn til varsemd. Det går an å vere ein både ein tjuv og ein undertrykkar, utan å vere korrump. Rovdyrstatane er prega av tradisjonell forfølgning av opposisjonelle, så vel som tjuveri av resursar (Bayart et al., 1999). I ein artikkel om Charles Taylor sitt Liberia, beskriv Reno (1995b) ein elite som byggjer makta si på kontroll over befolkninga, og over dei økonomiske resursane. Det overordna motivet for makt er akkumulering av rikdom, som igjen finansierer det valdsapparatet makta kviler på. Ein del av valden dette regimet utførte handla om å undertrykke potensielle opposisjonelle, noko som kan forventast av eitkvart autoritært styre. Erobring av område med naturresursar er også ein type illegitim aktivitet som ikkje kan kallast korrupsjon (Reno, 1995b). Tilly hevdar jamvel at dei europeiske statsdanningsprosessane liknar organisert kriminalitet²³ (Tilly, 1985). Kva er det då som gjer dei ny-patrimonielle statane i Afrika meir korrupte enn sei Danmark-Noreg før 1660?

Bayart et al. sitt andre kriterium for kriminaliseringa av politikken, eksistensen av skjulte maktstrukturar rundt den offisielle statsmakta, seier noko om dette (Bayart et al., 1999: 25). Desse uoffisielle elitane utnyttar ”..the privatization of legitimate means of coercion” (Bayart et al., 1999: 20). Reno beskriv utviklinga av ”skuggestaten” i Sierra Leone. Skuggestaten er bygd på ei slik privatisering av valdsmakta og privat herredøme over dei materielle resursane. Slik kunne herskarane: ”become rich, control diverse avenues of illicit exchange and exercise considerable political power in spite of, or, more accurately, because of the collapsing formal state’s incapacity to reverse the sharp contraction of revenues” (Reno, 1995a: 2) Dei styrande vart mektigare medan den formelle staten var i forfall. Desse statane skil seg frå dei før-moderne europeiske, ved at dei gjev inntrykk av, eller byggjer ein fasade av ein byråkratisk stat. Elitane sin korrupsjon er på denne måten mot den offisielle staten, dei formelle institusjonane. I Reno sin studie av Sierra Leone, gir eliten inntrykk av å drive ein stat, men brukar den i røynda berre som dekke for ei massiv utbyting (Reno, 1995a). Korrupsjon vert slik ein sentral komponent i desse regima sin verkemåte, noko som også ser ut til å verte fanga opp empirisk. Forutan Reno sitt døme Sierra Leone, dreg Bayart et al. fram land som Senegal, Elfenbeinskysten, Gabon, Zimbabwe, Tanzania og Namibia som døme på *la politique du ventre*²⁴ (Bayart et al., 1999: 26). Transparency International sin

²³ Tilly identifiserer eliminering av ytre og indre rivalar, beskytting av klientane og ekstraksjon av midlar, som dei viktigaste aktivitetane for aspirerande europeiske statar (Tilly, 1985: 181).

²⁴ Ei anna nemning på politikk motivert av utbyting.

operasjonelle korrupsjonsdefinisjon, misbruk av offentleg makt for privat vinning, let til å fange opp desse fenomena som korrupsjon. Av dei nemnde landa var det i 2006, berre Namibia som fekk ein score over tre, i TI sin "Corruption Perception Index"²⁵ (Lambsdorff, 2006b; Transparency International, 2006).

Når dei formelle institusjonane knapt er eit uttrykk for den reelle statsmakta, har ein ikkje nokon pliktberar å vende seg til. Når den formelle statsmakta ikkje er stort meir enn ein fasade (Bayart et al., 1999; Reno, 1995a), vert menneskerettsrelasjonen på det næraste umogeleg. Systematisk korrupsjon hindrar at realisering av rettar kan skje.

4.2.3 Korrupsjon i institusjonar utan valdskapasitet

Davenport og Armstrong sin modell fortel at krenkingar og undertrykking vil skje når ein potensiell undertrykkar har kapasitet til, og noko og tene på å drive undertrykking, samtidig som få faktorar hindrar slik framferd (Davenport & Armstrong, 2004). Døma over har synt korleis korrupsjon har gjeve aktørar noko å tene på å misbruke ein openberr kapasitet til å krenke menneskes fysiske integritet. Fokus har vore på korrupsjon i dei delane av statsmakta med direkte valdskapasitet. Samtidig vitnar hendingane om ein mangel på kontroll med dei undertrykkjande aktørane. Eit sterkt politiinspektørembete ville til dømes kunne ha teke opp kampen mot korrupsjon i politiet. Gode institusjonelle kontrollmekanismer vil ofte føre til auka ansvarleggjering (Schmitter, 2004; Strøm, 2000). Korrupsjon vil ha motsett verknad. Dersom politiinspektøren også er korrupt, vil det gjere kontrollen med politiet mindre effektiv. Kva skjer då om politiinspektøren sin sjef er korrupt? Eller justisministeren, eller dei leiande politikarane?

Dersom dei som skal kontrollere politiet sjølv er korruperte, vil det føre til færre hindringar for politiets framferd, både med omsyn til korrupsjon og fysiske overgrep. korrupsjon i eit system vil kunne føre til ei generell svekking av kontrollmekanismer, også oppover. For Italia finn til dømes della Porta og Vannucci at "Bureaucratic corruption, in fact, reduces the risks for corrupt politicians by reducing the efficacy of controls" (Della Porta & Vannucci, 1999). Korrupsjon framstår slik som eit sjølvforsterkande problem, der korrupsjon leier til dårlegare kontroll, som igjen gjev meir korrupsjon. På dette grunnlaget skil dei to forklaringsmodellane for undertrykking seg. Poe er oppteken av regime sine val, og ser eit

²⁵ Indeksen går frå 0 til 10, der 10 tilsvarer minst korrupt. Namibia scora i 2006 4,1.

effektivt og viljug byråkrati som ein føresetnad for å kunne undertrykke, eller ein variabel som ”.. Affect the Alternatives on Decisionmakers’ Menu” (Poe, 2004: 25-26). Problemet er at denne modellen ikkje fangar opp mekanismane som opererer når det ikkje er regime *per se*, men ein agent som står for undertrykkinga. Davenport og Armstrong sin modell tek også utgangspunkt i regime, men let seg overføre til ein agent. Då vil eit effektivt byråkrati kunne opptre som eit hinder for undertrykkande aktivitet. Korrupsjon vil redusere dette hinderet ved å svekke effektiviteten og dei kontrollmekanismane eit ideelt system inneber.

Jamvel om det er grunn til å tru at korrupsjon i byråkratiet generelt vil svekke kontrollen med potensielt undertrykkande agentar, er det også grunn til å rette eit særleg fokus mot rettslege institusjonar. Dersom det er den juridiske karakteren som gir menneskerettane kraft (framfor vage ideal om menneskeverdet, Donnelly, 2003), vil velfungerande domstolar vere ein føresetnad for realisering (sjå Epp, 1998). Empiriske studiar støttar dette. I ein tverrsnitt-tidsseriestudie finn Keith at, mellom ein del andre juridiske variablar, ”The constitutional provisions for fair and public trials [...] clearly the most univerrally applicable provisions in protecting personal integrity rights (Keith, 2004: 175). Om vi nyttar menneskerettsralsjonen som rammeverk kan domstolen vere staden å reise sak når staten (B) har svara negativt på eit krav til ein rett (frå A). I eit uavhengig rettssystem kan sosiale menneskerettsrørsler kan vinne fram, når dei politiske kanalane verkar å vere meir lukka (sjå til dømes Gargarella, Domingo, & Roux, 2006; Langford, 2008; Skaar, 2007; Skaar, Gloppen, & Gargarella, 2004; Wilson & Rodriguez Cordero, 2006).

Korrupsjon vil kunne stå i vegen for dette på minst to måtar. I sin 2008- rapport klagar Amnesty International staten Moldova for å ikkje greie å verne vitne i trafikkeringsaker mot organiserte kriminelle grupper (Amnesty, 2008). Rapporten hevdar ikkje at korrupsjon er årsaka her, men såkalla omfordelende korrupsjon²⁶ vil kunne ha den effekten. Omfordelende korrupsjon tyder at tredjepartar bestikk tenestefolk, for å få vridd avgjerder i sin favør (Amundsen, 1999). Det er ei vidt halden oppfatning at kriminelle organisasjonar brukar slike bestikkingar for å få drive i fred (Buscaglia & Dijk, 2003; Chêne, 2008; Della Porta & Vannucci, 1999). Når vi også veit at ekstrem vald også er ein del av slike organisasjonars *modus operandi*, er det grunn til å tru at deira bestikkingar av rettstenestemenn vil leie til fysiske overgrep (sjå Chêne, 2008: 2). Den bestikkande tredjeparten kan også vere ein annan

²⁶ Den forma for korrupsjon der staten er den svake parten, jamfør kapittel 3.

statleg agent. Konklusjonen blir i alle høve at eit korrupt rettsapparat ikkje vil greie å beskytte individet mot krenkingar av sin fysiske integritet.

Den andre måten korrupsjon i rettsvesenet kan stå i vegen for realisering av rettar, gjeld såkalla utbytande korrupsjon. Dette tyder at ein offisiell tenesteperson utnyttar si overlegne stilling til å *krevje* bestikkingar (Amundsen, 1999). I ein studie av Costa Rica, held Wilson og Cordero fram den positive effekten av "the low access costs for filing cases and the opportunity to repeatedly file cases (Wilson & Rodriguez Cordero, 2006: 327). For det italienske tilfellet finn della Porta og Vannucci at det å kunne utsette ei avgjerd eller ei hending er eit viktig verkty for ein korrupt tenestemann (Della Porta & Vannucci, 1999). Ved å krevje bestikkingar for å late ei sak komme opp, kan korruperte tenestefolk innan rettsvesenet hindre folk utan resursar i å få prøve si sak, eller i alle høve auke tilgangskostnadane. Dette vil gjere den rettslege kontrollen med einkvar aktør med kapasitet til å undertrykke mindre effektiv, og slik auke sjansen for at krenkingar vil skje.

Korrupsjon kan dermed inkorporerast i Davenport og Armstrong sin modell på to måtar. For det første vil korrupsjon gi statlege agentar med kapasitet til å utføre vald (slik som politi og militærvesen), eit insentiv til å misbruke denne makta, og utføre fysiske overgrep. Der korrupsjon er utbreidd vil overgrep og trugsmål om overgrep kunne vere lønsamt for agentane. For det andre vil korrupsjon i heile systemet (men særleg i den rettslege greina) føre til mindre og færre hindringar for at slike overgrep kan skje, ved at korrupsjon underminerer kontrollmekanismene. Dette leier til følgjande hypotese:

H1: Korrupsjon fører til brot på menneske sin rett til fysisk integritet

4.3 Er effekten regimeavhengig?

Ein annan måte å lese argumentet så langt, er som ein logisk "og"- funksjon (Caramani, 2009; Clote & Kranakis, 2002). Vi kan sei at realisering av retten til fysisk integritet er avhengig av både eit velmeinande regime *og* ein ikkje-korrupt, "rein" agent. Andre kombinasjonar av desse variablane vil føre til krenkingar. Dersom regimet er velmeinande, vil korruperte agentar, til dømes eit korrupt politi, hindre realisering av menneskes rettar. Eit reint politi vil også føre til undertrykking, dersom det fungerer som reiskapen til eit undertrykkjande regime. For Poe er lydige agentar til og med ein føresetnad for at eit

undertrykkjande regime *kan* undertrykke (Poe, 2004: 26). Likevel peikar litteraturen om dei ny- patrimonielle statane på at eit undertrykkjande regime og korruperte agentar (logisk 0 på begge variablar) også vil føre til krenkingar. Men kan det finnast tilfelle der ”two evils make a good”?

Slik resonnering bør ha ein utforskande karakter, og eg vil nøye meg med å stille opp eit plausibelt (i motsetnad til sannsynleg) resonnement. Gardiners døme om den korruperte nazi-offiseren, som tok i mot ei bestikking for å la ein jødisk mann få sleppe over grensa og emigrere, kan tene som utgangspunkt. Etter Gardiners meining ville ei slik handling ikkje vore korrupsjon, dersom det felles gode (common good) skulle vere standarden for normativ oppførsel²⁷. Sidan nazistane sine lover så til dei grader var i mot det felles gode, ville det ikkje kunne karakteriserast som korrumpert bryte dei, og samtidig berge ein mann frå overhengande fare for store lidningar (Gardiner, 2002). I prinsippal- agentmodellen vil dette likevel vere korrupsjon, sidan denne offiseren må vere å betrakte som ein agent for (eit brutalt, undertrykkande) regime²⁸. Denne korruperte handlinga vil likevel kunne betraktast som positiv i høve til denne mannens rettar, i og med at han fekk moglegheita til å sleppe den grufulle undertrykkinga nazistane sto for (skjønt det beste ville vore å sleppe å betale for det). I dette tenkte tilfelle førte ei korrumpert handling til at eit menneskes menneskerettar kunne realiserast. Er dette eit plausibelt døme?

Teoretisk kan vi bruke Gerbers og Mendelsons politimodellar for å stille opp eit argument. Dei lanserte omgrepet ”rovdyrpoliti” som ein erstatning for klassiske modellar, der politiet er så infisert av korrupsjon, at det vert definerande for deira operasjonsmodus, dei vert primært valdelege utbytarar (Gerber & Mendelson, 2008). Der dette ikkje er røynda kan likevel dei klassiske modellane ha noko føre seg. Desse seiar at politiet i demokratiske rettstatar vil vere ein beskyttar av det felles gode, i rettssamheng ein ”beskyttelsesagent”, og i autoritære statar vil vere ein undertrykkingsagent for den styrande eliten (Gerber & Mendelson, 2008; Weitzer, 1995). Kan desse typane korrumpere utan at vi kan kalle dei rovdyrpoliti? I så fall vil vi på den eine sida ha eit demokratisk, beskyttande politi som er korrumpert. Dette vil logisk føre til dårlegare vern, og som ein konsekvens, lågare respekt for menneskerettar.

²⁷ Nye definerte korrupsjon som ei form for brot med handlingsnormer (Nye, 1967).

²⁸ Eg vil også argumentere for at dette er korrupsjon i Gardiners ”felles gode”- perspektiv, sidan offiseren tok betalt for eit gode denne mannen hadde rett på.

På den andre sida vil vi få eit autoritært, undertrykkande politi som er korrupt. Korleis vil dette arte seg? Eit alternativ er å tenke langs linjene til klassiske undertrykkingsmodellar, som fokuserer på regime som einskapleg aktør. Føl vi Poe sin modell vil korrupsjon på den eine sida kunne oppfattast som eit trugsmål, og dermed som noko som kan utløyse valdeleg undertrykking. På den andre sida vil korrupsjon i valdsmakta vil gjere undertrykking til eit vanskelegare alternativ for regime (Poe, 2004). I høve til Davenport og Armstrongs modell kan vi sei at korrupsjon gir eit regime insentiv til å sette i verk valdelege sanksjonar, samtidig som det negativt påverkar regimes kapasitet til å gjere nettopp det (Davenport & Armstrong, 2004). Korrupsjon er eit indre trugsmål, medan modellane rettar seg mot press frå ein opposisjon, som ikkje er regime sjølv. Modellane kan med det like gjerne takast til inntekt for ein prediksjon om at korrupsjon vil auke respekten for fysisk integritet, sidan kapasiteten til undertrykking (eller regimes meny av handlingsval) vert svekka. Eit problem med denne tenkemåten er igjen at den ikkje tek høgd for kompleksiteten i eit statsapparat. Fordi om eit fenomen er dårleg for eit undertrykkande regime, er det dermed sagt at det er bra for innbyggjarane? Som vi har sett kan korrupsjon vere eit brotsverk både mot regime og mot folket. Slik kan respekten for menneskerettar vere uforandra. Det einaste som er endra er motivet for undertrykkinga (agentane si korruperte eigennytte, i staden for regimets minoritetsinteresser). Her er det omsyn som talar i begge retningar. Vi kan bli klokare på dette forholdet gjennom å empirisk teste:

H2: Korrupsjon vil ha ein positiv eller mindre negativ effekt på respekten for fysisk integritet i statar som ikkje er demokratiske.

Denne hypotesen tek ikkje omsyn til det vi veit om rovdyrstatane. Som omtala over er dette ustabile, udemokratiske statar, der korrupsjon spelar ei viktig rolle i undertrykking og utbyting (Bayart et al., 1999; Fatton, 1992, 2002; Reno, 1995a, 1995b, 1998, 2001; Sardan, 1999). Det kan vi gjere, dersom vi flyttar kuttpunktet, skiljet mellom regime der korrupsjon er rekna som udelt negativt for respekten for fysisk integritet, og dei regima der det også kan vere positivt, jamfør argumentasjonen over. Eit av kjenneteikna ved dei typiske rovdyrstatane, er at dei er ustabile. Vi kan dermed skilje dei frå andre autoritære regime ved å teste:

H3: Korrupsjon vil ha ein positiv eller mindre negativ effekt på respekten for fysisk integritet i konsoliderte autokrati, enn i andre statar.

Antakinga er då at korrupsjon vil ha ein negativ effekt både i demokratiske og ustabile, ikkje-demokratiske land. Den positive effekten vil derimot kunne oppstå i land der eit autoritært regime har eit stabilt grep om makta og om samfunnet.

4.4 Oppsummering av teorien

I dette kapittelet har eg synt at fenomenet korrupsjon er eit brot med menneskerettsrelasjonen. Eg har argumentert for at korrupsjon vil føre til lågare respekt for fysisk integritet på minst to vis. Først ved at det påverkar insentiva til statlege agentar som har valdskapasitet; det vert lønnsamt å undertrykke. Dernest ved at korrupsjon hemmar dei systematiske mekanismane som elles kunne ha avgrensa undertrykkande åtferd. I siste del har eg også utforska spørsmålet om korrupsjon kan ha ein regimeavhengig effekt på respekten for fysisk integritet. Før dei hypotesane som er stilt opp her vert undersøkt, i kapittel 6, vil eg i neste kapittel (5) gjere greie for metoden og datagrunnlaget for den empiriske analysen.

5 Metode og data

”As the true method of knowledge is experiment the true faculty of knowing must be the faculty which experiences” (Blake, 1994 [1788]: 34).

Utan å gå god for heile Blake sitt empiristiske grunnsyn, synast det klårt at eit empirisk spørsmål treng ei empirisk undersøking, for å få svar. I dette kapittelet vil eg gjere greie for korleis denne skal utførast. Kapittelet har tre hovudelement. I første del vil eg grunnje valet av metode, og sette opp korleis analysane skal gjennomførast. Eg vil nytte multippel regresjonsanalyse med interaksjonsmodellar. I andre del vil eg drøfte dei ulike datakjeldene, medan tredje del av kapittelet gjer greie for utvalet på 161 land.

5.1 Kvantitativ metode

5.1.1 Grunngeving av metode

I denne undersøkinga nyttar eg multippel regresjonsanalyse og interaksjonsmodellar for å kaste lys over samanhengen mellom korrupsjon og brot på menneskerettane til fysisk integritet. Valet av ein slik kvantitativ framgangsmåte skuldast i hovudsak denne metodens styrke i høve til å sei noko generelt, ”spørsmålet er ikke bare hvorfor noe er slik, men hvorfor noe *generelt* er slik” (Midtbø, 2007: 18). Ei rekke forhold gjer likevel at valet ikkje er opplagt.

Kompleksiteten i dei fenomenena som vert undersøkt talar for at kvalitativ undersøking vil vore verdifull. Kvalitative undersøkingar evnar i større grad å grave i djupna på dei samhengane vi studerer (George & Bennett, 2005; King, Keohane, & Verba, 1994; McKeown, 1999). Della Porta og Vannucci baserte til dømes sin studie av korrupte bytehandlar i Italia på gransking av rettsdokument frå *mani pulite*-aksjonane (Della Porta & Vannucci, 1999). Den teoretiske argumentasjonen i denne oppgåva har bygd mykje denne undersøkinga, og samtidig foreslått nye samhengar som gjerne skulle vore granska i djupna. Ved å intervjuje politifolk og folk som har hatt kontakt med politiet i Russland eller Latin-Amerika kunne ein til dømes kartlegge kva rolle korrupsjon har i dei overgrepa som skjer. Mot dette står at det teoretiske argumentet er bygd på døme frå ulike delar av verda, og ulike deler av ei statsmakt. Bakgrunnen for denne tilnærminga er innbakt i det første spørsmålet i denne oppgåva. Eg vil

undersøke om det er ein samanheng mellom korrupsjon og menneskerettsbrot som er generell, og ikkje avhengig av kontekst? Det krev meir enn døme frå ulike verdsdelar, og talar for ei ”brei” kvantitativ tilnærming.

Mellom fordelane ved ein kvantitativ tilnærming dreg Landman fram ”.. the extensive coverage of cases,” og ”the ability to make strong inferences” (Landman, 2002: 897). Mitt mål er å kunne gjere ein kausal inferens ved å dekke eit stort tal einingar, i ei multippel regresjonsanalyse. Midtbø hevdar at dette er ”en teknikk som overgår alle andre statistiske teknikker i de aller fleste henseender” (Midtbø, 2007: 11). Teknikken skil seg frå enklare statistiske teknikkar ved å inkludere fleire forklaringsvariablar samtidig, og slik gi meir fullstendige forklaringar. I denne oppgåva vil det sei at vi kan undersøke effekten av korrupsjon, samtidig som vi inkluderer kjende forklaringsvariablar for undertrykking og menneskerettsbrot. Ei multippel regresjonsanalyse vil presist kunne beskrive effekten av korrupsjon, medan andre variablar er haldne konstant. For Lijphart er denne *ceteris paribus*-føresetnaden ”vital to all empirical generalizations [...] one cannot be sure that a relationship is true unless the influence of other variables is controlled²⁹” (Lijphart, 1971: 683). Vidare kan vi ”lese av forklaringsvariablenes relative betydning” (Midtbø, 2007: 97). Slik kan vi jamføre korrupsjonseffekten med effekten av andre variablar. Endeleg kan vi ved hjelp av multippel regresjonsanalyse jamføre grupper av variablar (Midtbø, 2007: 97). Vi kan slik til dømes undersøke den relative tydinga av politiske i høve til økonomiske variablar. Eit anna moment er såkalla utliggjarar, tilfelle med ”*a unique combination of characteristics identifiable as distinctly different from the other observations*” (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006: 73). Landman held det for å vere ein fordel med kvantitative studiar generelt, at dei kan identifisere utliggjarar, samtidig som Ragin peikar på at ein med ei multippel regresjonsanalyse kan gjere inferensar sjølv om utliggjarar eksisterer, sidan slike analyserer er probabilistiske; ein treng ikkje gjere greie for kvart einaste tilfelle (Landman, 2002; Ragin, 1987).

Argumentet for ei kvalitativ tilnærming vert likevel igjen sterkare når vi kjem til del to av problemstillinga. Spørsmålet er her om korrupsjon kan verke på motsatt vis i autoritære eller totalitære regime. Teorien stiller opp nokre mekanismar for korleis dette kan vere tilfelle. Ifølgje Elster er kausale mekanismar ”.. frequently occuring and easily recognizeable causal

²⁹ Lijphart hevdar derimot ikkje at denne føresetnaden er avhengig av at ein brukar statistisk metode.

patterns that are triggered under generally unknown conditions or with intermediate consequences” (Elster, 1998: 45). Han argumenterer slik for å studere sosial fenomen på eit så lågt nivå som mogeleg, eller ”... in terms of their individual components” (Elster, 1998: 47). Prosessoring er ein slik kvalitativ teknikk som går ut på å følgje kvart ledd i ein årsakssamanheng tett, frå ein eller fleire årsaker, via ulike interaksjonar, til ein verknad (George & Bennett, 2005). Eit feltstudium i eit totalitært land kunne slik avsløre om det korrupsjon kan verke fremjande på menneskes fysiske rettar. Fungerer korrupsjon verkeleg som ei motvekt som lettar regime sin kontroll over individa? Problem med denne tilnærminga er at den er vanskeleg å gjennomføre. Eit slikt prosjekt ville vere vanskeleg å gjennomføre innanfor rammene for eit master- oppgåve, og om det let seg gjere ville vi framleis hatt avgrensingar i høve til å generalisere kunnskapen. Dersom vi fann korrupsjon kunne tene folk sine fysiske rettar, og at mekanismane var knytt til landet sine eigenskapar som totalitært, ville det vere eit argument for å kunne overføre konklusjonane til andre ”tilfelle av det same”, altså andre totalitære land (sjå Mahoney, 2003; Rueschemeyer, 2003; Skocpol, 2003).

I ei regresjonsanalyse kan vi derimot inkludere alle dei totalitære statane, så sant vi har data om dei. Multippel regresjonsanalyse let oss ikkje studere heile rekka av samanhengar i årsaksforholdet. I staden er det den direkte samanhengen mellom ein avhengig, og to eller fleire forklaringsvariablar som vert rekna ut (Hair et al., 2006). Ved å inkludere ein interaksjonsmodell kjem vi likevel nærare mekanismane. Brambor, Clark og Golder hevdar at ”Analysts should use interaction models whenever the hypothesis they want to test is conditional in nature” (2006: 64). Hypotese H2 og H3 er kondisjonelle sidan dei føreset at effekten av korrupsjon på respekten for fysiske rettar er avhengig av regimetype. Ein interaksjonsmodell kan teste effekten av korrupsjon gitt ulike verdiar av ein regimevariabel.

5.1.2 Kva skal gjerast?

Multippel regresjonsanalyse er ein teknikk vi kan bruke til å beskrive fleire metriske, uavhengige variablar sin innverknad på ein metrisk avhengig variabel³⁰. Ein multivariat regresjonsmodell kan uttrykkjast slik:

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2... b_kX_k + e$$

³⁰ Ein kan bruke ikkje-metriske uavhengige variablar, ved å kode dei som dummyar (Hair et al., 2006: 176)

Denne beskriv forholdet mellom ein avhengig variabel, Y , eit konstantledd, a , og eit tal, k , uavhengige variablar. Restleddet, eller residualen, e , syner til skilnaden på verdien av den avhengige variabelen, Y , og den predikerte verdien, \hat{Y} . Koeffisientane, b , syner til den effekten kvar ei einings endring i ein uavhengig variabel vil ha på den avhengige variabelen, når dei andre uavhengige variablane er haldne konstant (kontrollerte for). Minste kvadratprosedyren (OLS) går ut på å rekne ut desse slik at summen av dei kvadrerte residualane vert minimert. Dette vil sei å finne den regresjonslinja som best høver med data (Midtbø, 2007: 98-99; Pennings, Keman, & Kleinnijenhuis, 2006: 153).

I denne oppgåva vil eg bruke multippel regresjon for å teste hypotesar om kva som fører til krenkingar av menneskes fysiske integritet. Eg vil gjere ei tverrsnittanalyse av 163 land, i året 2006. Valet av år kjem av at det er det siste året eg finn høvelege data for. Valet av eit tverrsnitt for eitt år krev ei noko djupare drøfting. Målet er å gjere ein kausal inferens. Sidan ei årsak kjem før ein verknad, i tid, vil ei tidsserieanalyse kunne sei noko meir sikkert om eit årsaksforhold, enn eit tverrsnitt kan. Grunnen til at ein tverrsnittstrategi er valt byggjer på eigenskapar med dei data eg har tilgjengelege på forklaringsvariabelen korrupsjon, som er Transparency International (TI) sin Corruption Perception Index (CPI) (Lambsdorff, 2006b). Dette vil eg utleie vidare nedanfor, når eg granskar dei ulike datakjeldene.

Regresjonsmodellen vil verte bygd opp stegvis. Eg vil først sette opp ein modell som inneheld dei kjende forklaringsvariablane for krenkingar av fysisk integritet. Steg to vert å inkludere korrupsjonsvariabelen. Eit første mål på om korrupsjon kan ha forklaringskraft, vil vere om den justerte forklarte variansen aukar³¹, som følgje av at korrupsjon vert inkludert. Steg tre rettar seg mot hypotese 2 og 3, og går ut på å inkludere interaksjonstermar. Med ein interaksjonsmodell kan vi undersøke om sjølve effekten av ein uavhengig variabel, X , på ein avhengig variabel, Y , er avhengig av ein tredje variabel, Z . Vi måler altså den effekten X har på Y , gitt ulike verdiar av Z . Formelt kan modellen skrivast slik:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X + \beta_2 Z + \beta_3 XZ + \varepsilon$$

³¹ Til skilnad frå forklart varians, som har ein tendens til alltid å auke når ein inkluderer fleire variablar, vil justert forklart varians kunne "straffe" for store modellar (Midtbø, 2007: 105). God skikk synast å vere og også oppgi standard error of the estimate (SEE), som eit andre mål på kor passande modellen er (Krueger & Lewis-Beck, 2007).

X og Z er dei konstituerande ledda i modellen. Produktet av dei to variablane XZ utgjer interaksjonsleddet. Det er viktig å vere tydeleg på at X er forklaringsvariabelen, medan Z utgjer det kondisjonale forholdet. Dette bør vidare kodast som ein dummy, slik at kondisjonen anten er oppfylt eller ikkje (Brambor et al., 2006). H2 hevdar at effekten av korrupsjon på fysisk integritet er avhengig av om regime er demokratisk eller ikkje. Dette kan testast med å leggje inn ein dummyvariabel, Z, for regime, med verdiane (1) demokratisk og (0) ikkje demokratisk. H3 føreset at effekten av korrupsjon er avhengig av at landet ikkje er totalitært. På same vis kan vi då leggje inn ein kondisjonsvariabel, Z, der 1 tyder ikkje totalitært og 0 tyder totalitært.

Jamvel om OLS regresjonsanalyse er ein robust teknikk, med omsyn til støy, er det viktig å vere merksam på kjelder til bias i resultatata. Pennings et al. (2006) trekkjer fram desse: (1) Utliggjarar er ei nemning for einskildobservasjonar som skil seg markert frå dei andre observasjonane. På denne måten vil det få uforholdsmessig stor innverknad på regresjonskoeffisienten. (2) Multikollinearitet vil sei at det er så stor likskap mellom to eller fleire forklaringsvariablar at det vert vanskeleg å avgjere effekten av kvar av dei. (3) Heteroskedastisitet tyder at variansen på restledda er markert større for nokre verdiar av ein avhengig variabel enn for andre. Dette tyder på at variabelen teiknar eit tendensiøst bilete av røynda. (4) Autokorrelasjon er ofte eit problem i tidsserieanalysar. Det inneber at observasjonane på ulike tidspunkt ikkje er uavhengige av kvarandre. Resultatet blir at "The number of independent observations is in fact smaller than the number of time periods" (Pennings et al., 2006: 158). Gjennom grundige uni- og bivariate granskingar av data vil vi kunne få tidlege peikepinnar på om slike problem er tilstades. Utliggjarar og heteroskedastisitet er dessutan problem som "become immediately evident with simple graphic representation" (Cohen, 1990: 1305).

5.1.3 Statistiske mål

Ein modell sin forklarte varians (R^2) er eit mål på kor mykje av spreinga i avhengig variabel som vert forklart av dei uavhengige variablane. R^2 spenner frå 0 (ingenting) til 1 (alt). Eit problem med dette målet er at verdien alltid vil auke når vi inkluderer fleire variablar, sjølv om desse ikkje er statistisk signifikante. Målet justert forklart varians kompenserer for dette, og er difor det målet eg vil nytte for å vurdere ein modell si forklaringskraft. I dei tilfella det vert synt til endringar i justert forklart varians, som følgje av at variablar er lagt til eller fjerna,

vil eg også gjere ein F-test. Denne måler om ei endring i forklart varians, som følgje av at variablar er lagt til, eller fjerna, er signifikant ulik 0 (Grønmo, 2004; Hair et al., 2006; Midtbø, 2007; Pennings et al., 2006).

Kvar variabel sin signifikans kan undersøkast ved ein t-test, som går ut på å dele variabelens koeffisient med standardavviket. Ein t-verdi har ein tilhøyrande f-verdi, som gir sannsynet for å få ein gitt t-verdi om 0-hypotesen er rett, og det ikkje er nokon samanheng mellom uavhengig og avhengig variabel. Eg vil nytte p-verdien til å vurdere signifikansen, sidan denne er intuitivt lettast å tolke; verdiar ned mot 0 tyder på ein statistisk signifikant samanheng. Det er vanleg og sette ein p-verdi på $.05^{32}$ som øvre grense for kva som vert rekna som signifikant. I store utval er ein ofte strengare (.01 eller .001), sidan større utval lettare gjev signifikante resultat. Av same grunn vil ein i små utval ofte vere mindre restriktiv enn .05. Utvalet her er på 161 observasjonar, noko som best kan karakteriserast som mellomstort. Eit signifikansnivå på .05 synast derfor å vere høveleg. Der er likevel ikkje sterke argument for kvifor ein endring i signifikansnivået frå .05 til .06 skulle vere svært mykje viktigare enn ei endring frå .04 til .05 (Gelman & Stern, 2006). Eg vil difor handsame alle grensetilfelle individuelt, dersom dei skulle oppstå. Variablane sin substansielle effekt kan tolkast ut frå deira helningskoeffisientar. B-verdien fortel kor stor verknad ein einings endring på forklaringsvariabelen har på den avhengige variabelen, når andre forhold er haldne konstant. Sidan ulike forklaringsvariablar er målt på ulike typar skalaer kan desse koeffisientane ikkje samanliknast. Å samanlikne (effekten av) ei einings endring på korrupsjonsindeksen med, til dømes, ein prosents endring i eit lands folketal gir ikkje meining. Til å samanlikne effekten av forklaringsvariablane, nyttar eg difor dei standardiserte koeffisientane, beta (Grønmo, 2004; Hair et al., 2006; Midtbø, 2007; Pennings et al., 2006).

5.2 Datakjelder

Sartori tala for eit særlig medvit i arbeidet med talfeste sosiale fenomen, med spissformuleringa "what makes a statistical treatment theoretically significant has nothing to do with statistics" (Sartori, 1970: 1037). I dei neste avsnitta vil eg spesifisere korleis variablane vert målt. Målet er å finne fram til data som er pålitelege, let seg samanlikne og ikkje minst er valide, i den forstand at dei faktisk måler dei fenomena eg ønskjer å undersøke.

³² Vi seier gjerne eit signifikansnivå på 95 prosent, sidan det er 95 prosent sikkert at 0-hypotesen er feil dersom vi møter dette målet.

5.2.1 Å måle fysisk integritet

Å måle respekten for fysisk integritet ligg under den vidare kategorien av datatilfang som på ulike vis måler menneskerettar. Ifølgje Landman baserer slike målingar seg på fire antakingar. Den første seier at summen av internasjonal menneskerettslovgiving dannar ein ideell standard vi kan jamføre med, til tross for "... the absence of strong philosophical foundations for the existence of human rights"³³ (Landman, 2004: 910). Antaking nummer to hevdar at krenkingar har vorte, og blir utført av statlege, og ikkje-statlege aktørar. Den tredje seier at vi kan vite noko om dette sidan offer for krenkingar kan komme med informasjon og vitnemål, samtidig som menneskerettsarbeidarar, NGOar, statlege og internasjonale organisasjonar kan sette opp standardiserte mekanismar for å handtere slik informasjon. Fjerde og siste antaking; mønster i krenkingar betyr at menneskerettar er meir eller mindre beskytta, og at dette "meir eller mindre" kan målast (Landman, 2004: 4-5). Menneskerettar kan slik målast på tre hovudmåtar. Menneskerettar kan målast (1) prinsipielt, slik som lands deltaking i internasjonale menneskerettsregime eller korleis ulike konstitusjonar beskyttar menneskerettar. Dei kan også målast (2) i praksis, slik som kvalitative vurderingar, eller kvantitative skalaer over korleis menneskerettar er realisert i ulike land. Menneskerettar kan endeleg målast (3) som resultat av konkret politikk, slik som benkemerking og vurderingar av korleis ein greier å nå konkrete mål (Landman, 2004: 211; sjå også Würth & Seidensticker, 2005). Tabell 3.1 oppsummerar dei ulike måtane, basert på Landman si klassifisering.

Tabell 5.1 Ulike målingar av menneskerettar (MR)

	I prinsippet	I praksis	Som resultat av policy
Måler kva?	1. Målingar av statars tilknytning til regionale og internasjonale instrument. 2. Målingar av nasjonale konstitusjonar og korleis dei beskyttar MR	1. Kvalitativ rapportering av krenkingar. 2. Kvantitative teljingar av MR-brot 3. Surveydata om oppfatningar av MR-situasjonen i eit land. 4. Skalaer som bedømmer MR-situasjonen i eit land opp mot normative standardar.	1. Individuelle og aggregerte målingar som kartlegg resultat av konkret politikk.

(Kjelde: Landman, 2004)

³³ Sett i lys av diskusjonen i kapitel 2, kan dette synas tein streng påstand. Det kjem også an på kva som meinast med "sterke". Det vesentlege er i alle høve kva juridiske forordningar gir oss, ikkje kva dei filosofiske ikkje gir.

Kva statar og regime seier og kva dei faktisk gjer treng ikkje vere det same. Her vil eg undersøke statlege aktørars faktiske respekt for borgarane sin fysiske integritet (kva dei gjer), ikkje i kva grad dei lovar å respektere den, gjennom konvensjonar og konstitusjonar (kva dei seier). Det interessante i denne samanhengen er difor menneskerettar i praksis. Innanfor denne gruppa er dei to første såkalla event-baserte data. Det betyr at dei er baserte på beskrivingar eller teljingar av konkrete menneskerettsbrot. Denne typen data har sin styrke ved å rapportere hendingar direkte. Det er ofte NGOar og andre typar organisasjonar som står bak slik dokumentering. Forsythe peikar på at dette kan styrke reliabiliteten til slike data, sidan det er i desse organisasjonane si interesse å skaffe seg eit ry for presis og korrekt rapportering; berre slik vil dei kunne få innverknad hos dei som utformar politikk (Forsythe, 2006: 166-167). Slike data er derimot ikkje så lett samanliknbare på tvers av land med ulik storleik. Surveydata av korleis menneskerettssituasjonen vert oppfatta er meir samanliknbare. Samtidig kan ein stille spørsmål ved validiteten ved slike data, sidan ein ikkje måler fenomenet direkte, men subjektive oppfatningar av fenomenet. Kategori fire av MR-i-praksismålingane kan kallast standardbaserte data. Desse brukar event-baserte data til å bedømme i kva grad eit land lever opp til dei standardane som er gjevne av internasjonale konvensjonar om menneskerettar. Landa får ein karakter, som gjev rom for samanlikning.

5.2.2 Avhengig variabel: CIRI fysisk integritet

Som mål på den avhengige variabelen har eg valt å bruke The Cingranelli-Richards (CIRI) Human Rights Dataset sin indeks for fysisk integritet (Cingranelli & Richards, 2009). Dette er eit standardbasert datasett. Til liks med ei anna mykje brukt datakjelde, The Political Terror Scale (PTS), er datasettet bygd på informasjon frå Amnesty International og det amerikanske utanriksdepartementet sine landrapportar om respekten for menneskerettar. Desse kvalitative beskrivingane av einskilde land er så vurdert opp mot ein standard, slik at ein kan sette ein karakter, og rangere landa (Cingranelli & Richards, 2008c; Gibney et al., 2008).

CIRI sin variabel Fysisk Integritet er ein index sett saman av fire variablar: Den første, forsvinningar, er "cases i which people have disappeared, political motivations seem likely, and the victims have not been found" (Cingranelli & Richards, 2008c: 3). Den andre, illegale drap ("extrajudicial killing"), er tilfelle av drap utført av statlege aktørar utan nokon rettsprosess og drap utført av sivile aktørar, dersom desse vert etterforska av regjeringa. Dette syner at datasettet fangar opp statens rolle som beskyttar, og ikkje berre som potensiell

krenkar av rettar. Den tredje er politiske fengslingar, medan den siste variabelen er tortur. Alle variablane er koda slik at land med meir enn 50 tilfelle av ei krenking i løp av eit år³⁴ vert koda som "0" ("frequent violations"), mellom 0 og 50 tilfelle vert koda som "1" ("some violations") medan ingen tilfelle vert koda som "2".

Ved å bruke ei Mokken skalaanalyse (MSA) byggjer Cingranelli og Richards ein nipunkts skala for fysisk integritet, der "0" svarer til ingen respekt for dei fire rettane, medan "8" tilsvare full respekt. Med denne teknikken greier dei å spesifisere ikkje berre det samla nivået, men også sekvensen, sannsynet for at den einskilde retten skal verte krenka, og mønsteret, korleis kombinasjonen av respekt for dei fire rettane vil sjå ut, gitt ein verdi på den samla skalaen. Cingranelli og Richards finn til dømes det mest sannsynlege mønsteret for verdien "3" på fysisk integritetskalaen er full respekt for retten til ikkje å forsvinne ("2" på den variabelen), delvis respekt i høve til illegale drap ("1") og ingen respekt i høve til dei to variablane politisk fengsling og tortur (Cingranelli & Richards, 1999, 2008a, 2008c). På dette området skil CIRI seg frå The Political Terror Scale, som berre gir ein fempunkts skala som ikkje tek omsyn til sekvens og mønster (Cingranelli & Richards, 1999; Gibney et al., 2008). Cingranelli og Richards argumenterer også for at fysisk integritet er eit eindimensjonalt fenomen ved å vise til ein H-verdi på .59. H-verdien i Mokken skalaanalyse er eit mål på homogeniteten i skalaen. Verdier mellom 5 og 6 vitnar om eit sterk skala³⁵ (Gillespie et al., 1987; Mokken, 1971). Sidan eg nyttar data frå 2006 er av interesse å kontrollere skalabiliteten på nytt. Eg vil difor gjennomføre ein Mokken skalaanalyse av indeksen fysisk integritet. Medan dei andre analysane er utført i SPSS, gjer programmet for Mokken skala, MSP, det naudsynt å nytte Stata til denne analysen³⁶.

5.2.3 Forklaringsvariabelen korrupsjon

Eg vil bruke Transparency International sin Corruption Perception Index (CPI) som mål på korrupsjon. I høve til klassifiseringa over er dette surveybaserte data. Denne komposittindeksen er sett saman av ulike undersøkingar der ekspertar vurderer eit lands

³⁴ Eininga i datasettet er land-år.

³⁵ Antakinga er at homogenitet mellom bestanddelane ("items") av skalaen tyder på at dei ulike delane representerer det same underliggjande fenomenet. MSA gir tre koeffisientar for skalabilitet. Hij står for homogenitet mellom par av bestanddelar, Hi står for homogenitet mellom ein einskild bestanddel og resten av skalaen, medan H representerer homogeniteten i heile skalaen (Gillespie, Tenverger, & Kingma, 1987: 399; sjå også Kingma & Taerum, 1989; van Schuur, 2003).

³⁶ MSP er ein tilleggsmodul for Stata (Sijtsma, Debets, & Molenaar, 1990; van Abswoude, Vermunt, Hemker, & van der Ark, 2004).

korrupsjonsnivå. Kva undersøkingar som konstituerer indeksverdien varierer frå land til land, men ein CPI-verdi vert ikkje rekna ut på bakgrunn av færre enn tre kjelder. Felles for desse undersøkingane er at dei alle gir ein ranking av fleire land, og dessutan måler korrupsjonsnivået, fristilt frå andre fenomen. Alle undersøkingane definerer korrupsjon som missbruk av offentleg makt for privat vinning (Lambsdorff, 2006b). Dette er ein grovkorna definisjon, men utelukkar, til liks med definisjonen i denne oppgåva, korrupsjon innan privat sektor. Skalaen går frå "0" (mest korrupt) til 10 (minst korrupt). Verdiane er oppgitt med ein desimal. Dette er abstrakte mål. Verdien "10" tyder ikkje fri for korrupsjon, samtidig som "0" ikkje seier at eit land er "hundre prosent korrupt".

CPI har som nemnt nokre avgrensingar som gjer tidsserieanalyse vankeleg. Metoden indeksen er sett saman med inneber at eit land sin score for eit år, er basert på verdiar frå tidlegare år. Fram til 2005 synte CPI-scoren eit treårs gjennomsnitt, før metodologien vart endra slik at scoren no byggjer på dei to siste åra (Lambsdorff, 2006b). Dette er eit problem i høve til å gjere ein tidsserieanalyse. Dei årvisse verdiane er slik ikkje uavhengige av kvarandre, dei kan seiast å ha ein innebygd autokorrelasjon. Rose-Ackerman peikar også på problemet med skiftande sub-undersøkingar frå år til år. Dersom vi ikkje gjer den same undersøkinga, og gjer undersøkinga likt frå år til år, kan vi heller ikkje bruke resultata til påvise årlege endringar i røynda (Rose-Ackerman, 2004). Utval er ei tredje hindring. CPI har data tilbake til 1995³⁷. Utvalet det året var imidlertid berre på 41 land, og har auka jamt sidan (Galtung, 2006). Ein tidsserie laut difor ha vore "smalare" enn denne, stikk i strid med mitt mål om å gjere ei så "brei" undersøking som råd, geografisk sett.

Å flytte fokuset frå korrupsjon, til oppfatta korrupsjon skapar eit spenn mellom det vi vil undersøke og det som faktisk vert målt, og reduserer dermed validiteten. Når CPI likevel er brukt her, er det i mangel på noko betre. Målingar av korrupsjon som er basert på direkte observasjonar er "... with the exception of a few case studies [...] still [...] extremely scarce" (Andvig, 2004: 347). Andvig argumenterer i retning av at denne typen undersøkingar ikkje fortel særleg om korrupsjon i det heile, medan Søreide meiner skalaen er meir presis enn det er dekning for, og talar for å fjerne desimalane (Andvig, 2004; Søreide, 2005). Fleire

³⁷ Til samanlikning kan den konkurrerande datakjelda frå Verdsbankens Worldwide Governance Indicators tilby data frå annakvart år frå 1996, og kvart år frå 2002, og utgjer slik ikkje noko betre alternativ. Dei to indeksane brukar mange av dei same kjeldene, men noko ulik metode for å konstruere indeksen. Det fins i nokon grad ein debatt om kva for datasett som er best av dei to. Sterke standpunkt for den eine eller andre bør likevel modererast av det faktum at indeksane korrelerer høgt med kvarandre (Andvig, 2004; Andvig et al., 2001; Apaza, 2009; Kaufmann, Kraay, & Mastruzzi, 2008; Søreide, 2005).

kritikarar er opptekne av korleis ekspertar gjer seg opp ei meining om korrupsjonsnivået. At CPI etter kvart er vorten mykje omtala i media, har reist spørsmålet om det er tidlegare scorar på indeksen som får respondentane til å gjere seg opp si meining (Andersson & Heywood, 2008). Lambsdorff viser i så måte til ein av sub-undersøkingane (World Economic Forum sin), som testa for denne effekten gjennom å spørje om respondentane sin kjennskap til CPI. Testen synte at slik kjennskap ikkje påverka oppfatninga av korrupsjonsnivå, noko som talar mot ein slik sirkulasjonseffekt (Lambsdorff, 2006b). Dei ulike undersøkingane som CPI er sett saman av korrelerer sterkt, noko som vert sett som ein styrke. Andvig kritiserer også dette synet, og hevdar at undersøkingane vert like automatisk, sidan alle er like avhengige av dei same mediene til å gjere seg opp ei meining (Andvig, 2004).

Ein annan kritikk byggjer på at korrupsjon er eit lokalt fenomen som dårleg let seg fange av undersøkingar som brukar land (land-år) som einingar. Johnston argumenterer for at korrupsjon ikkje er eit "national level property", og dermed ikkje bør studerast på eit nasjonalt nivå. Vi vil få langt meir detaljert og presis kunnskap om vi studere korrupsjon lokalt (Johnston, 2008). Korrupsjon *er* eit lokalt fenomen. Som det går fram i tredje kapittel, er det nok med tre personar i ein korrupt transaksjon; ein bestikkar, ein korrupt agent og ein prinsipal som vert snytt. Det er likevel gode grunnar for å aggregere dette opp til eit statleg nivå. Kanskje den viktigaste er at når det er snakk om offentleg korrupsjon, er den eine parten alltid staten. I så måte representerer kvar stat eit system, sjølv om korrupsjonsnivå kan variere innan eit system³⁸, vil det ofte vere av interesse å samanlikne det samla omfanget på tvers av fleire system. Dette er særleg interessant når målet er, som her, å samanlikne dei ulike systema (statane) sin prestasjon i høve til eit anna fenomen, nemleg respekt for fysisk integritet.

"Valid measurement is achieved when scores (...) meaningfully capture the ideas contained in the corresponding concept" (Adcock & Collier, 2001: 530). Kan vi i det heile vite noko om korrupsjon på bakgrunn av denne typen data? Ekspertundersøkingar byggjer på føresetnaden at ekspertar eller personar ein reknar med har særleg innsikt er i stand til å sette ein talverdi på eit abstrakt fenomen, eller eit fenomen som er vanskeleg å telje. Slike undersøkingar er, forutan målingar av korrupsjon, mellom anna brukt til å plassere politiske parti på ein høgrevstreakse (Steenbergen & Marks, 2007). Kritikken mot validiteten i denne typen

³⁸ Dette er fokuset for Global Corruption Barometer (TransparencyInternational, 2007).

undersøkingar kan todelast. Det første viktige spørsmålet er om ulike ekspertar uttaler seg om det same. Dersom dei ikkje gjer det vil dette gi seg utslag i høg variasjon i svara, dersom då ikkje dei ulike fenomena ekspertane fokuserer på, tilfeldigvis korrelerer sterkt. Vi kan slik rekne det som ei styrke at både CPI³⁹, og ekspertundersøkingar generelt, jamt over syner høg innbyrdes korrelasjon (J. Huber & Inglehart, 1995; Lambsdorff, 2006a, 2006b; O'Malley, 2007; Steenbergen & Marks, 2007). Noko varians bør vi likevel forvente, sidan kvar ekspert ikkje har ser heile biletet. Grendstad hevdar at "Med mange uavhengige kilder vil intersubjektiviteten over tid trumfe subjektiviteten" (Grendstad & Holgersen, 2009). At CPI er krev minimum tre undersøkingar for kvart land for å ta det med, skapar i så måte meir intersubjektivitet, og bør sjåast som ein klar styrke (Galtung, 2006: 110). Spørsmål to, som Andvig reiser, er om ekspertane veit nok til å gjere seg opp ei forsvarleg meining (2004). Korrupsjon er eit tildekka fenomen, og ting treng ikkje vere slik dei ser ut, sjølv ikkje for ein "insider". At undersøkingane, internt og mellom kvarandre, korrelerer godt, er eit uttrykk for at ulike ekspertar uavhengig av kvarandre gjer seg opp ei relativt lik meining. Ein føresetnad for denne kritikken er at alle tek feil. Andvig argumenterer for at dette godt kan vere mogeleg, sidan alle har dei same kjeldene til å gjere seg opp ei meining om korrupsjon (2004). Dette kan synast som ei djerv formulering sidan ekspertane i CPI varierer frå akademikarar, til forretningsfolk, til politikarar og byråkratar (Lambsdorff, 2006b). Ein annan indikator på at CPI faktisk måler korrupsjonsnivå er den korrelasjonen den viser med andre indikatorar, slik som berekningar av størrelsen på den svarte økonomien⁴⁰ (Duncan, 2006; Wilhelm, 2002).

Alt i alt reknar eg Transparency International sin Corruption Perception Index for eit så gyldig mål på korrupsjon at det er forsvarleg å gjere samanlikningar på tvers av land, med den.

5.2.4 Demokrati – Freedom House og Polity

Studiet av demokrati er sentralt felt innan statsvitskap, og det eksisterer fleire kvantitative datakjelder som måler dette fenomenet (Munck & Verkuilen, 2002). Kva måling som er best er gjenstand for debatt. Hadenius og Teorell peikar på at sjølv om ulike mål korrelerer høgt, gjev dei ulike resultat i undersøkingar som studerer samanhengen mellom demokrati og andre fenomen (2005). Ønskje om tilgang til verdsomfattande data for året 2006 avgrensar alternative mål til to av dei mest kjende, Freedom House sin Freedom in the World- indeks og

³⁹ Internt i sub-undersøkingar og mellom dei.

⁴⁰ Argumentet er at korrupsjon og svart økonomi heng saman. Fenomena skulle i teorien korrelere.

Polity IV- indeksen (NSD, 2009). Sidan Freedom House sine data inneheld flest observasjonar for året 2006 (sjå tabell 6.1), vil eg bruke desse data som det primære målet på demokrati. I denne undersøkinga er demokrati både ein vanleg forklaringsvariabel og eit kondisjonalt forhold, i interaksjonsmodellen som skal teste H2. Det siste krev ein dikotom variabel. Det omsynet talar også for å velje Freedom House sin Freedom of the World-indeks. Dette er ein trepunkts indeks som klassifiserer land som (1) frie, (2) delvise frie og (3) ikkje frie land, basert på korleis dei scorar på hovudvariablane sivile fridomar og politiske rettar (FreedomHouse, 2008). Eg vil kode desse om til ein dummy, slik at dei frie landa vert koda som "1" – demokrati, medan dei delvis og ikkje frie vert koda om til "0" – ikkje demokrati. Dette vert slik eit mål som syner om demokratikondisjonen er oppfylt eller ikkje. Denne variabelen vert det primære målet på demokrati, og får namnet **Demokrati FH1**.

Eit moment i debatten kring ulike mål på demokrati er om dikotome og metriske variablar gjev ulike resultat (Hadenius & Teorell, 2005). Polity sin regimevariabel er ein 21-punkts skala. Den går frå verdien "10" – konsolidert demokrati til "-10" – konsolidert autokrati, og er slik ein finkorna metrisk variabel (M. G. Marshall & Jaggers, 2009). I dei første analysane av tidlegare forklaringar (litteraturmodellar) vil eg difor også undersøke skilnaden på ein dikotom demokrativariabel (Freedom House) og ein metrisk (Polity). Eg set då saman ein ny modell der *Demokrati FH1* er bytt ut med variabelen kalla **Regime Polity**.

Eit anna moment gjeld kodinga av den dikotome variabelen. Eg har føresett at såkalla gråsoneland ikkje er demokratiske. Difor har eg koda kategorien "partly free" om til "ikkje demokratisk". Ein kan innvende at desse landa heller ikkje er fult ut autoritære. Eg vil teste effekten av dette valet ved å konstruere ein ny variabel der dei delvis frie landa, saman med dei frie, vert koda som "demokratisk". Dei heilt ufrie vert då koda som "ikkje demokratisk". Denne variabelen får namnet **Demokrati FH2**.

5.2.5 Andre forklaringsvariablar

Etnisk fragmentering er ein indeks, utvikla av James Fearon, som fortel noko om kor etnisk delt eit samfunn er. Fragmenteringsmålet vil auke dersom talet på etniske grupper aukar. Målet vil også vere høgare dess meir jamt befolkninga er distribuert på dei ulike gruppene⁴¹.

⁴¹ Eit land med fire jamstore grupper vil slik framstå som meir fraksjonalisert enn eit land der ei gruppe utgjer 97 prosent, medan tre andre utgjer ein prosent kvar.

Indeksen er ein skala med to desimalar, som går frå null, heilt homogent, til éin, sterkt fragmentert. Data er ikkje nye, somme går så langt tilbake som til 1990. Dette er ikkje noko stort problem, sidan den etniske samansetninga av eit samfunn er eit nokså stabilt fenomen (Fearon et al., 2007; Teorell, Holmberg, & Rothstein., 2008).

Væpna konflikt er ein variabel som tek med inter- og intrastat konflikhtar. Variabelen er basert på "The Conflict Barometer". Den er koda som ein dummy, slik at verdien éin, væpna konflikt" er gitt for dei landa som i 2006 opplevde "Violent conflicts of high intensity" (Pfetsch, 2006: 2). Det vil sei krigar eller alvorlege kriser⁴². Dei andre landa har fått verdien null.

Militærregime er ein dikotom variabel for om den øvste leiaren av den utøvande makt er ein offiser i det militære. Eit land vert i så fall gjeve verdien éin. Ein tidlegare offiser, som er er pensjonert, eller på annan måte gått ut or uniforma når vedkommande tek over som leiar, vert koda som null. Det vert også land der den øvste utøvande leiaren er sivil. Data er henta frå Verdsbankens "Database of Political Institutions" (Beck et al., 2001; Keefer, 2007).

Brutto nasjonalprodukt per innbyggjar (GDPpc) er eit mykje brukt mål på eit lands økonomiske utviklingsnivå. GDPpc er målt i dollar. For 2006 var spennet på denne variabelen frå over 80 000 dollar for dei rikaste til ned mot 120 dollar for dei fattigaste landa (IMF, 2009). Variabelen har høge verdiar, stor skilnad mellom maksimum og minimum og følgjeleg eit høgt standardavvik. For å gjere variabelen meir statistisk handterleg konstruerer eg ein ny variabel basert på logaritmen til den opphavlege variabelen. Variabelen som er nytta i oppgåva er kalla **GDPpc Log**. Dette er ein vanleg teknikk, men den har den ulempa at variabelen mistar måleeininga. Vi kan slik ikkje lenger på bakgrunn av analysen predikere effekten av ein eller tusen dollars endring i GDPpc. Variabelen har likevel same retning, og forhold mellom verdiane. Vi kan slik framleis på bakgrunn av analysen sei om respekt for menneskerettane er assosiert med rike eller fattige land, eller ingen av delane.

Årleg prosentvis vekst i GDP fortel om den årlege økonomiske veksten i eit land. Til begge desse variablane har eg nytta data frå Det internasjonale pengefondet (IMF, 2009).

⁴² "A conflict is considered to be a severe crisis if violent force is repeatedly used in an organized way" (Pfetsch, 2006: ii).

Befolkning og **årleg befolkningsvekst** er henta frå UN Statistics Division (UN, 2008). Variabelen befolkning er ein annan variabel med ekstremt høge verdiar, enorm variasjon og høgt standardavvik. Av same grunn som med GDPpc har eg også her har konstruert ein ny variabel basert på logaritmen til den opphavlege variabelen. Variabelen som er brukt i analysen er kalla **Befolkning Log**⁴³.

5.3 Utval – 161 land

Eg ønskjer å dra nytte av ein av fordelane med kvantitativ metode, det Landman kallar "the extensive coverage of cases" (Landman, 2002: 897). I tråd med mitt mål om ei breiast mogeleg undersøking, ønskjer eg å ta med alle land, for året 2006. Då unngår vi samtidig utvalstendensar (Pennings et al., 2006). Dersom alle land er med i utvalet, kan det ikkje vere systematiske (eller andre) skilnader mellom utval og populasjon. Utvalet vert likevel avgrensa av tilgangen på data om dei sentrale variablane. Eg undersøker landa der det er tilgjengelige data om korrupsjon (CPI) og respekt for fysisk integritet (CIRI) for 2006. Dette avgrensar utvalet til 161 land. Utvalet dekkjer alle deler av verda og er så stort at vi med rette kan hevde at dei fleste land er med. Nokre problem bør likevel drøftast.

For det første gjer denne utvalsmåten at det per definisjon ikkje manglar data på forklaringsvariabelen korrupsjon. Eit slikt omsyn er ikkje teke for dei andre forklaringsvariablane. Sidan manglande data vil redusere signifikansen til ein variabel (Hair et al., 2006), kan dette auke sannsynet for at korrupsjonsvariabelen syner seg signifikant. Det vert difor sær s viktig å kontrollere for manglande data på alle forklaringsvariablane. Eit anna mogleg problem er karakteren til dei landa som ikkje er med. Desse kan samlast under kategoriane (1) særleg små land, i hovudsak øystatar i Stillehavet og (2) land der krig eller kriser hindrar datainnsamling, til dømes Afghanistan og Somalia. Nokre av dei første landa er typiske skatteparadis. Dette er land som spelar ei rolle storskala korrupsjon, ved å gje

⁴³ Kapittel 2 antyda at også store inntekter frå naturressursar vil kunne ha ein negativ innverknad på respekten til fysisk integritet. Eg har hatt problem med å finne tilstrekkelege data på dette fenomenet. Med tilstrekkelege meiner eg her data om kor stor del av eit lands inntekter som kjem frå utnytting av naturressursar, for alle land i 2006. Det næraste eg har funne er data frå Værdsbanken om kor stor andel av utanlandshandelen som skuldast oljeeksport. Eg reknar dette for å vere for snevert, i høve til heile det fenomenet som er diskutert. Merk at dei andre variablane er relativt vide. Eg nyttar til dømes ein variabel for væpna konflikt, i staden for fleire for ulike typar av konflikt. Dei nemnde Verdsbankdata var også ufullstendige med omsyn til å dekke alle landa. Eit argument for at det ikkje er eit problem å utelate naturressursar frå analysen er at dei årsakssamanhengane teorien stilte opp i høve til fysisk integritet var indirekte, anten via konflikt, autoritarianisme eller korrupsjon. Sidan alle desse variablane er med i datasettet allereie ville det å inkludere naturressursar berre ført til unaudsynte problem med multikollinearitet.

aktørane ein stad å gøyme pengane. Den andre kategorien er land vi kan anta scorar dårleg både på korrupsjon (er korrupte) og fysisk integritet (liten respekt for). Dersom ein tek rimeleg høgde for desse momenta er utvalet likevel egna til å generalisere på bakgrunn av.

6 Analyser og resultat

I dette kapitlet vil eg rapportere resultatane frå dei empiriske undersøkingane. Kapitlet er tredelt. Første del består av univariate analyser og deskriptiv statistikk. Del to, bivariate analyser, rapporterer korrelasjonar mellom uavhengige variablar, og forklaringsvariablar sin isolerte effekt på fysisk integritet. I tredje del vil eg først undersøke om korrupsjon kan forklare variasjon i fysisk integritet, når vi tek høgd for andre forklaringar, gjennom ulike multiple regresjonsanalyser. Eg vil også undersøke om dette kan vere ein effekt som er regimeavhengig, gjennom å inkludere interaksjonsmodellar.

6.1 Univariate analyser

6.1.1 Deskriptiv gransking av variablar

I denne delen vil eg granske eigenskapane ved variablane. Eg vil undersøke minimums-, maksimums- og gjennomsnittsverdiar, standardavvik og talet på observasjonar.

Tabell 6.1 Deskriptiv statistikk

Variabel	N	Minimum	Maksimum	Gj.snitt	St.avvik
Fysisk integritet	161	0	8	4.69	2.19
Korrupsjon	161	1.8	9.6	4.05	2.13
Regime Polity	149	-10	10	3.8	6.55
Demokrati FH1	161	0	1	0.43	0.50
Demokrati FH2	161	0	1	0.75	0.44
GDPpc Log	161	2.08	4.95	3.53	0.71
GDP, Årleg vekst	148	-6	34	5.64	4.03
Årleg befolkningsvekst	158	-1	5	1.42	1.13
Befolkningsstorleik Log	158	4.86	9.12	6.97	0.74
Militærregime	158	0	1	0.16	0.37
Væpna konflikt	161	0	1	0.12	0.33
Etnisk fraksjonalisering	148	0	1	0.47	0.26

Talet på observasjonar er oppgitt for kvar variabel for å kontrollere om manglande data for enkelte variablar vil kunne påverke analysen. Tabellen syner at manglande data er eit lite problem, ingen variablar har meir enn ti prosent manglande data. I nokon grad kan likevel forklaringsvariablane *demokrati Polity*, *årleg vekst i GDP* og *etnisk fraksjonalisering* verte

påverka av dette, sidan færre observasjonar fører til mindre signifikante resultat (Pennings et al., 2006).

Den avhengige variabelen *fysisk integritet* varierer langs heile skalaen frå 0, ingen respekt, til 8, full respekt. Snittet ligg på 4.69, medan standardavviket er på 2.19. *Korrupsjonsscoren* varierer frå 1,8 til 9,6. Snittet er her på 4.05 og standardavviket på 2.13. Vi kan merke oss at snittet for fysiske integritet ligg over midten av skalaen, medan det for korrupsjon ligg noko under.

Variabelen *regime Polity* utmerkar seg med eit høgt standardavvik. Dette er på 6.55, medan gjennomsnittet er på 3.8. Dette tyder på skeivfordeling. Eit histogram over variabelen (sjå appendiks B) syner at variabelen har to toppar. Den mest forekomne verdien er 10, medan verdiane like under også er høgt representert. Ein mindre topp finn vi i motsett ende, nær -10. Skewness er eit statistisk mål på om ei fordeling er dregen i den ein eller andre retninga (i høve til ei normalfordeling). Skewnessmålet for denne variabelen er på -.763. Ei slik negativ skeivfordeling fortel normalt at halen i fordelinga ligg til venstre. Ein måte å utbetre ei slik fordeling er å gange den med seg sjølv, eventuelt opphøge den i tredje (Hair et al., 2006: 87). I dette tilfelle har dette liten verknad, sidan variabelen har to toppar. Ein annan teknikk er å slå saman verdiar. Ei ulempe ved dette er at informasjon går tapt ved at vi får ein mindre nyansert fordeling. Hovudgrunnen til å inkludere Polity sin regimevariabel var nettopp at den er så nyansert. Eit anna spørsmål er om det for analysens del er naudsynt å utbetre fordelinga. Hair et al. peikar på at for utval under femti, og særleg under tretti, vil avvik frå normalfordelte variablar kunne påverke resultatane vesentleg (2006: 80-81). Dette utvalet er på 161 (149 for denne variabelen), noko som talar for at problemet med skeivfordeling ikkje vil ha like stor verknad. Eg vel å bruke variabelen som den er, men vil syne ekstra varsemnd i tolkinga av resultatane⁴⁴.

⁴⁴ Variabelen GDP, årleg vekst synte det nest høgaste standardavviket, på 4.03 og eit snitt på 5.64. Ei gransking av standardiserte verdiar synte ein univariat utliggjar på denne variabelen. Ei grense var her sett på +-4, medan Aserbadsjan hadde ein standardverdi på 6.5. Dette skuldast at Aserbadsjan i 2006 hadde ein vekst på over 30 prosent. At enkelt land har høg vekst er eit fenomen som skjer frå tid til annan, og representerer dermed noko sant. Eg har valt å ikkje ekskludere eininga, og slik unngå å "improving the multivariate analysis but limiting its generalizability" (Hair et al., 2006: 76).

Ingen andre variablar synte vesentlege avvik frå ei normalfordeling. Det vil i alle høve vere naudsynt å granske normalfordelinga for heile modellen. Dersom modellen som heilskap er tilstrekkeleg normalfordelt, vil også kvar einskild variabel vere det⁴⁵ (Hair et al., 2006).

Skilnaden på variablane *Demokrati FH 1* og *Demokrati FH 2* er at i den første er dei Freedom House sine originale kategoriar ”delvis fri” og ”ufri” slått saman til ”ikkje demokratisk”, medan ”fri” er kalla ”demokratisk”. I den andre er kategorien ”delvis fri” flytta over til gruppa med demokrati, medan ”ufri” framleis er kalla ”ikkje demokrati”. Gjennomsnittet for den første *Demokrati FH 1* er på .43 medan det for *Demokrati FH 2* er .75. Dette fortel at ei stor gruppe land har vorte flytta over. Kva variabel som vert brukt, av desse, vil såleis truleg gje vesentlege utslag i resultatata.

6.1.2 Fysisk integritet: Kontroll av indeks

Ein føresetnad for å bruke respekt for fysisk integritet som avhengig variabel, er at fenomenet er eindimensjonalt; at variabelen måler eit fenomen, og ikkje fleire. Cingranelli og Richards testar denne føresetnaden gjennom ei Mokken skalaanalyse. Denne synte at dei fire variablane politisk fengsling, drap, forsvinning og tortur kan nyttast til å konstruerer ein indeks for fenomenet respekt for fysisk integritet (Cingranelli & Richards, 1999). Dei nytta data frå 1981 til 1996. Målet her er å repliserer denne testen for 2006-data, som er dei eg nyttar i analysen.

Tabell 6.2 Mokken skalaanalyse av fysisk integritet

Variabel	Underliggende fenomen: Respekt for fysisk integritet	
	Gjennomsnittleg respekt	H-koeffisient (H _i)
Politisk fengsling	1.14	.53
Drap	1.20	.64
Forsvinning	1.73	.69
Tortur	.63	.64
Skala H-verdi: .62	N: 160	

Analysen støttar Cingranelli og Richards sine funn. Ein H-verdi på .62 og H-koeffisientar (H_i) på over .53 er høgt. Mokken sin tommelfingerregel seier at over .5 for desse verdiane indikerer ein sterk skala (Gillespie et al., 1987; Mokken, 1971). Dette syner at det gjer meining å slå dei fire variablane saman til ein skala. Det støttar også påstanden om at respekt for fysisk integritet er eit eindimensjonalt fenomen. Gjennomsnittsverdiane syner kor

⁴⁵ Dette treng ikkje verke motsett veg; sjølv om alle variablar kvar for seg er normalfordelte, kan det multivariate estimatet avvike frå normalfordeling (Hair et al., 2006). Dette vil bli granska i del 6.3.3.

sannsynleg det er at kvar rett blir broten. Retten til ikkje å bli utsett for forsvinning er den som minst sannsynleg vert broten, med eit snitt på 1.73⁴⁶. Eit snitt på .63 syner at retten til ikkje å bli torturert er den som mest sannsynleg vert broten. Også desse hovudtrekka er i tråd med tidlegare funn⁴⁷ (for samanlikning sjå Cingranelli & Richards, 1999: 411).

6.1.3 Korrupsjon og fysisk integritet per verdsdel

Før vi held fram med analysane vil eg sette opp ein oversikt over korleis variablane fysisk integritet og korrupsjon fordeler seg i ulike verdsdelar. Dette gir ei betre intuitiv forståing for utbreiinga av dei to fenomena. Tabell 6.3 beskriv dei to sentrale variablane *fysisk integritet* og *korrupsjon* fordelt på verdsdelar. CIRIs indeks for fysisk integritet er ein skala frå 0 til 8, medan CPI sin korrupsjonsindeks går frå 0 til 10.

Tabell 6.3 Fysisk integritet og korrupsjon per verdsdel

Region		CIRIs indeks for fysisk integritet	CPI korrupsjonsscore
Afrika	Gj.snitt	3.82	2.84
	N	45	45
	St.avvik	1.723	.8313
Latin-Amerika	Gj.snitt	4.89	3.5
	N	28	28
	St.avvik	1.892	1.3223
Nord-Amerika	Gj.snitt	5.50	7.9
	N	2	2
	St.avvik	2.121	.8485
Europa	Gj.snitt	6.61	5.86
	N	38	38
	St.avvik	1.306	2.4707
Asia	Gj.snitt	3.67	3.71
	N	45	45
	St.avvik	2.326	1.7377
Oseania	Gj.snitt	6.33	6.9
	N	3	3
	St.avvik	1.155	3.9230

⁴⁶ Vi hugsar at "2" betydde ingen brot, medan "0" svara til hyppige brot.

⁴⁷ Ein meir vanleg måte å teste om ein indeks er eit egna mål på eit fenomen, er gjennom faktoranalyse. Ei faktoranalyse av dei fire variablane støtta også å konstruere ein indeks (ikkje vist i tabell). Ein Measure of Sampling Adequacy (MSA) på .741 syner at variablane korrelerer høgt, medan dette synte seg signifikant gjennom Bartlett's test of sphericity (.000). Analysen konstruerte ein faktor, og alle variablane lada med over .7 på denne. Indeksen synte seg reliabel med ein Chronbach's alpha på .763 (Hair et al., 2006). Gillespie et al. samanliknar bruk av dei to teknikkane Mokken skala og faktoranalyse (1987).

Talet på land varierer stort, og vi kan berre gjere grove slutningar basert på denne tabellen. Det vi kan sjå er at dei afrikanske og asiatiske landa er å finne i nedre sjikt på begge variablane. Snittet for Latin-Amerika er også i det nedre sjiktet på korrupsjon, men over verdsgjennomsnittet på respekt for fysisk integritet. Forholdet er det same for Europa, som likevel scorar betre på begge variablane, høgst av alle på respekt for fysisk integritet. Dei to landa i Nord-Amerika og dei tre i Oseania er å finne i øvre sjikt på begge variablar. Oseania syner eit høgt standardavvik på korrupsjonsvariabelen, noko som kan forklarast av at Australia og New Zealand dreg opp, medan Papua Ny-Guinea dreg snittet i motsett retning.

6.2 Bivariate analyser

6.2.1 Korrelasjon mellom forklaringsvariablar

Høg korrelasjon mellom forklaringsvariablane vil gjere det vanskeleg å skilje effektane dei har på den avhengige variabelen. Ein første indikasjon på dette kan vi få gjennom ei korrelasjonsmatrise (sjå appendiks C). To stader finn vi høge Pearson r-verdiar. Regimevariabelen til Polity korrelerer høgt, høvesvis .688 og .733 med dei to regimevariablane frå Freedom House. Dette er ikkje overraskande sidan dei freistar å måle det same fenomenet. Desse variablane vil ikkje verte brukt i same analyse, så dette er ikkje noko problem. Det er derimot den høge korrelasjonen mellom korrupsjon og GDPpc Log, på .801. Sjølv om dette er teoretisk to ulike fenomen, er det godt belagt at det er ein negativ samanheng mellom økonomisk utvikling og korrupsjon (jamfør kapittel 3). Den høge korrelasjonen gjev eit frampeik om at multikollinearitet vil kunne bli eit problem ved den multivariate analysen. Det vil kunne lesast av toleranseverdiane, når vi kjem så langt.

6.2.2 Bivariat regresjonsanalyse

Bivariat regresjonsanalyse analyserer effekten ein forklaringsvariabel har på ein avhengig variabel, utan å ta høgd for verknaden av andre variablar. Målet med denne analysen er å teste kva for effekt dei ulike forklaringsvariablane kvar for seg har på respekt for fysisk integritet.

Tabell 6.4 Bivariate analyser

Respekt for fysisk integritet		
Forklaringsvariablar	koeffisient	p-verdi
Korrupsjon	.626	.000
Regime Polity	.395	.000
Demokrati FH1	.556	.000
Demokrati FH2	.440	.000
GDPpc (log)	.593	.000
GDP, Årleg vekst	-.175	.033
Årleg befolkningsvekst	-.311	.000
Befolkningsstorleik (log)	-.520	.000
Militærregime	-.296	.000
Væpna konflikt	-.533	.000
Etnisk fraksjonalisering	-.242	.003

N: 161

Vi ser at den einaste variabelen som ikkje er signifikant er økonomisk vekst, målt som årleg vekst i GDP. Variablane med størst substansiell effekt er korrupsjon, demokrati basert på Freedom House (FH1), befolkningsstorleik (log) og væpna konflikt. Korrupsjon⁴⁸, demokrati og økonomisk velstand har positive effektar, medan befolkningsstorleik, befolkningsvekst, militærregime, væpna konflikt og etnisk fraksjonalisering har negative effektar. Alt dette er i samsvar med teorien frå kapittel to og fire.

6.3 Multivariate analyser

Dei multivariate analysane vert lagt opp slik: Modell I, II og III testar effekten av dei variablane vi kjenner frå tidlegare litteratur, med tre ulike mål på demokrati. Modell IV testar verknaden av å inkludere korrupsjon, medan insignifikante variablar er fjerna i modell V. I to interaksjonsmodellar vil eg så teste om verknaden av korrupsjon er avhengig av politisk regime.

6.3.1 Regresjonsmodellar

Første steg er å sette opp ein modell der respekt for fysisk integritet vert forklart av dei variablane vi kjenner frå tidlegare forskning, kontrollvariablane. Som variabel for grad av demokrati vil eg i utgangspunktet bruke den dikotome demokrati FH 1, som er basert på

⁴⁸ Korrupsjon er framleis koda slik at land med lite korrupsjon får høg score. Ein positiv koeffisient er derfor som forventa.

Freedom House data. Eg vil også teste for å måle demokrati som skala, ved å byte denne variabelen ut med Polity sin regimevariabel, i ein ny modell. Gjennom å bruke Freedom House regime 2 i ein tredje modell, vil eg også teste kva som skjer om ein flyttar dei delvis frie landa over i demokratigruppa.

Tabell 6.5 Modell I

	b	standardfeil	beta	p-verdi	toleranse
Konstantledd	11.082	1.633		.000	
Demokrati FH1	1.318	.298	.309	.000	.549
GDPpc (log)	.771	.235	.251	.001	.460
GDP, årleg vekst	-.050	.029	-.093	.085	.934
Årleg befolkningsvekst	-.113	.130	-.060	.385	.573
Befolkning (log)	-1.294	.190	-.375	.000	.880
Militærregime	-.001	.325	.000	.998	.800
Væpna konflikt	-1.657	.359	-.261	.000	.840
Etnisk fraksjonisering	.053	.494	.007	.915	.722
N: 148	Modell R ² : .665	Justert R ² : .643	SEE: 1.268		

Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet

Modell I inneheld forklaringsvariablar frå tidlegare studiar (jamfør kapittel to). Modellen syner ein justert forklart varians på .643. Dette tyder at modellen forklarar i overkant av 64 prosent av variansen i den avhengige variabelen respekt for fysisk integritet. I samfunnsvitskapleg samanheng kan dette karakteriserast som høgt. Går vi inn og studerer kvar variabel ser vi at demokrati, GDPpc, befolkning (log) og væpna konflikt alle er signifikante på .001-nivå. Demokrati og brutto nasjonalprodukt har positive substansielle effektar, medan befolkningsstørrelse (log) og væpna konflikt syner ein negativ effekt på respekten for fysisk integritet. Toleranseverdiane⁴⁹ er eit mål på multikollinearitet. Toleranseverdien for ein variabel fortel kor uavhengig variabelen er av dei andre variablane. Verdier opp mot ein tyder på lite multikollinearitet, verdier ned mot null syner til det motsette. Medan nokre forskarar opererer med .1 som ei nedre grense for toleranseverdier, argumenterer Hair et al. for at denne grensa ikkje er streng nok (2006: 230). Problemet med multikollinearitet er eit spørsmål om grad, slik toleranseverdiane rapporterer det. Å setje ei absolutt grense for kva som eit problem og kva som er greitt synast difor noko enkelt. Eg vil her handsame verdier under .3 som mistenkjelege, og reknar det som eit strengt kriterium. I

⁴⁹ Toleranseverdien er beregna ved å rekne ut ein r^2 for kvar av dei uavhengige variablane. Dette tyder den mengda av ein uavhengig variabel som er forklart av alle dei andre uavhengige variablane. Denne r^2 vert subtrahert frå talet 1 og vi får toleranseverdien (Hair et al., 2006: 227).

modell I ser dermed ikkje multikollinearitet ut til å vere noko problem, sidan den lågaste toleranseverdien på .46 ligg eit godt stykke unna denne faresona.

Tabell 6.6 Modell II

	b	standardfeil	beta	p-verdi	toleranse
Konstantledd	9.906	1.622		.000	
Regime Polity	.094	.023	.267	.000	.661
GDPpc (log)	1.059	.214	.348	.000	.554
GDP, årleg vekst	-.042	.030	-.078	.166	.883
Årleg befolkningsvekst	-.105	.131	-.056	.423	.571
Befolkning (log)	-1.261	.191	-.369	.000	.880
Militærregime	.211	.342	-.038	.539	.724
Væpna konflikt	-1.870	.357	-.297	.000	.851
Etnisk fraksjonalisering	.110	.499	.014	.826	.720
N: 148 Modell R ² : .663 Justert R ² : .641 SEE: 1.268					
Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet					

I Modell II er den dikotome Demokrati FH1 bytt ut med den metriske regimevariabelen frå Polity. Dette påverkar analysen berre i liten grad. Justert forklart varians går ned to promillepoeng til .641. Dette er så godt som uendra. Skifte av variabel får ikkje noko å sei for signifikansen til nokon av variablane. Polity-variabelen syner ein noko lågare substansiell effekt enn den frå Freedom House. Byte av variabel førte også til ein auke i beta-verdien til *GDPpc (log)* og i mindre grad *Væpna konflikt*. Det vil sei at desse to variablane sin relative forklaringskraft er noko høgare når demokrati vert målt med Polity-variabelen.

Tabell 6.7 Modell III

	b	standardfeil	beta	p-verdi	toleranse
Konstantledd	9.260	1.622		.000	
Demokrati FH2	1.167	.023	.233	.000	.832
GDPpc (log)	1.044	.214	.340	.000	.547
GDP, årleg vekst	-.053	.030	-.097	.076	.936
Årleg befolkningsvekst	-.172	.131	-.090	.188	.586
Befolkning (log)	-1.185	.191	-.344	.000	.872
Militærregime	-.003	.342	-.001	.993	.797
Væpna konflikt	-1.818	.357	-.286	.000	.853
Etnisk fraksjonalisering	-.169	.499	-.021	.738	.709
N: 148 Modell R ² : .657 Justert R ² : .635 SEE: 1.282					
Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet					

I modell III er demokrati igjen målt på bakgrunn av Freedom House-data. Skilnaden er at variabelen *Demokrati FH2* er koda slik at delvis frie land vert kalla demokrati. Igjen er

skilnaden frå dei andre modellane liten. Justert forklart varians fell ytterlegare seks promillepoeng, medan den substansielle effekten av eit demokratisk regime er enda litt lågare.

Neste steg vert å inkludere variabelen korrupsjon. Eg vil i dei vidare analysane bruke variabelen Demokrati FH1 som mål på demokrati. Dette er dels på bakgrunn av resultata over, men mest med omsyn til behovet for ein dikotom variabel som interaksjonsledd. Vi slepp med andre ord å byte demokrativariabel enda ein gang, når vi skal seinare skal inkludere interaksjonsledd. Dette vil gjere samanlikning av modellane lettare.

Tabell 6.8 Modell IV. Korrupsjon er inkludert

	b	standardfeil	beta	p-verdi	toleranse
Konstantledd	11.976	1.595		.000	
Demokrati FH1	1.076	.296	.253	.000	.515
GDPpc (log)	.072	.310	.024	.816	.245
GDP, årleg vekst	-.034	.028	-.062	.241	.904
Årleg befolkningsvekst	-.237	.131	-.125	.072	.526
Befolkning (log)	-1.230	.184	-.357	.000	.870
Militærregime	.048	.313	.009	.878	.798
Væpna konflikt	-1.610	.346	-.253	.000	.839
Etnisk fraksjonalisering	.164	.477	.020	.731	.719
Korrupsjon	.302	.092	.302	.001	.296
N: 148	Modell R ² : .692	Justert R ² : .669	SEE: 1.221		
Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet ⁵⁰					

Når vi inkluderer korrupsjon i modellen aukar justert forklart varians til .669 som er 2.6 prosentpoeng høgre enn for modell I⁵¹. Dette vitnar om at korrupsjonsvariabelen styrkar modellens forklaringskraft. Korrupsjonsvariabelen er også statistisk signifikant, med ein p-verdi på .001.

Ein annan vesentleg endring i modellen er at når vi inkluderer korrupsjon, er ikkje lenger GDPpc (log) statistisk signifikant som forklaring på respekt for fysisk integritet. Dette er eit resultat vi skal handsame med varsemd. Toleranseverdien for GDPpc (log) har gått markert

⁵⁰ Ein del sosiale fenomen varierer artar seg ulikt i ulike delar av verda. For å undersøke om samanhangen mellom korrupsjon og respekt for fysisk integritet har regionspesifikke eigenskapar. Har eg gjort separate regresjonsanalysar for verdsdelane Afrika (N=45), Latin-Amerika (N=28), Asia (N=45) og ei samling av Nord-Amerika, Europa og Oseania (N=43). Ingen av desse gav nokon signifikante resultat (ikkje vist). Ein sannsynleg årsak til dette er at utvala er for små.

⁵¹ Når vi endra rein modell ved å legge til, eller fjerne variablar, vil ein F-test kunne fortelje oss om den medfølgjande endringa i forklart varians er signifikant ulik 0. F-verdien har også ein tilhørande p-verdi, som syner "sannsynligheten for å få en gitt F-verdi dersom 0-hypotesen er korrekt" (Midtbø, 2007: 109). I dette tilfellet var denne p-verdien på .000 (ikkje vist i tabell), noko som syner at endringa i forklart varians er statistisk signifikant.

ned etter at korrupsjon vart inkludert. Denne er også låg for korrupsjon (høvesvis .245 og .296 for dei to variablane). Hair et al. beskriv .1 som ei mykje brukt nedre grense for kva som er ein akseptabel toleranseverdi. Dei set samtidig spørsmålsteikn ved om denne grensa er restriktiv nok, særleg i små utval (Hair et al., 2006: 230). Sjølv om toleranseverdiane her er godt over denne grensa, er dei innanfor det området eg over har definert som mistenkjeleg (under .3). Multikollinearitet kan vere eit problem. At GDPpc (log) og korrupsjon korrelerer omtrent .80 med kvarandre styrker denne mistanken (Appendiks C). Multikollinearitet kan påverke resultat mellom anna ved å få variablar som i utgangspunktet er statistisk signifikante til å framstå som ikkje signifikante (Hair et al., 2006: 228). Alt i alt reiser dette tvil om GDPpc (log) faktisk ikkje har forklaringskraft når vi tek høgde for korrupsjon, eller om det sviktande signifikansnivået skuldast multikollinearitet. Dette vert eit spørsmål for drøftinga seinare i oppgåva. For dei vidare analysane vil eg anta det første, GDPpc (log) mistar forklaringskraft når vi tek høgde for korrupsjon.

King et al. argumentere for eit ei god forklaring ikkje bør innehalde fleire variablar enn det som er naudsynt (King et al., 1994). Med omsyn til å forenkle går enkelte så langt som å hevde at "A statistical specification with more than three explanatory variables is meaningless" (Achen, 2002: 446). Målet her er ikkje å forenkle for einkvar pris, men å sette opp ein modell for dei variablane som syner seg å ha forklaringskraft. I ein endeleg modell vil eg fjerne variablar som ikkje er statistisk signifikante, GDPpc (log) inkludert.

Tabell 6.9 Modell V. Endeleg regresjonsmodell

	b	standardfeil	beta	p-verdi	toleranse
Konstantledd	9.958	1.020		.000	
Demokrati FH1	1.059	.244	.242	.000	.656
Befolkning (log)	-1.011	.142	-.344	.000	.873
Væpna konflikt	-1.842	.327	-.276	.000	.846
Korrupsjon	.378	.057	.372	.000	.652
N: 158	Modell R ² : .688	Justert R ² : .680	SEE: 1.230		
Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet ⁵²					

⁵² For å teste om einskildobservasjonar har ein uhøvisk stor innverknad på heile modellen (utliggerar) har eg nytta testen Cook's Distance. Ein tommelfingerregel seier at verdiar over 4/n bør undersøkast som utliggerar. I denne modellen svarar det til ein grenseverdi på (4/161) .025. Eining 73, Israel, hadde ein verdi på .078. Ein ny sjekk av alle observasjonar avslørte ingen tastefeil, utliggeraren er slik reell. Å fjerne eininga frå analysen førte ikkje til endringar i resultatata. Eg har difor valt å behalde eininga. Dette er likevel med å gjere resultatata mindre visse (Eikemo & Clausen, 2007).

Når vi fjernar uavhengige variablar som ikkje var statistisk signifikant, stig modellens justerte forklart varians til $.680^{53}$. Modellen forklarar dermed drygt ein prosent meir av variasjonen i respekten for fysisk integritet, enn det den førre modellen gjorde. Vi sit no med ein modell med berre statistisk signifikante variablar, og det kan er naturleg å flytte fokuset over til dei substansielle effektane av kvar variabel. I utgangspunktet er desse gitt ved b-koeffisientane. For demokrativariabelen er denne på 1.059. Demokrati FH1 er ein dummy. Koeffisienten tyder derfor at ei endring frå "0" (ikkje-demokrati) til "1" (demokrati) tilsvarer ein auke på litt over "1" på skalaen for den avhengige variabelen, respekt for fysisk integritet. Ei einings auke på befolkningsvariabelen⁵⁴ tilsvarer ein nedgang på noko over ein eining på skalaen for fysisk integritet, medan eksistensen av ein væpna konflikt (frå 0 til 1) tilsvarer ein nedgang på vel 1.8. Endeleg fører ein einings auke på korrupsjonsindeksen til at respekten for fysisk integritet aukar med $.378$. Sidan korrupsjon er koda slik at landa får høgare score, dess mindre korrupsjon, tyder dette at mindre korrupsjon fører til meir respekt for fysisk integritet. For alle desse koeffisientane gjeld føresetnaden "alt anna helde konstant".

Sidan variablane ikkje er målt langs dei same skalaane let dei seg ikkje samanlikne⁵⁵. For å avgjere variablane sin relative verknad lyt vi difor studere dei standardiserte beta-koeffisientane. Vi ser då at korrupsjon, med ein beta på $.372$, er den variabelen med den største effekten på respekt for fysisk integritet, samanlikna med dei andre variablane. Dernest kjem befolkning (log) som har ein beta på $-.344$. den relative effekten av væpna konflikt er på $-.276$, medan den lågaste demokrati FH1 har den lågaste av betakoeffisienten, på $.242$. Vi ser at eit demokratisk regime har ein positiv effekt, med ein beta på $.242$.

For å finne ut meir om det mogelege multikollinearitetsproblemet knytt til variablane korrupsjon og GDPpc (log) sette eg opp ein ny modell, der sistnemnde er inkludert, saman med dei fire signifikante variablane (ikkje vist). I denne modellen har toleranseverdiene for korrupsjon og GDPpc (log) stege til over tre. Dette fortel at noko av multikollineariteten skuldast likskap med dei andre ekskluderte variablane. Den justerte forklarte variansen auka for denne modellen var uendra, i høve til endeleg modell (tabell 6.9). Endeleg vart variabelen GDPpc (log) i denne modellen verande klart ikkje statistisk signifikant, til tross for dei auka

⁵³ Ein F-test med tilhøyrande p-verdi på $.000$ synte at endringa er statistisk signifikant (ikkje vist i tabell).

⁵⁴ Dette er sjølvstøtt intuitivt vanskelegare, sidan variabelen er basert på ei logaritmisk omrekning av eit lands befolkning, i absolutte tal.

⁵⁵ Demokrati FH1 og væpna konflikt er i prinsippet unntak, sidan begge er dummyar, og dermed målt langs den same "skalaen" (0 og 1).

toleranseverdiene. Dette støttar synet at variabelen GDPpc (log) ikkje er statistisk signifikant, fordi den faktisk ikkje har forklaringskraft, når vi tek høgde for korrupsjon.

6.3.2 Interaksjonsmodellar

Hypotesane H2 og H3 er kondisjonelle. Dei føreset at effekten av korrupsjon på respekten for fysisk integritet i sin tur er avhengig av arten til det politiske regime i det einkilde landet. H2 seier skil mellom demokratiske og ikkje demokratiske regime, medan H3 flyttar kuttpunktet, og skil mellom konsoliderte autoritære regime og andre (demokrati og ”gråsoneland”). For å teste kondisjonelle hypotesar er interaksjonsmodellar passande (Brambor et al., 2006). Som vist i kapittel 5 er funksjonen for ein interaksjonsmodell:

$$Y = \beta_0 + \beta_1X + \beta_2Z + \beta_3XZ + \varepsilon$$

X syner til forklaringsvariabelen, medan Z representerer det kondisjonale forholdet. Produktet av desse, XZ, utgjer interaksjonsleddet. Forklaringa er her korrupsjon, medan det kondisjonale forholdet er regime. I første interaksjonsmodell vil eg nytte variabelen demokrati FH1 som kondisjonalt forhold. Denne har verdien ”1” for demokratiske land og ”0” for dei andre. Interaksjonsleddet vert slik produktet av variablane korrupsjon og demokrati FH1. I andre interaksjonsmodell vil eg byte ut demokrati FH1 med demokrati FH2. I denne variabelen er ”gråsonelanda” flytte over til gruppa med dei demokratiske landa, med verdien ”1”, medan dei heilt ufrie landa står att i gruppa med verdien ”0”.

I første interaksjonsmodell vert det testa for effekten av korrupsjon på respekt for fysisk integritet for demokratiske og ikkje demokratiske land.

Tabell 6.10 Interaksjonsmodell I – demokrati eller ikkje

	b	standardfeil	beta	p-verdi	toleranse
Konstantledd	9,797	1,102		,000	
Korrupsjon	,416	,112	,409	,000	,170
Demokrati FH1	1,244	,530	,285	,020	,139
Interaksjonsledd 1	-,051	,129	-,072	,695	,060
Befolkning (log)	-1,004	,144	-,341	,000	,860
Væpna konflikt	-1,838	,328	-,276	,000	,845
N: 158	Modell R ² : .688	Justert R ² : .678	SEE: 1.234		
Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet					

Ein første kontroll av modellen syner at i høve til den endelege regresjonsmodellen (tabell 6.9) går ned med to promillepoeng. Modellen forklarar dermed mindre når vi inkluderer interaksjonsleddet, sjølv om endringa er liten. Vi ser vidare at toleranseverdiane for variablane korrupsjon, demokrati FH1 og interaksjonsleddet er svært låge, eit teikn på multikollinearitet. Dette er eit kjent problem med interaksjonsmodellar (Brambor et al., 2006). Ulike tiltak for å motverke dette har vore prøvd. Eit har vore å trekke gjennomsnittet frå kvart av dei konstituerande ledda. Pennings et al. kritiserer denne typen manipulering av data, og hevdar den ikkje løyser problemet (Pennings et al., 2006). Grunnen til dette er at multikollineariteten skuldast at interaksjonsleddet består av produktet av variablane X og Z. Informasjonen X og Z representerer er dermed tilstades på to plassar i analysen. Multikollinearitet er dermed ei naturleg følgje. Eit anna tiltak har vore å utelate eit av dei konstituerande ledda frå analysen. Dette vil bære skeivt av stad. Brambor et al. syner korleis det å utelate ein av dei konstituerande variablane vil gi direkte gale resultat (2006: 66-70). Deira råd er dermed å "include all constitutive terms when specifying multiplicative interaction models except in very rare circumstances" (Brambor et al., 2006: 66). I interaksjonsmodellar er multikollinearitet ikkje til å unngå, og noko vi lyt akseptere.

Vi kan ikkje lese marginaleffektane ut or tabellen over, noko som gjer at SPSS ikkje signifikanstestar sjølve marginaleffektane. I staden må vi rekne dei ut for kvar verdi av Z. Dersom vi set inn verdien "0" for Z og skriv om likninga over får vi effekten av korrupsjon i ikkje-demokratiske land, gitt ved:

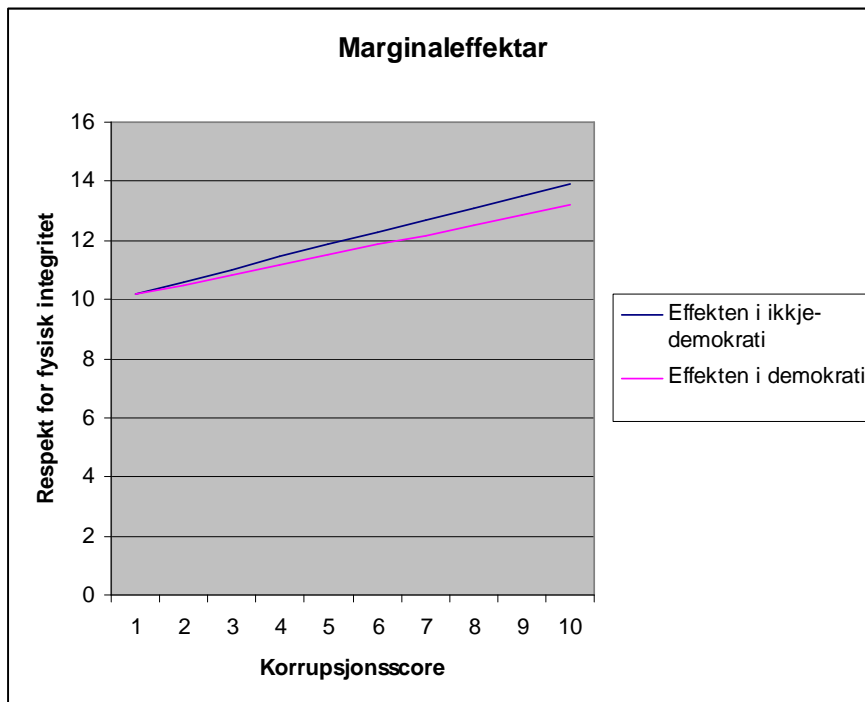
$$Y = \beta_0 + \beta_1 X + \varepsilon$$

Om vi i staden set inn verdien "1" for Z får vi effekten for demokratiske land, gitt ved:

$$Y = (\beta_0 + \beta_2) + (\beta_1 + \beta_3)X + \varepsilon$$

Om vi så set inn beta-verdiane frå tabell 6.9 i likningane for vi desse effektane (sjå appendiks F):

Figur 6.1 Interaksjonsmodell I – Demokrati og ikkje-demokrati



Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet

Variablane er koda slik at ein aukande score på X-aksen betyr mindre korrupsjon og på Y-aksen meir respekt for fysisk integritet. Figuren viser dermed at korrupsjon er negativt for fysisk integritet innan begge typar regime. Grafen viser også at effekten er litt sterkare i dei ikkje-demokratiske landa. Skilnaden er likevel svært liten, noko som fortel at korrupsjon har ein omtrent like negativ effekt uansett. Saman med den vesle reduksjonen i justert forklart varians talar dette for at det har lite føre seg å inkludere dette interaksjonsleddet.

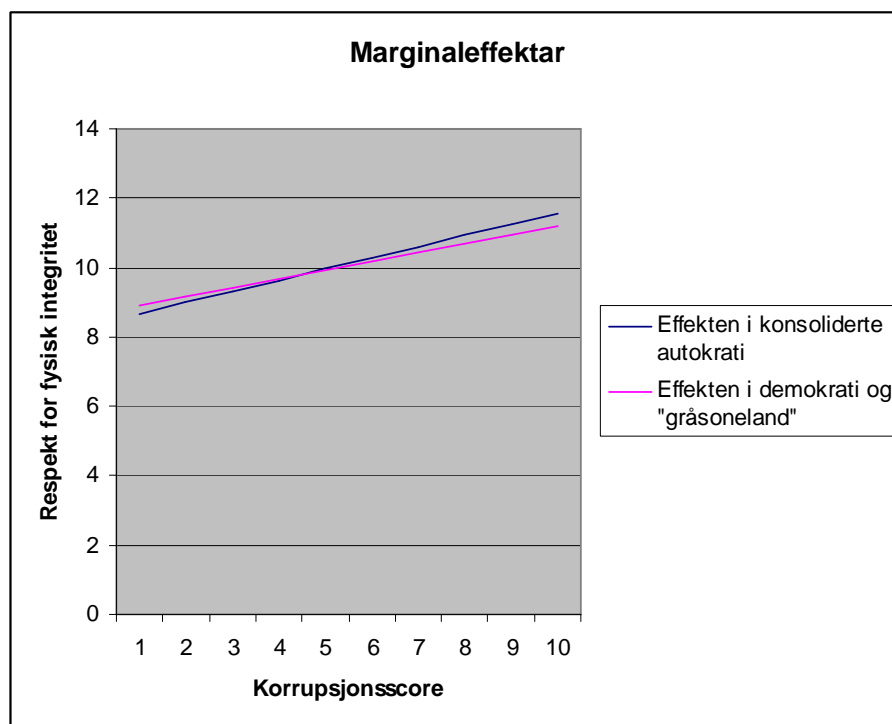
I neste modell er målet å undersøke skilnaden på konsoliderte autokrati og andre regime, når det kjem til kva effekt korrupsjon har på respekten for fysisk integritet. Som Z i likninga brukar eg derfor variabelen demokrati FH2. Denne gir verdien "1" til demokrati og til "gråsoneland" medan verdien "0" er gitt til dei landa Freedom House klassifiserer som heilt ufrie. Demokrati FH1 er framleis inkludert, som ein av dei signifikante variablane.

Tabell 6.11 Interaksjonsmodell II – Konsolidert autokrati eller ikkje

	b	standardfeil	beta	p-verdi	toleranse
Konstantledd	8.358	1.159		.000	
Korrupsjon	.639	.167	.628	.000	.071
Demokrati FH2	1.600	.570	.321	.006	.147
Interaksjonsledd 2	-.298	.176	-.376	.093	.039
Demokrati FH1	.824	.265	.189	.002	.521
Befolkning (log)	-.947	.140	-.322	.000	.855
Væpna konflikt	-1.842	.319	-.276	.000	.838

N: 161 Modell R²: .709 Justert R²: .698 SEE: 1.195
Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet

I høve til den endelege regresjonsmodellen aukar forklart varians med nesten to prosentpoeng, til .698, når vi inkluderer dette interaksjonsleddet. Også her er toleranseverdiane for interaksjonsleddet og dei konstituerande ledda låge. Marginaleffektane er rekna ut på same vis som for førre modell (sjå appendiks F).

Figur 6.2 Interaksjonsmodell II – Konsolidert autokrati eller ikkje

Avhengig variabel: Respekt for fysisk integritet

Også denne grafen syner at korrupsjon verkar negativt på fysisk integritet uansett regime. Til tross for at denne modellen synte ein liten auke i justert forklart varians, er det svært liten skilnad i effektane for dei to ulike regimetypane.

6.3.3 Føresetnader for regresjonsanalyse

Multipel regresjonsanalyse byggjer på fire antakingar. Desse er at (1) fenomenet er lineært, at vi har (2) konstant variasjon i feiltermane eller homoskedastisitet, at (3) feiltermane er uavhengige og (4) normalfordelte. Den vanlegaste måten å kontrollere desse antakingane er "Plotting the residuals versus the independent or predicted variables" (Hair et al., 2006: 205). I multivariate modellar brukar ein gjerne den avhengige variabelen, sidan den representerer effekten av heile variatet. Appendiks D og F syner dette plottet før høvesvis den endelege regresjonsmodellen (tabell 6.9) og dei to interaksjonsmodellane. Eit null-plott vil indikere at alle antakingane er møtt (Hair et al., 2006: 205-207). Dei tre plotta er svært like, og liknar alle dette nullplottet. Dei avviker likevel noko, i retning av eit diamantforma plott. Dette tyder på at meir varians er venta i midten av feiltermen, og eit brot med homoskedastisitetsantakinga. Avviket frå nullplottet likevel lite. Eg har også lagt ved histogram for dei tre residualane. Desse syner god normalfordeling for alle modellar (Appendiks D og E). Alt i alt reknar eg føresetnadane for multipel regresjonsanalyse for å vere møtt.

6.4 Drøfting av resultat

Desse analysane har undersøkt årsaker til landvis variasjon i respekten for fysisk integritet. Resultata har vist at dei interaksjonsmodellane som er undersøkt over har lite for seg. Dei endelege resultata er difor dei som er rapportert i tabell 6.9. Basert på den, kan funna i denne undersøkinga oppsummerast slik:

Tabell 6.12 Oppsummering av resultat

Variabel	Verknad på respekt for fysisk integritet
Korrupsjon	Meir korrupsjon fører til mindre respekt for retten til fysisk integritet. Effekten er ikkje avhengig av regime.
Demokrati	Dess meir demokratisk regime, dess større respekt for retten til fysisk integritet.
Befolkningsstorleik	Dess større befolkning, dess større sjanse for at retten til fysisk integritet vert krenka.
Væpna konflikt	Væpna konflikt aukar sjansen for at retten til fysisk integritet vert krenka.

Undersøkinga støttar tidlegare funn om at demokrati har ein positiv innverknad på respekten for fysisk integritet. Resultata er også i tråd med tidlegare funn om at større befolkningar og

eksistensen av væpna konflikter reduserer respekten for fysisk integritet. Variablene etnisk fraksjonalisering, militærregime, årleg befolkningsvekst og årleg vekst i GDP, som tidlegare studiar antyder har forklaringskraft, synt seg ikkje å vere statistisk signifikante i nokon av analysane her. I den endelege modellen var heller ikkje GDPpc (log) statistisk signifikant.

6.4.1 Test av hypotesar

Målet med desse analysane har vore å teste tre hypotesar om forholdet mellom korrupsjon og respekten for fysisk integritet. Desse hypotesane er:

H1: Korrupsjon fører til brot på menneskes rett til fysisk integritet

H2: Korrupsjon vil ha ein positiv eller mindre negativ effekt på respekten for fysisk integritet i statar som ikkje er demokratiske.

H3: Korrupsjon vil ha ein positiv eller mindre negativ effekt på respekten for fysisk integritet i konsoliderte autokrati, enn i andre statar.

Framgangsmåten har vore å teste H1 gjennom regresjonsanalyser av årsakene til variasjon i respekten for fysisk integritet, medan eg gjennom å legge til interaksjonstermar for regime har teste H2 og H3.

Hypotese 1

Analysane gjev støtte til H1. Variabelen korrupsjon synt seg statistisk signifikant både i den bivariante og dei multivariate regresjonsanalysane. Dei multivariate analysane er bygd opp slik at dei tre første modellane testa effekten av variablar som litteraturen om fysisk integritet foreslår. I analysane vart fire av desse variablane funne statistisk signifikant. Eit meir demokratisk regime og høgare GDP per innbyggjar vil verke positivt på respekten for fysisk integritet. Samtidig som større befolkning og det å oppleve ei væpna konflikt vil verke negativt. Dei tre modellane måler demokrati på tre måtar. Analysane syner at både skalavariabelen frå Polity og den dikotome demokrativariabelen, basert på Freedom House, er statistisk signifikant, i høve til å forklare respekt for fysisk integritet. Også ein dummyvariabel som skil ut dei mest autoritære statane (modell III) synt seg signifikant. Sjølv om alle variablane synt at eit meir demokratisk regime verkar positivt, synt den dikotome

variabelen i modell I den største substansielle effekten av dei tre (beta på .309). Variablane for økonomisk vekst, befolkningsvekst, militærregime og etnisk fraksjonalisering hadde ingen signifikant effekt i nokon av modellane.

Å inkludere variabelen korrupsjon i modellen, førte til ein auke i justert forklart varians. Variabelen synte seg i tillegg statistisk signifikant. Dette vitnar om at korrupsjon har forklaringskraft i høve til respekt for fysisk integritet. Når ikkje-signifikante variablar vart ekskludert sat vi att med ein endeleg modell beståande av variablane demokrati, væpna konflikt, befolkningsstorleik og korrupsjon. Av desse hadde korrupsjon den største substansielle effekten, med ein betaverdi på .372. Igjen er det viktig å peike på at ein positiv koeffisient ikkje tyder at korrupsjon er ein god ting for menneskerettane. Variabelen er koda slik at landa med minst korrupsjon ('best performance') får den høgaste scoren, og *vice versa*. Modellen som heilskap synte ein justert forklart varians på .68. I samfunnsforskning er dette å betrakte som høgt. Når ein også tek med at modellen består av berre fire variablar, står dette fram som ei god forklaring på kvifor respekten for fysisk integritet varierer.

Å inkludere korrupsjon førte ikkje berre til at modellens forklaringskraft auka. Variabelen GDP per innbyggjar var ikkje lenger signifikant. Under normale omstender er dette eit teikn på at denne variabelen ikkje har forklaringskraft, når vi tek høgde for korrupsjon. Her er likevel grunn til varsemd. Dei to variablane synte låge toleranseverdiar, noko som tyder på multikollinearitet. Dei to variablane korrelerte også høgt med kvarandre. Multikollinearitet kan påverke ein variabels signifikansnivå, og slik vere skuld i at variabelen for GDP per innbyggjar ikkje lenger var signifikant, når korrupsjon vart inkludert. Eg undersøkte dette nærmare ved å inkludere variabelen, men ekskludere alle dei andre insignifikante variablane. Denne modellen synte høgare toleranseverdiar, medan variabelen GDPpc (log) framleis ikkje var statistisk signifikant. Alt i alt held eg det for sannsynleg at denne variabelen ikkje har forklaringskraft, når vi tek høgde for korrupsjon.

Hypotese 2

Analysane støtta ikkje H2. Eg ville teste dette ved å inkludere eit interaksjonsledd som skilde mellom demokrati og ikkje demokrati. Dette gjorde ikkje modellen betre, men førte heller til ein svak nedgang i justert forklart varians. Grafane som syner dei utrekna marginaleffektane (figur 6.1) syner heller ikkje nokon særleg skilnad mellom demokrati og ikkje-demokrati når det kjem til kva effekt korrupsjon har på respekten for fysisk integritet. At grafen for ikkje-

demokrati er litt brattare enn den for demokrati tyder på at om det er nokon skilnad så har korrupsjon mest negativ effekt i ikkje-demokrati, stikk i strid med H2. Sidan interaksjonsleddet auka modellens forklaringskraft og SPSS ikkje gjev rom for å signifikanteste marginaleffektar i interaksjonsmodellar, gjev analysen mest støtte til å påstå at der ikkje er skilnad mellom demokrati og ikkje-demokrati i effekten korrupsjon har på respekten for fysisk integritet.

Hypotese 3

Analysane støtta heller ikkje H3. I interaksjonsmodell II vart kuttpunktet mellom regimetypane flytta, slik at det var dei mest autoritære, konsoliderte autokrati, som vart skilt ut. Dette interaksjonsleddet førte rett nok til ein liten auke i modellens forklaringskraft. Skilnaden i marginaleffektane for dei to regimetypane (gitt ved hellingsvinkelen til dei to grafane i figur 6.2) var likevel så liten at det ikkje gjev rom for å hevde at effekten av korrupsjon i annleis i konsoliderte autokrati, enn i meir demokratiske regimetypar.

7 Avsluttande diskusjon og frampeik

7.1 Konklusjon

Problemstillinga for denne oppgåva er todelt. Første spørsmål er kva for effekt korrupsjon har på ein stats respekt for borgarane sin fysiske integritet. Hypotese 1 hevda at korrupsjon fører til lågare respekt. Andre del spør om denne effekten i så fall er avhengig av arten til det politiske regime i landet. Hypotese 2 hevda at effekten ville vere negativ i demokrati, men positiv eller i det minste mindre negativ i ikkje-demokratiske statar. Hypotese 3 hevda at effekten ville vere negativ i både demokrati og ”gråsoneland”, men at den ville vere positiv eller i det minste mindre negativ innan konsoliderte autokrati. Den empiriske undersøkinga støttar hypotese 1, men avviser hypotese 2 og 3. Resultata er eintydige på at korrupsjon er negativt for respekten for fysisk integritet, og at denne effekten ikkje er avhengig av arten til det politiske regime.

7.2 Samfunnsmessige implikasjonar

Dette har konsekvensar for dei som arbeider med å promotere menneskerettane og å nedkjempe korrupsjon. Organisasjonen International Council on Human Rights Policy starta i 2007 eit prosjekt som søkte å utforske samanhengen mellom korrupsjon og menneskerettar. Eit formål var:

”... to assist organizations that prosecute or support anti-corruption policies to apply human rights effectively to strengthen their programmes; make human rights bodies and mechanisms more accessible to those who work to end corruption; and make anti-corruption methods and practices more accessible to human rights advocates” (ICHRP, 2009).

Tanken er at ein kan styrke både anti-korrupsjonsarbeid og menneskerettsarbeid dersom ein finn ut meir om samanhengen mellom dei to fenomena. Dersom det er eit årsaksforhold talar det for at dei to frontane kan gjere felles sak, og dermed stå sterkare. Denne undersøkinga gjev støtte for å hevde at anti-korrupsjonsarbeid er menneskerettsarbeid og *vice versa*.

7.3 Forskingsmessige implikasjonar

Oppgåva er delvis framstilt som ein kritikk mot to eksisterande forklaringsmodellar for variasjon i respekten for fysisk integritet (Davenport & Armstrong, 2004; Poe, 2004). Desse modellane sitt ein-sidede fokus på regime som ein einskapleg og rasjonell aktør, har gjort det vanskeleg å inkorporere korrupsjon i forklaringane. Funna i denne undersøkinga talar for at modellane bør omarbeidast, til også å kunne inkludere korrupsjon, som ein forklaringsvariabel. Mitt forslag, som eg argumenterer for i kapittel 4, byggjer på ei reformulering av Davenport og Armstrong sin modell. Den handlar om eit regime sin kapasitet til undertrykking, kva forhold som gjer undertrykking hensiktsmessig, og kva forhold som står i vegen for slik aktivitet. Dersom vi i staden fokuserer på staten som ei mengd agentar, kan vi identifisere dei same variablane for kvar agent. Min påstand, som er konsistent med resultatane i denne oppgåva, er at korrupsjon vil (1) gjere det meir lønnsamt og (2) lettare, i form av mindre kontroll, for ein statleg agent med valdskapasitet, å bruke denne kapasiteten til undertrykking. Korrupsjon fører derfor til mindre respekt for retten til fysisk integritet.

Denne undersøkinga er eit lite steg i å kartlegge forholdet mellom korrupsjon og retten til fysisk integritet. Ved å rette undersøkinga inn mot eit breitt utval, med så mange land som mogleg, peikar resultatane på ei global trend. Likevel står sjølvstøtt mykje att å finne ut. Ei første innvending mot desse funna er at dei er basert på data frå eitt år. Med tida går dette an å rette på. Transparency International og Verdsbanken sine indeksar for oppfatta korrupsjon vert meir omfattande for kvart år (Kaufmann et al., 2008; TransparencyInternational, 2008a). Det vil etter kvart gjere det lettare å gjennomføre undersøkingar som testar samanhengen over tid. Dette vil ikkje berre styrke kunnskapen om samanhengen, ved å sjå om effekten varer over tid. Sidan det eingong er slik at årsaker kjem før verknader, vil framtidige tidsserie- og panelundersøkingar gjere oss meir visse på at samanhengen faktisk er ein årsakssamheng. Tidsseriar har også den fordel at det aukar talet på observasjonar. Dette vil gjere det lettare å undersøke samanhenger i avgrensa geografiske område.

Ein kritikk mot dei fleste undersøkingar vil vere at ikkje alle moglege forklaringar er tekne med, såkalla 'omitted variable bias'. Denne undersøkinga har relativt få variablar, men syner samtidig relativt høg forklaringskraft. Det kan likevel ikkje utelukkast at nye forklaringsvariablar vil påverke dei resultatane som er komne fram her.

Teorien bak denne undersøkinga set opp ein del spesifikke mekanismar, medan den empiriske undersøkinga skjer på eit overordna landnivå. Kausale mekanismar handlar meir om korleis noko verkar, enn kvifor (Elster, 1998). Resultata her gjev god grunn til å undersøke korleis denne samanhengen verkar. Kvifor forklarar til dømes korrupsjon meir av variasjonen i respekt for fysisk integritet, enn variabelen væpna konflikt, gitt alt vi veit om krigens valdelege natur? Det er nærliggjande å tenke seg at fenomenen kan verke på ulike måter. Om mekanismane bak verknaden av korrupsjon fins alt ein god del kvalitativ forskning, mellom anna om valdsbruk i politiet og om reine rovdyrstatar (jamfør kapittel 4). Ein veg vidare vil vere å rette slike undersøkingar meir spesifikt inn mot samanhengen mellom korrupsjon og respekt for fysisk integritet. Aktivistar og personar med felterfaring når det gjeld anti-korrupsjon- og menneskerettsarbeid vil vere potensielle informasjonskjelder her.

I det teoretiske argumentet i denne oppgåva er det mogleg å identifisere fleire nivå. Gjennom statistiske fleirnivåanalyser kan eit fenomen som vert påverka av variablar på ulike nivå undersøkast (Luke, 2004). Vi kan her identifisere minst to. På nasjonalt nivå kan vi finne slike variablar som det samla korrupsjonsnivået og arten til regime. På institusjonsnivå kan vi finne slike variablar som om institusjonen har valdskapitet eller ikkje og korrupsjonsnivå i ein skilde institusjonar. For å få dette til er det ein del datautfordringar som må overvinnast. Transparency International sitt Global Corruption Barometer måler korrupsjon bransjevis, og kan truleg by på nokre moglegheiter (TransparencyInternational, 2007). Ei anna utfordring er å finne data om fysiske krenkingar på institusjons/agentnivå, ettersom fleirnivåmodellar krev at den avhengige variabelen er på det lågaste nivået (Luke, 2004). Eit utgangspunkt kan her vere dei bakgrunnsdata som indeksane til CIRI og The Political Terror Scale er bygde opp av. Det kan verte naudsynt å gå attende til dei kvalitative rapportane om krenkingar, og undersøke spesifikt kven, eller kva aktørar, som står bak krenkingane ved kvart høve. Mykje av datautfordringa handlar dermed om å kategorisere data vi alt har (sjå kapittel 5 og tabell 5.1).

Også nye forskingsspørsmål kan genererast av denne undersøkinga. To multiplikative interaksjonsmodellar vart testa her, utan å få noko empirisk støtte. Dei føresette at effekten av korrupsjon er regimeavhengig, og kan noko forenkla illustrerast slik:

Tabell 7.1 Interaksjonsmodellar i denne undersøkinga

	Demokratisk	Ikkje demokratisk
Korrupt	Utfall 1	Utfall 2
Ikkje korrupt	Utfall 3	Utfall 4

Skilnaden mellom utbytande (sterk stat) og omfordelende (svak stat) korrupsjon antyder ein ny mogleg interaksjonseffekt. Medan rovdyrpolitiet i Russland kan karakteriserast som sterk, er det motsette tilfelle for lokalt meksikansk politi, som let seg bestikke av mektige narkotikakartell. Får dette korrupsjon til å ha ulik verknad på respekten for fysisk integritet? Ein ny interaksjonsmodell kan illustrerast slik:

Tabell 7.2 Moglege interaksjonseffektar

	Sterk agent	Svak agent
Korrupt	Utfall 1	Utfall 2
Ikkje korrupt	Utfall 3	Utfall 4

Resultata av denne undersøkinga har synt at det er ein relativt sterk empirisk samanheng mellom korrupsjon og fysiske menneskerettsbrot. Eg har her foreslått nokre vegar vidare, både metodiske og med omsyn til forskingsspørsmål. Andre vil heilt sikkert syne seg.

Referansar

- Achen, C. H. (2002). TOWARD A NEW POLITICAL METHODOLOGY: Microfoundations and ART. *Annual Review of Political Science*, 5(1), 423-450.
- Adcock, R., & Collier, D. (2001). Measurement Validity: A Shared Standard for Qualitative and Quantitative Research. *The American Political Science Review*, 95(3), 529-546.
- Addison, T. (2004). Perspective Paper 3.2. In B. Lomborg (Ed.), *Global crises, global solutions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ades, A., & Tella, R. D. (1999). Rents, Competition, and Corruption. *The American Economic Review*, 89(4), 982-993.
- Amnesty, I. (2008). Moldova - Amnesty International Report 2008 Human Rights in Republic Of Moldova. Retrieved 8 Feb, 2009, from <http://www.amnesty.org/en/contact>
- Amundsen, I. (1999). *Political corruption: an introduction to the issues*. Bergen: Chr. Michelsen Institute.
- Anderson, B. (1991). *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Anderson, C. J., & Tverdova, Y. V. (2003). Corruption, Political Allegiances, and Attitudes toward Government in Contemporary Democracies. *American Journal of Political Science*, 47(1), 91-109.
- Andersson, S., & Heywood, P. M. (2008). The Politics of Perception: Use and Abuse of Transparency International's Approach to Measuring Corruption. *Political Studies*, 9999(9999).
- Andvig, J. C. (2004). Perspective Paper 6.1. In B. Lomborg (Ed.), *Global crises, global solutions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Andvig, J. C., & Fjeldstad, O.-H. (2008). *Crime, Poverty and Police Corruption in Developing Countries*. Bergen: Christian Michelsens Institutt.
- Andvig, J. C., Fjeldstad, O.-H., Amundsen, I., Sissener, T. K., & Søreide, T. (2001). *Corruption: a review of contemporary research*. Bergen: Chr. Michelsen Institute.
- Apaza, C. R. (2009). Measuring Governance and Corruption through the Worldwide Governance Indicators: Critiques, Responses, and Ongoing Scholarly Discussion. *PS: Political Science & Politics*, 42(1), 139-143.
- Arat, Z. F. (1999). Human Rights and Democracy: Expanding or Contracting? *Polity*, 32(1), 119-144.
- Aristoteles, Ross, W. D., & Smith, J. A. (1908). *Verker*. London: Oxford University Press.
- Asher, J. (2008). Introduction. In J. Asher, D. Banks & F. J. Scheuren (Eds.), *Statistical Methods for Human Rights*. New York, NY: Springer.
- Ayers, M. (1993). *Locke: epistemology and ontology*. London: Routledge.
- Azfar, O., Lee, Y., & Anand, S. (2001). The Causes and Consequences of Corruption. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 573, 42-56.
- Bacio-Terracino. (2008). Corruption as a Violation of Human Rights, *Corruption and Human Rights: Making the Connection*. Geneva: International Council on Human Rights Policy.
- Barenboim, D. (2008). Barenboim on 60 Years of the United Nations' Declaration of Human Rights. *Daniel Barenboim Official Website* Retrieved 11 Feb, 2009, from http://www.danielbarenboim.com/journal_w-e_divan_at_un.htm
- Bayart, J.-F., Ellis, S., & Hibou, B. (1999). *The criminalization of the state in Africa*. Oxford: The International African Institute in association with James Currey.
- Beck, T., Clarke, G., Groff, A., Keefer, P., & Walsh, P. (2001). New tools in comparative political economy: The Database of Political Institutions. *World Bank Economic Review*, 15(1), 165-176.

- Beetham, D. (1999). *Democracy and human rights*. Cambridge: Polity Press.
- Bergem, K. V., Karlsen, G. M., Slydal, B., & Sveen, G. (2004). *Menneskerettigheter: en innføring*. Oslo: Humanist forl.
- Blake, W. (1994 [1788]). All Religions are One. In M. Mason (Ed.), *William Blake. Selected Poetry*. Oxford: Oxford University Press.
- Bobbio, N. (1996). *The age of rights*. Cambridge: Polity Press.
- Brambor, T., Clark, W. R., & Golder, M. (2006). Understanding Interaction Models: Improving Empirical Analyses. *Political Analysis*, 14(1), 63-82.
- Brunnschweiler, C. N., & Bulte, E. H. (2008). Natural Resources and Violent Conflict: Resource Abundance, Dependence and the Onset of Civil Wars, *Economics Working Paper Series*. Zurich: CER-ETH - Center of Economic Research.
- Buscaglia, E., & Dijk, J. v. (2003). Controlling Organized Crime and Corruption in the Public Sector. *Forum on Crime and Society*, 3(1 and 2), 3-34.
- Caramani, D. (2009). *Introduction to the comparative method with Boolean algebra*. Los Angeles, Calif.: Sage.
- Carey, S. C. (2004). Domestic Threat and Repression: An Analysis of State Responses to Different Forms of Dissent. In S. C. Carey & S. C. Poe (Eds.), *Understanding Human Rights Violations: New Systematic Studies*. Aldershot: Ashgate.
- Carey, S. C., & Poe, S. C. (2004). *Understanding Human Rights Violations: New Systematic Studies*. Aldershot: Ashgate.
- Chêne, M. (2008). *Organised crime and corruption*. Bergen: Christian Michelsen Institute.
- Christian, S. (1987, November 20). More Killings Laid to Police In Argentina. *The New York Times*.
- Cingranelli, D. L., & Richards, D. L. (1999). Measuring the Level, Pattern, and Sequence of Government Respect for Physical Integrity Rights. *International Studies Quarterly*, 43(2), 407-417.
- CINGRANELLI, D. L., & RICHARDS, D. L. (2008a). *THE CINGRANELLI-RICHARDS (CIRI) HUMAN RIGHTS DATA PROJECT CODING MANUAL*.
- Cingranelli, D. L., & Richards, D. L. (2008b). The Cingranelli-Richards (CIRI) Human Rights Dataset (Vol. 2008.12.10).
- Cingranelli, D. L., & Richards, D. L. (2008c). *Short Variable Descriptions for Indicators in THE CINGRANELLI-RICHARDS (CIRI) HUMAN RIGHTS DATASET*.
- Cingranelli, D. L., & Richards, D. L. (2009). The Cingranelli-Richards (CIRI) Human Rights Dataset (2009.02.24 ed.).
- Clote, P., & Kranakis, E. (2002). *Boolean functions and computation models*. Berlin: Springer.
- Cohen, J. (1990). Things I Have Learned (So Far). *American Psychologist*, 45(12), 1304-1312.
- Collier, P., & Hoeffler, A. (2004). Conflicts. In B. Lomborg (Ed.), *Global crises, global solutions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Collier, R. B. (1999). *Paths toward democracy: the working class and elites in Western Europe and South America*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahl, R. A. (1967). *Pluralist democracy in the United States: conflict and consent*. Chicago: RandMcNally.
- Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: participation and opposition*. New Haven: Yale university press.
- Davenport, C. (1995). Multi-Dimensional Threat Perception and State Repression: An Inquiry into Why States Apply Negative Sanctions. *American Journal of Political Science*, 39(3), 683-713.
- Davenport, C., & Armstrong, D. A., II. (2004). Democracy and the Violation of Human Rights: A Statistical Analysis from 1976 to 1996. *American Journal of Political Science*, 48(3), 538-554.

- Davidson, S. (1993). *Human rights*. Buckingham: Open University Press.
- Della Porta, D., & Vannucci, A. (1999). *Corrupt exchanges: actors, resources, and mechanisms of political corruption*. New York: Aldine de Gruyter.
- Diamond, L., Linz, J. J., & Lipset, S. M. (1989). *Democracy In Developing Countries. Latin America* (Vol. 4). Boulder/London: Lynne Rienner Publishers/Adamantine Press Limited.
- Dobel, J. P. (1978). The Corruption of a State. *The American Political Science Review*, 72(3), 958-973.
- Donnelly, J. (2003). *Universal human rights in theory and practice*. Ithaca: Cornell University Press.
- Duncan, N. (2006). The Non-Perception Based Measurement of Corruption: A Review of Issues and Methods from a Policy Perspective. In C. Sampford, A. Shacklock, C. Connors & F. Galtung (Eds.), *Measuring corruption*. Aldershot, England: Ashgate.
- Dworkin, R. (1978). *Taking rights seriously*. London: Duckworth.
- Dyrvik, S. (1999). *Norsk historie 1625-1814: vegar til sjølvstende*. Oslo: Samlaget.
- Eikemo, T. A., & Clausen, T. H. (2007). *Kvantitativ analyse med SPSS: en praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker*. Trondheim: Tapir akademisk forl.
- Elster, J. (1998). A plea for mechanisms. In P. Hedström & R. Swedberg (Eds.), *Social mechanisms: an analytical approach to social theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Epp, C. R. (1998). *The rights revolution: lawyers, activists, and supreme courts in comparative perspective*. Chicago: University of Chicago Press.
- Fatton, R. (1992). *Predatory rule: state and civil society in Africa*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner.
- Fatton, R. (2002). *Haiti's predatory republic: the unending transition to democracy*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner.
- Fearon, J. D. (1999). Electoral Accountability and the Control of Politicians: Selecting Good Types versus Sanctioning Poor Performance. In B. Manin, A. Przeworski & S. C. Stokes (Eds.), *Democracy, Accountability, and Representation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fearon, J. D., Kasara, K., & Laitin, D. D. (2007). Ethnic Minority Rule and Civil War Onset. *American Political Science Review*, 101(01), 187-193.
- Fearon, J. D., & Latin, D. D. (2000). Review: Violence and the Social Construction of Ethnic Identity. *International Organization*, 54(4), 845-877.
- Ferejohn, J. (1999). Accountability and Authority: Toward a Theory of Political Accountability. In B. Manin, A. Przeworski & S. C. Stokes (Eds.), *Democracy, Accountability, and Representation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Forsythe, D. P. (2006). *Human rights in international relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- FreedomHouse. (2008). Freedom of The World. Retrieved march 31, 2009, from <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=15&year=2008>
- Friedrich, C. (1989). Corruption concepts in historical perspective. In A. J. Heidenheimer & M. Johnston (Eds.).
- Galtung, F. (2006). Measuring The Immeasurable: Boundaries and Functions of (Macro) Corruption Indices. In C. Sampford, A. Shacklock, C. Connors & F. Galtung (Eds.), *Measuring corruption*. Aldershot, England: Ashgate.
- Gardiner, J. A. (2002). Defining Corruption. In A. J. Heidenheimer & M. Johnston (Eds.), *Political corruption: concepts & contexts* (pp. XVI, 970 s.). New Brunswick, N.J.: Transaction Publ.

- Gargarella, R., Domingo, P., & Roux, T. (2006). *Courts and social transformation in new democracies: an institutional voice for the poor?* Aldershot: Ashgate.
- Gellner, E. (1983). *Nations and nationalism*. Oxford: Blackwell.
- Gelman, A., & Stern, H. (2006). The Difference Between "Significant" and "Not Significant" is not Itself Statistically Significant. *The American Statistician*, 60(4), 328-331.
- George, A. L., & Bennett, A. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Gerber, T. P., & Mendelson, S. E. (2008). Public Experiences of Police Violence and Corruption in Contemporary Russia: A Case of Predatory Policing? *Law & Society Review*, 42(1), 1-44.
- Gerring, J., & Thacker, S. C. (2004). Political Institutions and Corruption: The Role of Unitarism and Parliamentarism. *British Journal of Political Science*, 34(02), 295-330.
- Gibney, M., Cornett, L., & Wood, R. (2008). Political Terror Scale 1976-2007. Retrieved mar 15, 2009, from <http://www.politicalterror scale.org/>.
- Gillespie, M., Tenvergert, E. M., & Kingma, J. (1987). Using Mokken scale analysis to develop unidimensional scales. *Quality and Quantity*, 21(4), 393-408.
- Girling, J. (1997). *Corruption, capitalism and democracy*. London: Routledge.
- Goldstein, R. J. (1978). *Political repression in modern America from 1870 to the present*. Boston: G. K. Hall.
- Grendstad, G., & Holgersen, J. D. (2009). Varighet og Velstand. En prediksjonsmodell for ettermålet og omdømmet til de norske statsministrene i det 20. århundre. *Norsk Statsvitenskapelig tidsskrift*, 25(2).
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforl.
- Hadenius, A., & Teorell, J. (2005). *Same, Same - But Different: Assessing Alternative Indices of Democracy*: Committee on Concepts and Methods.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Harff, B. (2003). No Lessons Learned from the Holocaust? Assessing Risks of Genocide and Political Mass Murder since 1955. *The American Political Science Review*, 97(1), 57-73.
- Hellwig, T., & Samuels, D. (2007). Electoral Accountability and the Variety of Democratic Regimes. *British Journal of Political Science*, 38(99), 65-90.
- Henderson, C. (1988). Human Rights and Regimes: A Bibliographical Essay. *Human Rights Quarterly*, 10(4), 525-543.
- Henderson, C. W. (1991). Conditions Affecting the Use of Political Repression. *The Journal of Conflict Resolution*, 35(1), 120-142.
- Henderson, C. W. (1993). Population Pressures and Political Repression. *Social Science Quarterly*, 74, 322-333.
- Hinton, M. S. (2006). *The state on the streets: police and politics in Argentina and Brazil*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Hjellum, T. (2007). *Politisk korrupsjon som demokratisk problem*. Oslo: Cappelen akademisk.
- Hobbes, T. (1991 [1651]). Leviathan. In R. Tuck (Ed.), *Leviathan* (pp. lxxiv, 519 s.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Huber, E., Rueschemeyer, D., & Stephens, J. D. (1993). The Impact of Economic Development on Democracy. *The Journal of Economic Perspectives*, 7(3), 71-86.
- Huber, J., & Inglehart, R. (1995). Expert Interpretations of Party Space and Party Locations in 42 Societies. *Party Politics*, 1(1), 73-111.
- Hunt, L. (2007). *Inventing human rights: a history*. New York: W.W. Norton.
- Huntington, S. P. (1968). *Political order in changing societies*. New Haven, Conn.: Yale University Press.

- Høstmælingen, N. (2003). *Internasjonale menneskerettigheter*. Oslo: Universitetsforl.
- ICHRP. (2009). Corruption and human rights: making the connection. Retrieved may 7., 2009, from <http://www.ichrp.org/en/projects/131>
- IMF. (2009). World Economic Outlook Database. *World Economic and Financial Surveys* october2008 edition. Retrieved march 30, 2009, from <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2008/02/weodata/index.aspx>
- Intriligator, M. D. (2004). Perspective Paper 3.1. In B. Lomborg (Ed.), *Global crises, global solutions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ishay, M. R. (2008). *The history of human rights: from ancient times to the globalization era*. Berkeley: University of California press.
- Jensen, N., & Wantchekon, L. (2004). Resource Wealth and Political Regimes in Africa. *Comparative Political Studies*, 37(7), 816-841.
- Johnston, M. (1986). The Political Consequences of Corruption: A Reassessment. *Comparative Politics*, 18(4), 459-477.
- Johnston, M. (2008). *Measuring Corruption on the Ground*. Hamilton, NY: Colgate University.
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2008). *Governance Matters VII: Aggregate and Individual Governance Indicators, 1996-2007(June 24, 2008)*. : World Bank.
- Keefer, P. (2007). *DPI2006. Database of Political Institutions: Changes and Variable Definitions*: Development Research Group, The World Bank.
- Keith, L. C. (2004). National Constitutions and Human Rights Protection: Regional Differences and Colonial Influences. In S. C. Carey & S. C. Poe (Eds.), *Understanding human rights violations: new systematic studies*. Aldershot: Ashgate.
- King, G., Keohane, R. O., & Verba, S. (1994). *Designing social inquiry: scientific inference in qualitative research*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Kingma, J., & Taerum, T. (1989). SPSS-X Procedure and Standalone Programs for the Mokken Scale Analysis: A Nonparametric Item Response Theory Model. *Educational and Psychological Measurement*, 49(1), 101-136.
- Krueger, J. S., & Lewis-Beck, M. (2007). Goodness-of-Fit: R-squared, SEE and 'Best Practice'. *The Political Methodologist*, 15(1), 2-4.
- Kuhnle, S. (1988). Grenser for velferdsrettighetene? Sosiale og økonomiske rettigheter i et utviklingsperspektiv. In B. Hagtvet & Å. Samnøy (Eds.), *Menneskerettighetene som forskningstema og politisk utfordring: internasjonale perspektiver*. Oslo: Ad Notam.
- Lacey, M. (2008, November 1). In Mexico Drug War, Sorting Good Guys From Bad. *The New York Times*.
- Lambsdorff, J. G. (2005). *Consequences and causes of corruption -- what do we know from a cross-section of countries?* Passau: Universität Passau, Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät.
- Lambsdorff, J. G. (2006a). Measuring Corruption - The Validity and Precision of Subjective Indicators (CPI). In C. Sampford, A. Shacklock, C. Connors & F. Galtung (Eds.), *Measuring corruption*. Aldershot, England: Ashgate.
- Lambsdorff, J. G. (2006b). *The Methodology of the Corruption Perceptions Index 2006*. Passau: Transparency International and University of Passau.
- Landman, T. (2002). Comparative Politics and Human Rights. *Human Rights Quarterly*, 24(4), 890-923.
- Landman, T. (2004). Measuring Human Rights: Principle, Practice, and Policy. *Human Rights Quarterly*, 26(4), 906-931.
- Langford, M. (2008). *Social rights jurisprudence: emerging trends in international and comparative law*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Lee, C., Lindström, R., Moore, W. H., & Turan, K. (2004). Ethnicity and Repression: The Ethnic Composition of Countries and Human Rights Violations. In S. C. Carey & S. C. Poe (Eds.), *Understanding Human Rights Violations: New Systematic Studies*. Aldershot: Ashgate.
- Lijphart, A. (1971). Comparative Politics and the Comparative Method. *The American Political Science Review*, 65(3), 682-693.
- Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *The American Political Science Review*, 53(1), 69-105.
- Locke, J. (1969 [1689]). *Two treatises of government*. New York: Hafner.
- Luke, D. A. (2004). *Multilevel modeling*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Machiavelli. (1996). Discourses. In D. Wootton (Ed.), *Modern political thought: readings from Machiavelli to Nietzsche*. Indianapolis, Ind.: Hackett Pub.
- Mahoney, J. (2003). Strategies of Causal Assessment in Comparative Historical Analysis. In J. Mahoney & D. Rueschemeyer (Eds.), *Comparative historical analysis in the social sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Manin, B., Przeworski, A., & Stokes, S. C. (1999). *Democracy, Accountability, and Representation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Manzetti, L., & Wilson, C. J. (2007). Why Do Corrupt Governments Maintain Public Support? *Comparative Political Studies*, 40(8), 949-970.
- Marshall, M. G., & Jaggers, K. (2009). Polity IV Project. *Polity Project*. Retrieved January 15, 2009, from <http://www.systemicpeace.org/polity/polity4.htm>
- Marshall, T. H. (1964). *Class, citizenship and social development: essays*. New York: Doubleday.
- Mauro, P. (1995). Corruption and Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 681-712.
- McKeown, T. J. (1999). Review: Case Studies and the Statistical Worldview: Review of King, Keohane, and Verba's *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. *International Organization*, 53(1), 161-190.
- Midtbø, T. (2007). *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere: med eksempler i SPSS*. Oslo: Universitetsforl.
- Miller, G. J. (2005). THE POLITICAL EVOLUTION OF PRINCIPAL-AGENT MODELS. *Annual Review of Political Science*, 8(1), 203-225.
- Milner, W. T., Poe, S. C., & Leblang, D. (1999). Security Rights, Substance Rights, and Liberties: A Theoretical Survey of the Empirical Landscape. *Human Rights Quarterly*, 21(2), 403-443.
- Mitchell, N. J., & McCormick, J. M. (1988). Economic and Political Explanations of Human Rights Violations. *World politics*, 40(4), 476-498.
- Mitchell, P. (2000). Voters and their representatives: Electoral institutions and delegation in parliamentary democracies. *European Journal of Political Research*, 37(3), 335-351.
- Mokken, R. J. (1971). *A theory and procedure of scale analysis with applications in political research*. The Hague: Mouton.
- Montesquieu, C. d. S. (1995 [1748]). *De l'Esprit des lois*. In L. Versini (Ed.), *De l'Esprit des lois* (pp. 2 b. (1627 s.)). Paris: Gallimard.
- Montinola, G. R., & Jackman, R. W. (2002). Sources of Corruption: A Cross-Country Study. *British Journal of Political Science*, 32(1), 147-170.
- Most, B. A., & Starr, H. (1989). *Inquiry, logic, and international politics*. Columbia, S.C.: University of South Carolina Press.
- Muller, E. N., & Seligson, M. A. (1987). Inequality and Insurgency. *The American Political Science Review*, 81(2), 425-451.

- Munck, G. L., & Verkuilen, J. (2002). Conceptualizing and Measuring Democracy: Evaluating Alternative Indices. *Comparative Political Studies*, 35(1), 5-34.
- NSD. (2009). The Macro Data Guide. Retrieved mar 16, 2009, from <http://www.nsd.uib.no/macrodataloguide/index.html>
- Nye, J. S. (1967). Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis. *The American Political Science Review*, 61(2), 417-427.
- O'Malley, E. (2007). The Power of Prime Ministers: Results of an Expert Survey. *International Political Science Review/ Revue internationale de science pol*, 28(1), 7-27.
- OHCHR. (2009). Ratifications and Reservations. Retrieved 03.02., 2009, from <http://www2.ohchr.org/english/bodies/ratification/index.htm>
- Okruhlik, G. (1999). Rentier Wealth, Unruly Law, and the Rise of Opposition: The Political Economy of Oil States. *Comparative Politics*, 31(3), 295-315.
- Paldam, M. (1999). *The big pattern of corruption: Economics, culture and the seesaw dynamics*. Aarhus: University of Aarhus.
- Pennings, P., Keman, H., & Kleinnijenhuis, J. (2006). *Doing research in political science*. London: Sage.
- Pfetsch, F. R. (2006). *CONFLICT BAROMETER 2006. Crisis - Wars - Coups d'Etat - Negotiations - Mediations - Peace Settlements - 15th ANNUAL CONFLICT ANALYSIS*. Heidelberg: HEIDELBERG INSTITUTE FOR INTERNATIONAL CONFLICT RESEARCH, Department of Political Science, University of Heidelberg.
- Pilapitiya, T. (2004). *The impact of corruption on the human rights based approach to development*. Oslo: Oslo Governance Center.
- Poe, S. C. (2004). The Decision to Repress: An Integrative Theoretical Approach to the Research on Human Rights and Repression. In S. C. Carey & S. C. Poe (Eds.), *Understanding human rights violations: new systematic studies*. Aldershot: Ashgate.
- Poe, S. C., & Tate, C. N. (1994). Repression of Human Rights to Personal Integrity in the 1980s: A Global Analysis. *The American Political Science Review*, 88(4), 853-872.
- Poe, S. C., Tate, C. N., & Keith, L. C. (1999). Repression of the Human Right to Personal Integrity Revisited: A Global Cross-National Study Covering the Years 1976-1993. *International Studies Quarterly*, 43(2), 291-313.
- Przeworski, A., & Alvarez, M. E. (2000). *Democracy and development: political institutions and well-being in the world, 1950-1990*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ragin, C. C. (1987). *The comparative method: moving beyond qualitative and quantitative strategies*. Berkeley, Calif.: University of California Press.
- Rajagopal, B. (1999). Corruption, Legitimacy and Human Rights: The Dialectic of the Relationship. *Connecticut Journal of International Law*, 14(2).
- Randall, V., & Theobald, R. (1998). *Political change and underdevelopment: a critical introduction to Third World politics*. Basingstoke: Macmillan.
- Reno, W. (1995a). *Corruption and State Politics in Sierra Leone*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reno, W. (1995b). Reinvention of an African Patrimonial State: Charles Taylor's Liberia. *Third World Quarterly*, 16(1), 109-120.
- Reno, W. (1998). *Warlord politics and African states*. Boulder, Colo.: Lynner Rienner Publishers.
- Reno, W. (2001). *Foreign firms, natural resources and violent political economies*. Leipzig: Institut für Afrikanistik, Universität Leipzig.
- Richards, D. D. (1999). Perilous Proxy: Human Rights and the Presence of National Elections. *Social Science Quarterly*, 80(4).

- Richards, D. L., Gelleny, R. D., & Sacko, D. H. (2001). Money with a Mean Streak? Foreign Economic Penetration and Government Respect for Human Rights in Developing Countries. *International Studies Quarterly*, 45(2), 219-239.
- Robbins, P. (2000). The rotten institution: corruption in natural resource management. *Political Geography*, 19(4), 423-443.
- Rogow, A. A., & Lasswell, H. D. (1963). *Power, corruption, and rectitude*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Rose-Ackerman, S. (1999). *Corruption and government: causes, consequences, and reform*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rose-Ackerman, S. (2004). Governance and Corruption. In B. Lomborg (Ed.), *Global crises, global solutions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ross, M. L. (2001). Does Oil Hinder Democracy? *World politics*, 53(3).
- Rother, L. (2004, August 4). Police Corruption Plagues Argentines and President. *The New York Times*.
- Rueschemeyer, D. (2003). Can One or a Few Cases Yield Theoretical Gains? In J. Mahoney & D. Rueschemeyer (Eds.), *Comparative historical analysis in the social sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Røssum, E. (2009, April 28.). -Mexico som stat er truga. Intervju med Carlos Antonio Flores Perez. *Bergens Tidende*, p. 3.
- Samnøy, Å. (1988). Historisk prolog: Då menneskerettserklæringa vart til, 1945-48. In B. Hagtvet & Å. Samnøy (Eds.), *Menneskerettighetene som forskningstema og politisk utfordring: internasjonale perspektiver*. Oslo: Ad Notam.
- Sardan, J. P. O. d. (1999). A Moral Economy of Corruption in Africa? *The Journal of Modern African Studies*, 37(1), 25-52.
- Sartori, G. (1970). Concept Misformation in Comparative Politics. *The American Political Science Review*, 64(4), 1033-1053.
- Savedoff, W. D. (2008). *Pay for honesty? Lessons on wages and corruption from public hospitals*. Bergen: Christian Michelsens Institutt.
- Schedler, A. (1999). Conceptualizing Accountability. In L. Diamond & M. F. Plattner (Eds.), *The Self-Restraining State: Power and Accountability in New Democracies* (pp. 13-28). Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Schmitter, P. (2004). The Ambiguous Virtues of Accountability. *Journal of Democracy*, 15(4), 47-66.
- Schmitter, P., & Karl, T. L. (1991). What Democracy Is ... and Is Not. *Journal of Democracy*, 2(3), 75-88.
- Shue, H. (1980). *Basic rights: subsistence, affluence, and U.S. foreign policy*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Sijtsma, K., Debets, P., & Molenaar, I. W. (1990). Mokken scale analysis for polychotomous items: theory, a computer program and an empirical application. *Quality and Quantity*, 24(2), 173-188.
- Skocpol, T. (2003). Doubly Engaged Social Science. The Promise of Comparative Historical Analysis. In J. Mahoney & D. Rueschemeyer (Eds.), *Comparative historical analysis in the social sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Skaar, E. (2007). Legal development and human rights in Uruguay: 1985–2002. *Human Rights Review*, 8(2), 52-70.
- Skaar, E., Gloppen, S., & Gargarella, R. (2004). *Democratization and the judiciary: the accountability function of courts in new democracies*. London: Cass.
- Smith, B. (2004). Oil Wealth and Regime Survival in the Developing World, 1960-1999. *American Journal of Political Science*, 48(2), 232-246.

- Steenbergen, M. R., & Marks, G. (2007). Evaluating Expert Judgements. *European Journal of Political Research*, 46(3), 347-366.
- Stohl, M., Carleton, D., & Johnson, S. E. (1984). Human Rights and U.S. Foreign Assistance from Nixon to Carter. *Journal of Peace Research*, 21(3), 215-226.
- Strøm, K. (2000). Delegation and accountability in parliamentary democracies. *European Journal of Political Research*, 37(3), 261-289.
- Swamy, A., Knack, S., & Lee, Y. (2001). Gender and Corruption. *Journal of development economics*, 64, 25-55.
- Søreide, T. (2005). *Is it right to rank?* Bergen: Christian Michelsen Institute.
- Tanzi, V. (1998). Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures. *Staff Papers - International Monetary Fund*, 45(4), 559-594.
- Teorell, J., Holmberg, S., & Rothstein., B. (2008). *CODEBOOK. QoG Time-series and Cross-section Datasets*. Gothenburg: Quality of Government Institute, University of Gothenburg.
- Tilly, C. (1985). War Making and State Making as Organized Crime. In D. Rueschemeyer, P. B. Evans & T. Skocpol (Eds.), *Bringing the state back in*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tirole, J. (1986). Hierarchies and Bureaucracies: On the Role of Collusion in Organizations. *Journal of Law, Economics, & Organization*, 2(2), 181-214.
- Transparency International. (2006). *Corruption Perception Index 2006*. Berlin: Transparency International.
- Transparency International. (2007). *Global Corruption Barometer*. Berlin: Transparency International.
- Transparency International. (2008a). About Transparency International. Retrieved 02.11.2008, 2008, from http://www.transparency.org/about_us
- Transparency International. (2008b). *Corruption Perception Index 2008*. Berlin: Transparency International.
- Treisman, D. (2000). The Causes of Corruption: A Cross national Study. *Journal of Public Economics*, 76(3), 399-457.
- Ulfelder, J. (2007). Natural-Resource Wealth and the Survival of Autocracy. *Comparative Political Studies*, 0010414006287238.
- UN. (1978). *The international bill of human rights: Universal declaration of human rights ; International covenant on economic, social and cultural rights ; International covenant on civil and political rights and optional protocol/ [published by] United Nations, Office of public information*. New York: United Nations.
- UN. (2008). United Nations Statistics Division. Retrieved march 30, 2009, from <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
- USA. (1990). Declaration of Independence ; Articles of Confederation ; The Constitution. In (pp. S. 1-21).
- Utanriksdepartementet, K. N. (2008). Menneskerettigheter. Retrieved 27.10.2008, 2008, from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/menneskerettigheter.html?id=1160>
- van Abswoude, A. A. H., Vermunt, J. K., Hemker, B. T., & van der Ark, L. A. (2004). Mokken Scale Analysis Using Hierarchical Clustering Procedures. *Applied Psychological Measurement*, 28(5), 332-354.
- van Schuur, W. H. (2003). Mokken Scale Analysis: Between the Guttman Scale and Parametric Item Response Theory. *Political Analysis*, 11(2), 139-163.
- Waisman, C. H. (1989). Argentina: Autocratic Industrialization and Illegitimacy. In L. Diamond, J. J. Linz & S. M. Lipset (Eds.), *Democracy In Developing Countries Latin America*. Boulder/London: Lynne Rienner Publishers/Adamantine Press Limited.

- Walker, S., & Poe, S. C. (2002). Does Cultural Diversity Affect Countries' Respect for Human Rights? . *Human Rights Quarterly*, 24(1), 237-263.
- Warren, M. E. (2004). What Does Corruption Mean in a Democracy? *American Journal of Political Science*, 48(2), 328-343.
- Watt, N. (2009, 26 January). Erminegate: police called to examine corruption allegations in House of Lords. *The Guardian*.
- Weber, M. (2000). Makt og byråkrati: essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier. In E. Fivelsdal (Ed.), *Makt og byråkrati: essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier* (pp. XXVII, 223 s.). Oslo: Gyldendal.
- Weitzer, R. J. (1995). *Policing under fire : ethnic conflict and police-community relations in Northern Ireland*. Albany: State University of New York Press.
- Wilhelm, P. G. (2002). International Validation of the Corruption Perceptions Index: Implications for Business Ethics and Entrepreneurship Education. *Journal of Business Ethics*, 35(3), 177-189.
- Wilson, B. M., & Rodriguez Cordero, J. C. (2006). Legal Opportunity Structures and Social Movements: The Effects of Institutional Change on Costa Rican Politics. *Comparative Political Studies*, 39(3), 325-351.
- Würth, A., & Seidensticker, F. L. (2005). *Indices, Benchmarks, and Indicators: Planning and Evaluating Human Rights Dialogues*. Berlin: German Institute for Human Rights.
- You, J.-S., & Khagram, S. (2005). A Comparative Study of Inequality and Corruption. *American Sociological Review*, 70(1), 136-157.
- Zanger, S. C. (2000). A Global Analysis of the Effect of Political Regime Changes on Life Integrity Violations, 1977-93. *Journal of Peace Research*, 37(2), 213-233.

Appendiks

Appendiks A:

Nummerert landliste:

Albania	1
Algeria	2
Angola	3
Argentina	4
Armenia	5
Australia	6
Austria	7
Azerbaijan	8
Bahrain	9
Bangladesh	10
Barbados	11
Belarus	12
Belgium	13
Belize	14
Benin	15
Bhutan	16
Bolivia	17
Bosnia Herzegovina	18
Botswana	19
Brazil	20
Bulgaria	21
Burkina Faso	22
Burma	23
Burundi	24
Cambodia	25
Cameroon	26
Canada	27
Central African Republic	28
Chad	29
Chile	30
China	31
Colombia	32
Congo, Democratic Republic of	33
Congo, Republic of	34
Costa Rica	35
Cote d'Ivoire	36
Croatia	37
Cuba	38
Cyprus	39
Czech Republic	40
Denmark	41

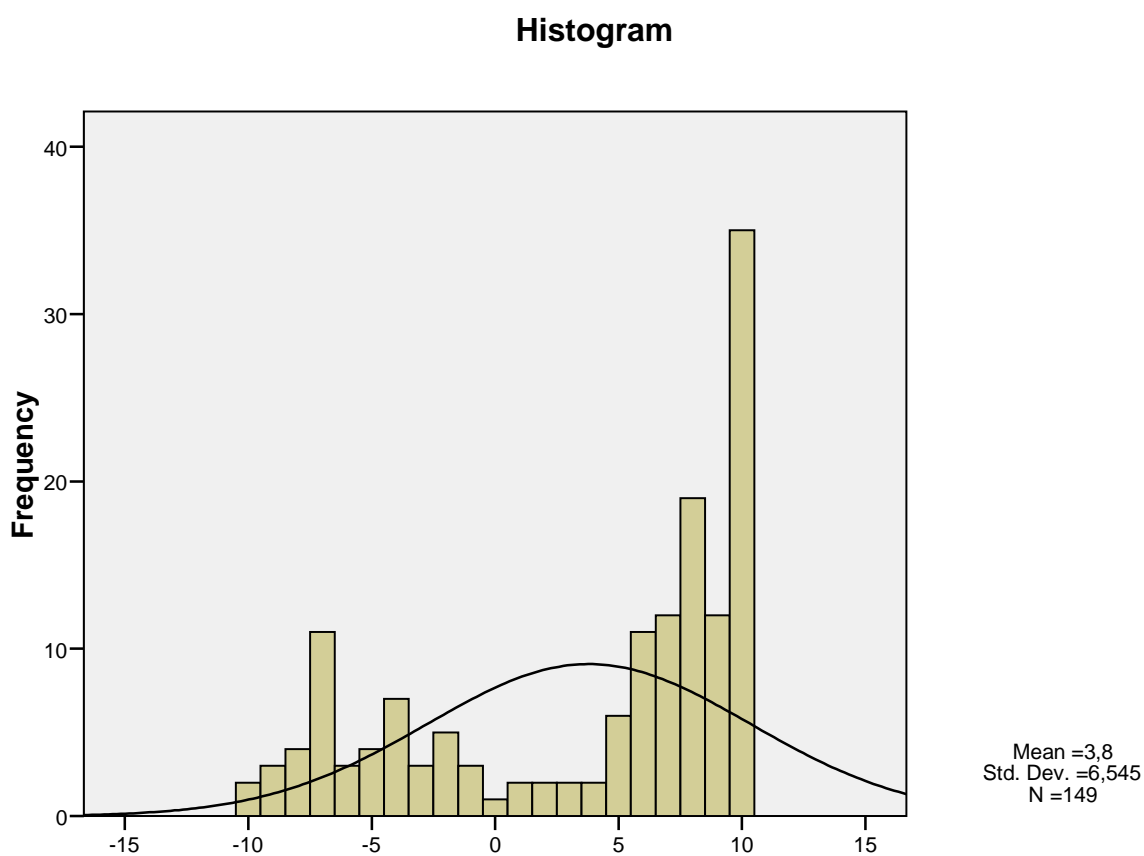
Dominica	42
Dominican Republic	43
East Timor	44
Ecuador	45
Egypt	46
El Salvador	47
Equatorial Guinea	48
Eritrea	49
Estonia	50
Ethiopia	51
Finland	52
France	53
Gabon	54
Gambia, The	55
Georgia	56
Germany	57
Ghana	58
Greece	59
Grenada	60
Guatemala	61
Guinea	62
Guyana	63
Haiti	64
Honduras	65
Hungary	66
Iceland	67
India	68
Indonesia	69
Iran	70
Iraq	71
Ireland	72
Israel	73
Italy	74
Jamaica	75
Japan	76
Jordan	77
Kazakhstan	78
Kenya	79
Korea, Republic of	80
Kuwait	81
Kyrgyz Republic	82

Laos	83
Latvia	84
Lebanon	85
Lesotho	86
Libya	87
Lithuania	88
Luxembourg	89
Macedonia	90
Madagascar	91
Malawi	92
Malaysia	93
Mali	94
Malta	95
Mauritania	96
Mauritius	97
Mexico	98
Moldova	99
Mongolia	100
Morocco	101
Mozambique	102
Namibia	103
Nepal	104
Netherlands	105
New Zealand	106
Nicaragua	107
Niger	108
Nigeria	109
Norway	110
Oman	111
Pakistan	112
Panama	113
Papua New Guinea	114
Paraguay	115
Peru	116
Philippines	117
Poland	118
Portugal	119
Qatar	120
Romania	121
Russia	122
Rwanda	123
Saudi Arabia	124
Senegal	125
Serbia	126
Seychelles	127

Sierra Leone	128
Singapore	129
Slovak Republic	130
Slovenia	131
South Africa	132
Spain	133
Sri Lanka	134
Sudan	135
Suriname	136
Swaziland	137
Sweden	138
Switzerland	139
Syria	140
Taiwan	141
Tajikistan	142
Tanzania	143
Thailand	144
Togo	145
Trinidad and Tobago	146
Tunisia	147
Turkey	148
Turkmenistan	149
Uganda	150
Ukraine	151
United Arab Emirates	152
United Kingdom	153
United States of America	154
Uruguay	155
Uzbekistan	156
Venezuela	157
Vietnam	158
Yemen	159
Zambia	160
Zimbabwe	161

Appendiks B:

Fordeling av variabelen Polity regimescore:



Appendiks C:

Korrelasjonsmatrise forklaringsvariablar:

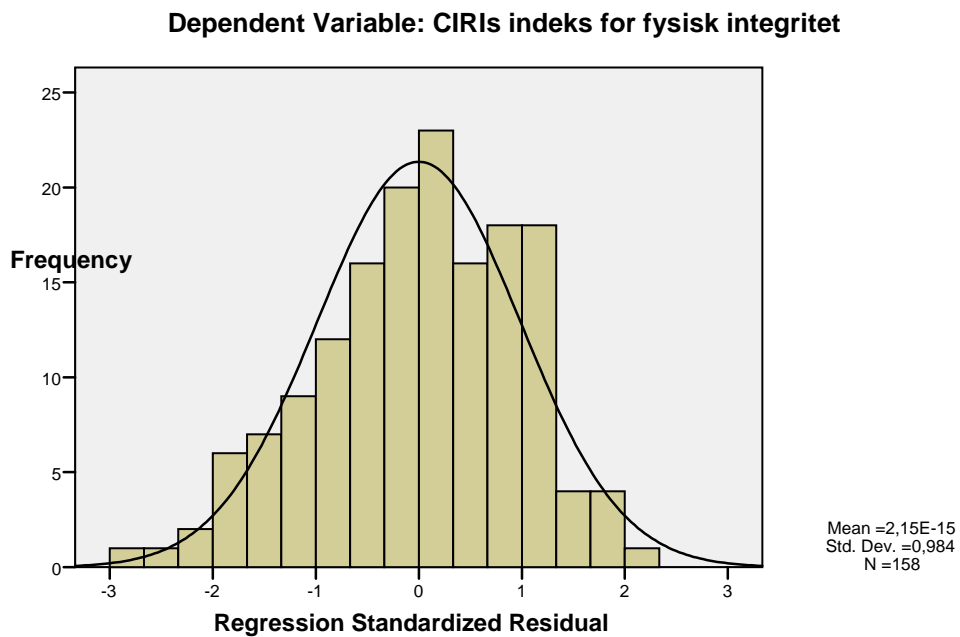
	Korrupsjon	Polity regime	FHregime 1	FHregime 2	GDPpc Log	GDP vekst
Korrupsjon	1					
Polity regime	0,367	1				
FHregime 1	0,585	0,688	1			
FH regime 2	0,336	0,733	0,513	1		
GDPpc Log	0,801	0,289	0,573	0,259	1	
GDP vekst	-0,196	-0,197	-0,115	-0,113	-0,116	1
Befolkningsvekst	-0,272	-0,340	-0,458	-0,182	-0,459	-0,141
Befolkning Log	-0,152	0,076	-0,100	-0,131	-0,179	0,133
Militærregime	-0,292	-0,379	-0,342	-0,258	-0,332	-0,053
Væpna konfl.	-0,216	-0,078	-0,216	-0,126	-0,228	0,018
Etnisk fram.	-0,360	-0,210	-0,299	-0,032	-0,436	-0,026

	Befolknings- vekst	Befolkning Log	Utøvande militær	Krise/Krig	Etnisk frak.
Korrupsjon					
Polity regime					
FHregime 1					
FH regime 2					
GDPpc Log					
GDP vekst					
Befolkningsvekst	1				
Befolkning Log	-0,021	1			
Militærregime	0,331	0,068	1		
Væpna konfl.	0,138	0,346	0,148	1	
Etnisk frak.	0,436	0,005	0,202	0,112	1

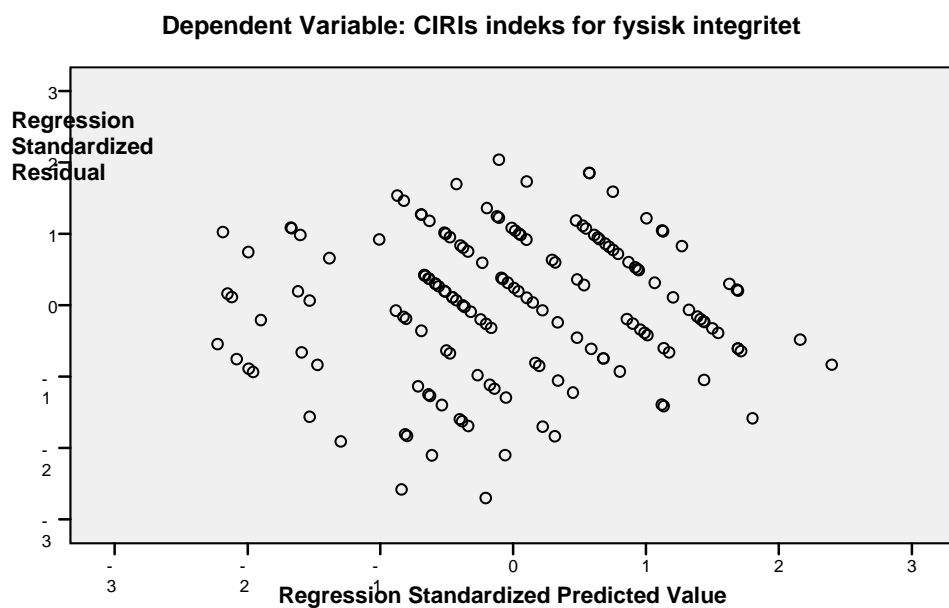
Appendiks D:

Endeleg modell. Normalfordeling og homoskedastisitet i restledd

Histogram



Scatterplot

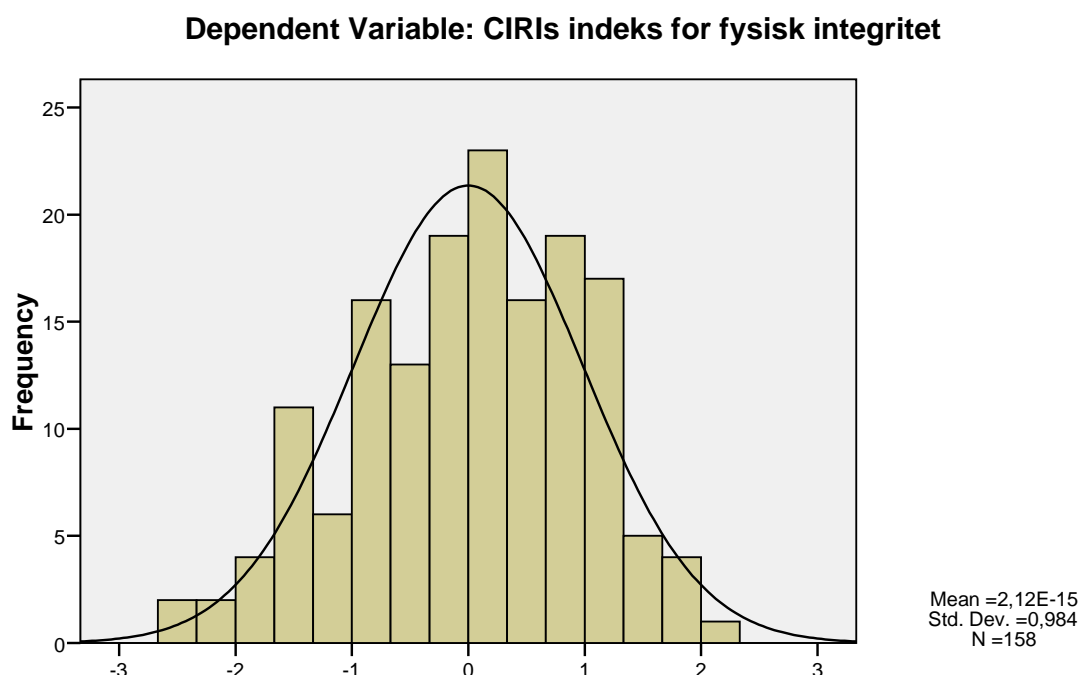


Appendiks E:

Endeleg modell. Normalfordeling og homoskedastisitet i restledd.

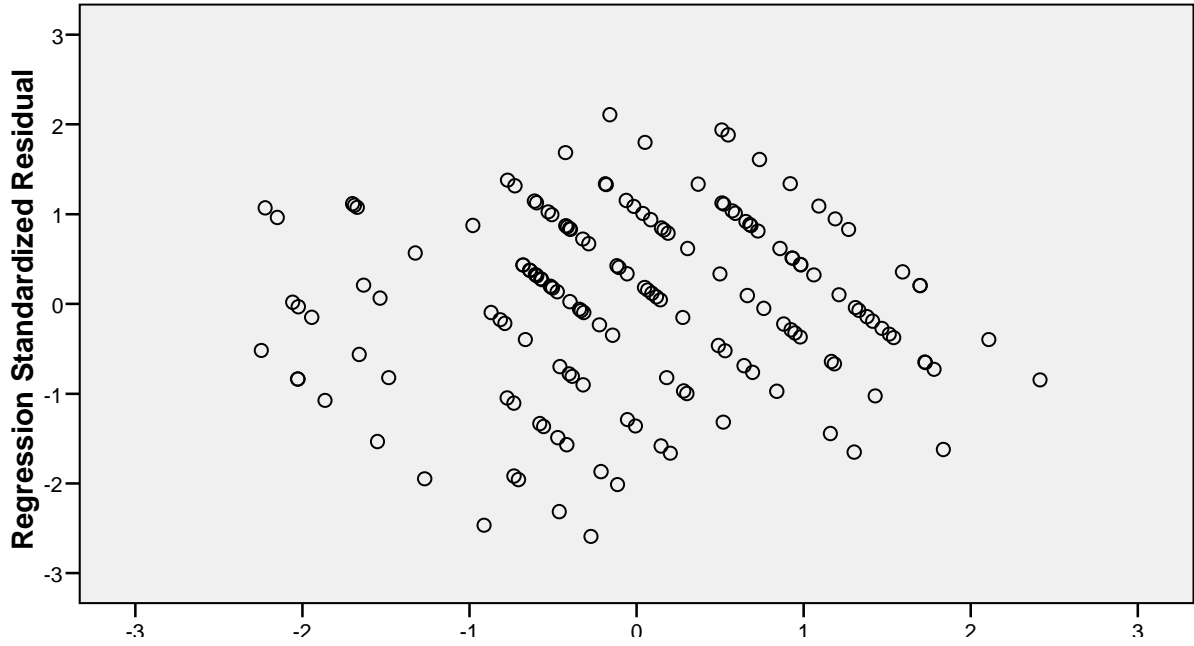
Interaksjonsmodell 1:

Histogram



Scatterplot

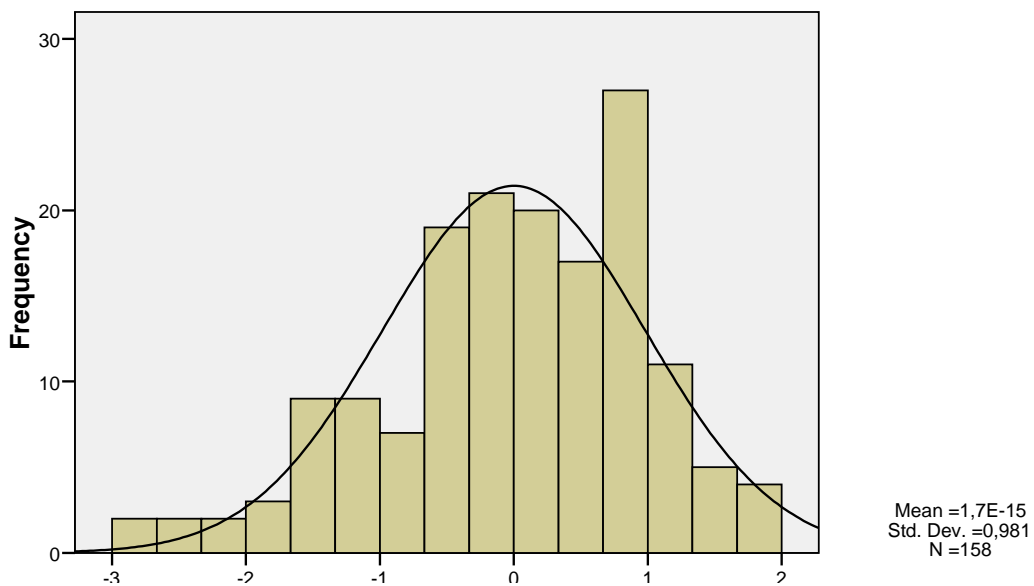
Dependent Variable: CIRIs indeks for fysisk integritet



Interaksjonsmodell 2:

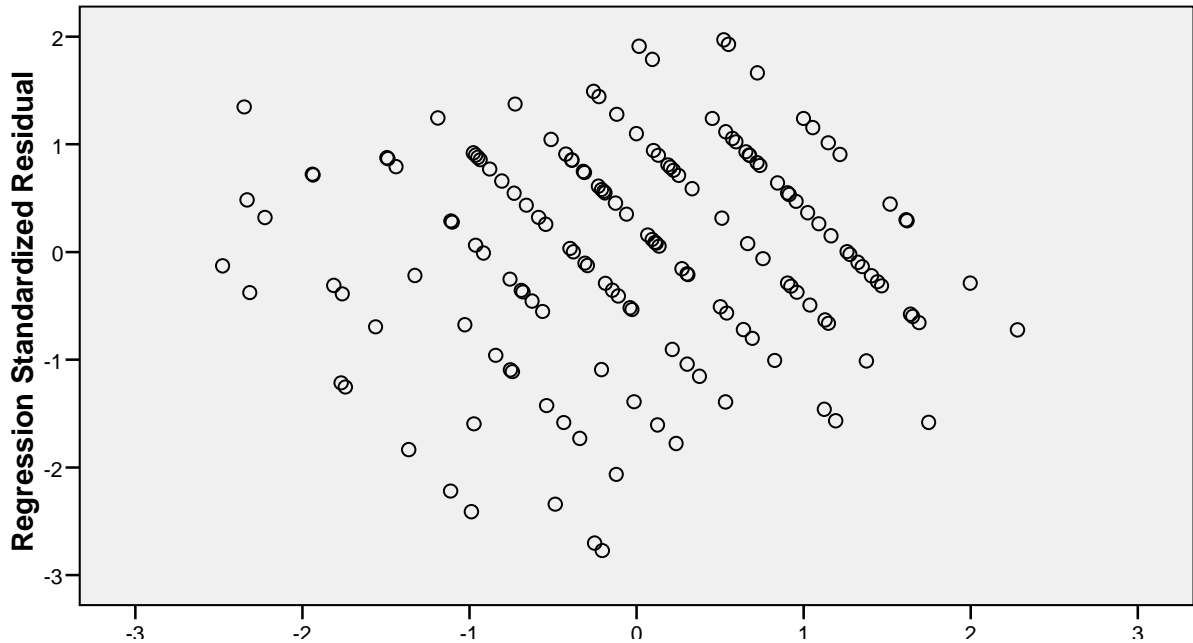
Histogram

Dependent Variable: CIRIs indeks for fysisk integritet



Scatterplot

Dependent Variable: CIRIs indeks for fysisk integritet



Appendiks F:

Utrekning av margineffektar i interaksjonsmodellar.

Interaksjonsmodell 1:

Z = 0

$$Y = 9,797 + 0,409X$$

Z = 1

$$Y = (9,797 + 0,285) + (0,409 + -0,072)X$$

X	Y
1	10,206
2	10,615
3	11,024
4	11,433
5	11,842
6	12,251
7	12,66
8	13,069
9	13,478
10	13,887

X	Y
1	10,1625
2	10,4995
3	10,8365
4	11,1735
5	11,5105
6	11,8475
7	12,1845
8	12,5215
9	12,8585
10	13,1955

Interaksjonsmodell 2:

Z = 0

$$Y = 8,358 + 0,321X$$

Z = 1

$$Y = (8,358 + 0,321) + (0,628 + -0,376)X$$

X	Y
1	8,679
2	9

X	Y
1	8,931
2	9,183

3	9,321	3	9,435
4	9,642	4	9,687
5	9,963	5	9,939
6	10,284	6	10,191
7	10,605	7	10,443
8	10,926	8	10,695
9	11,247	9	10,947
10	11,568	10	11,199